

ANALÝZA UKAZOVATEĽOV FINANČNEJ VÝKONNOSTI MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV V ROKU 2019

Bratislava, 2021

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2021

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek.....	4
Úvod	7
1 Analýza finančných výsledkov.....	8
1.1 Tržby	8
1.2 Zisk pred zdanením.....	9
1.3 Majetok.....	9
1.4 Vlastný kapitál	9
1.5 Úvery	10
1.6 Pridaná hodnota	10
1.7 Osobné náklady	11
2 Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti.....	12
2.1 Ukazovatele likvidity	13
2.2 Ukazovatele aktivity	20
2.3 Ukazovatele zadlženosti	32
2.4 Ukazovatele rentability.....	42
2.5 Ukazovatele produktivity.....	52
2.6 Altmanov index finančného zdravia	55
Zhrnutie	63
Záver	66
Príloha.....	67

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek

Zoznam grafov

Graf č. 1: Štruktúra tržieb MSP podľa jednotlivých kategórií.....	8
Graf č. 2: Štruktúra zisku pred zdanením MSP podľa jednotlivých kategórií	9
Graf č. 3: Štruktúra majetku MSP podľa jednotlivých kategórií.....	9
Graf č. 4: Štruktúra vlastného kapitálu MSP podľa jednotlivých kategórií	10
Graf č. 5: Štruktúra úverov MSP podľa jednotlivých kategórií.....	10
Graf č. 6: Štruktúra pridanej hodnoty MSP podľa jednotlivých kategórií	11
Graf č. 7: Štruktúra osobných nákladov MSP podľa jednotlivých kategórií	11
Graf č. 8: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií	14
Graf č. 9: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa odvetví	14
Graf č. 10: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa sídla	15
Graf č. 11: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa právnych foriem	16
Graf č. 12: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií	17
Graf č. 13: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa odvetví	18
Graf č. 14: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa sídla	19
Graf č. 15: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa právnych foriem	19
Graf č. 16: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových pohľadávok MSP podľa veľkostných kategórií	20
Graf č. 17: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. pohľadávok z OS MSP podľa veľkostných kategórií	21
Graf č. 18: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví	22
Graf č. 19: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla	23
Graf č. 20: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem	24
Graf č. 21: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových záväzkov MSP podľa veľkostných kategórií	25
Graf č. 22: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa veľkostných kategórií	25
Graf č. 23: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví	26
Graf č. 24: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. záväzkov z OS MSP podľa sídla	27
Graf č. 25: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa právnych foriem	28
Graf č. 26: Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch).....	28
Graf č. 27: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa veľkostných kategórií.....	29
Graf č. 28: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa odvetví.....	30
Graf č. 29: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa sídla	31
Graf č. 30: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa právnych foriem.....	31
Graf č. 31: Vývoj ukazovateľa celk. zadĺženosti aktív MSP podľa veľkostných kategórií.....	32
Graf č. 32: Vývoj ukazovateľa celkovej zadĺženosti aktív MSP podľa odvetví	33
Graf č. 33: Vývoj ukazovateľa celkovej zadĺženosti aktív MSP podľa sídla	34
Graf č. 34: Vývoj ukazovateľa celkovej zadĺženosti aktív MSP podľa právnych foriem	35
Graf č. 35: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií.....	36
Graf č. 36: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví.....	37
Graf č. 37: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla	37
Graf č. 38: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem	38
Graf č. 39: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa veľkostných kategórií	39
Graf č. 40: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa odvetví	40
Graf č. 41: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa sídla	41
Graf č. 42: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem	41
Graf č. 43: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa veľkostných kategórií.....	42
Graf č. 44: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa odvetví	43
Graf č. 45: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa sídla	44
Graf č. 46: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa právnych foriem	45
Graf č. 47: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa veľkostných kategórií.....	46
Graf č. 48: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa odvetví	46
Graf č. 49: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa sídla	47
Graf č. 50: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa právnych foriem.....	48
Graf č. 51: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií	49
Graf č. 52: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví	50
Graf č. 53: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla	51
Graf č. 54: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem	51
Graf č. 55: Vývoj ukazovateľa finanč. produktivity práce MSP podľa veľkostných kategórií	52
Graf č. 56: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa odvetví.....	53
Graf č. 57: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa sídla	54
Graf č. 58: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa právnych foriem.....	54
Graf č. 59: Vývoj podielu MSP v jednotlivých pásmach Altmanovho indexu.....	56
Graf č. 60: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií	56
Graf č. 61: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií	57
Graf č. 62: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa odvetví	58
Graf č. 63: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa odvetví	58
Graf č. 64: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa sídla.....	60

Graf č. 65: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa sídla.....	60
Graf č. 66: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa právnych foriem	61
Graf č. 67: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa právnych foriem	62
Graf č. 68: Charakter medzročného vývoja finančných ukazovateľov	64
Graf č. 69: Podiel MSP v pásmach Altmanovho indexu v r. 2018 a 2019.....	65

Zoznam tabuliek

Tab. č. 1: Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy finančných výsledkov.....	8
Tab. č. 2: Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy ukazovateľov fin. výkonnosti	12
Tab. č. 3: Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií	13
Tab. č. 4: Likvidita 2. stupňa MSP podľa odvetví	14
Tab. č. 5: Likvidita 2. stupňa MSP podľa sídla	15
Tab. č. 6: Likvidita 2. stupňa MSP podľa právnych foriem	16
Tab. č. 7: Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií	17
Tab. č. 8: Likvidita 3. stupňa MSP podľa odvetví	17
Tab. č. 9: Likvidita 3. stupňa MSP podľa sídla	18
Tab. č. 10: Likvidita 3. stupňa MSP podľa právnych foriem	19
Tab. č. 11: Doba splatnosti celkových pohľadávok podľa veľkostných kategórií	20
Tab. č. 12: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií	21
Tab. č. 13: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví	22
Tab. č. 14: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla.....	22
Tab. č. 15: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem	23
Tab. č. 16: Doba splatnosti celkových záväzkov podľa veľkostných kategórií.....	24
Tab. č. 17: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií.....	25
Tab. č. 18: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví.....	26
Tab. č. 19: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa sídla	26
Tab. č. 20: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa právnych foriem	27
Tab. č. 21: Obrat aktív podľa veľkostných kategórií	29
Tab. č. 22: Obrat aktív MSP podľa odvetví	30
Tab. č. 23: Obrat aktív MSP podľa sídla	30
Tab. č. 24: Doba obratu aktív MSP podľa právnych foriem	31
Tab. č. 25: Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií	32
Tab. č. 26: Celková zadlženosť aktív MSP podľa odvetví	33
Tab. č. 27: Celková zadlženosť aktív MSP podľa sídla.....	34
Tab. č. 28: Celková zadlženosť aktív MSP podľa právnych foriem	35
Tab. č. 29: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií	36
Tab. č. 30: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví.....	36
Tab. č. 31: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla	37
Tab. č. 32: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem	38
Tab. č. 33: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií	39
Tab. č. 34: Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa odvetví	39
Tab. č. 35: Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa sídla	40
Tab. č. 36: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem	41
Tab. č. 37: Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií.....	42
Tab. č. 38: Rentabilita aktív MSP podľa odvetví	43
Tab. č. 39: Rentabilita aktív MSP podľa sídla	43
Tab. č. 40: Rentabilita aktív MSP podľa právnych foriem	44
Tab. č. 41: Rentabilita tržieb MSP podľa veľkostných kategórií.....	45
Tab. č. 42: Rentabilita tržieb MSP podľa odvetví.....	46
Tab. č. 43: Rentabilita tržieb MSP podľa sídla	47
Tab. č. 44: Rentabilita tržieb MSP podľa právnych foriem.....	48
Tab. č. 45: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií.....	49
Tab. č. 46: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví.....	49
Tab. č. 47: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla	50
Tab. č. 48: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem.....	51
Tab. č. 49: Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií.....	52
Tab. č. 50: Finančná produktivita práce MSP podľa odvetví.....	53
Tab. č. 51: Finančná produktivita práce MSP podľa sídla	53
Tab. č. 52: Finančná produktivita práce MSP podľa právnych foriem	54
Tab. č. 53: Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu	55
Tab. č. 54: Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu	57
Tab. č. 55: Štruktúra zaradenia MSP podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu	59
Tab. č. 56: Štruktúra zaradenia MSP podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu	61
Tab. č. 57: Medzročná zmena finančných ukazovateľov MSP	64
Tab. č. 58: Medzročná zmena podielu MSP v pásmach Altmanovho indexu	65

Zoznam skratiek

BÚ	bankový(é) úver(y)
CP	celkové pohľadávky
CZ	celkové záväzky
EBIT	zisk pred zdanením a úrokmi
FO	fyzická(é) osoba(y)
KP	krátkodobé pohľadávky
KZ	krátkodobé záväzky
L2	likvidita 2. stupňa
L3	likvidita 3. stupňa
MSP	malé a stredné podniky
NÚ	nákladové úroky
OS	obchodný styk
OR	Obchodný register
p. b.	percentuálny(e) bod(y)
SBA	Slovak Business Agency
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚJ	účtovná(é) jednotka(y)
ÚO	účtovné obdobie

Úvod

Finančná analýza malých a stredných podnikov umožňuje systematicky a komplexne zhodnotiť nielen stav podnikateľského prostredia, ale aj kvalitu podnikových aktivít a ekonomickú úroveň hodnotených podnikateľských subjektov. Je tak dobrým východiskom pre identifikáciu silných a slabých stránok podnikových činností. Slovak Business Agency v rámci svojich aktivít zameraných na monitoring podnikateľského prostredia pravidelne vyhodnocuje finančnú situáciu malých a stredných podnikov na základe agregovaných finančných výsledkov, ako aj súboru finančných pomerových ukazovateľov, ktoré sú zamerané na päť oblastí – likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu. Cieľom publikácie je na základe údajov z finančných výkazov poskytnutých DataCentrom analyzovať, porovnať a vyhodnotiť finančnú výkonnosť slovenských malých a stredných podnikov. Dokument je rozdelený do dvoch hlavných kapitol. Prvá kapitola je zameraná na analýzu finančných výsledkov, ktorej podstatou je špecifikovať štruktúru MSP, ako aj vývoj vybraných agregovaných veličín. Druhá kapitola je venovaná vybraným finančným ukazovateľom a ich hodnoteniu v členení podľa veľkostných kategórií, odvetví, sídla a právnych foriem. Záverečné zhrnutie má sumarizačný charakter a na základe kvantifikovaných údajov hodnotí aktuálnu finančnú situáciu malých a stredných podnikov na Slovensku v roku 2019.

1 Analýza finančných výsledkov

Analýza finančných výsledkov porovnáva a hodnotí stav, vývoj a štruktúru objemu tržieb, zisku pred zdanením, majetku, vlastného kapitálu, úverov, pridanej hodnoty a osobných nákladov MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva.

Vstupné údaje

Do analýzy finančných výsledkov MSP vstupovali finančné výkazy podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva. Pri kvantifikácii tak boli využité tri druhy účtovných závierok podnikov:

- účtovná závierka pre podnikateľov účtujúcich v **jednoduchom účtovníctve** (Úč FO);
- účtovná závierka **pre mikro účtovné jednotky** (Úč MÚJ) – v platnosti od roku 2014;
- účtovná závierka pre podnikateľov účtujúcich v **podvojnóm účtovníctve** (Úč POD).

Individuálne anonymizované účtovné výkazy boli získané z DataCentra a boli očistené od subjektov s nekorektno vyplnenými položkami. Kvantifikácia bola realizovaná na nasledujúcom súbore podnikateľských subjektov:

Tab. č. 1: **Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy finančných výsledkov**

Veľkostná kategória	2017	2018	2019	Zmena
Mikro	261 974	267 263	264 515	↓ 1,0 %
Malé	13 833	14 074	14 061	↓ 0,1 %
Stredné	3 187	3 245	3 224	↓ 0,6 %
MSP	278 994	284 582	281 800	↓ 4,6 %

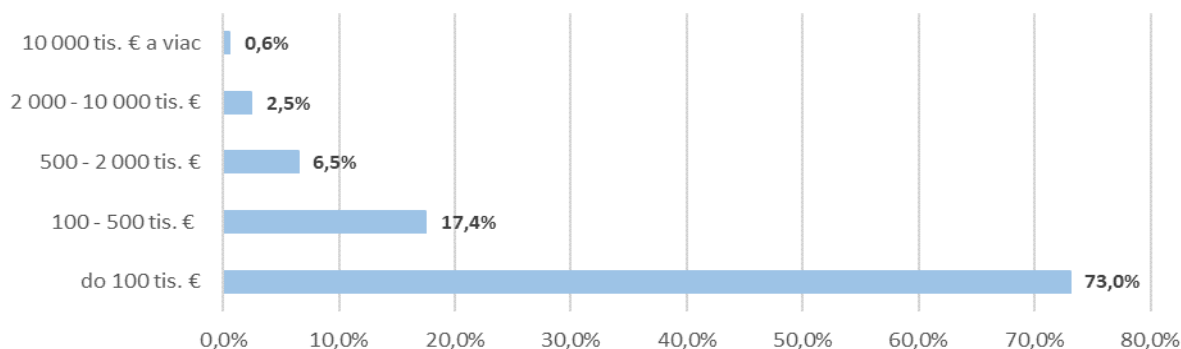
Zdroj: vlastné spracovanie

V roku 2019 bolo pre potreby analýzy finančných výsledkov zahrnutých do spracovania 281 800 podnikateľských subjektov kategórie MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva – 19,8 % z celkového počtu aktívnych fyzických osôb - podnikateľov a 86,2 % aktívnych podnikov (právnických osôb) evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR k 31.12.2019. Kategorizácia podnikateľských subjektov podľa veľkosti je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od januára 2005, podľa ktorého je za MSP považovaný podnikateľský subjekt s ročným obrátom nepresahujúcim 50 mil. € a počtom zamestnancom nižším ako 250.

1.1 Tržby

Objem tržieb MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva sa v roku 2019 medziročne zvýšil o 2,1 % na **93 416 mil. Eur**. Prevažná časť MSP (73,0 %) zaznamenala tržby do 100 tis. Eur. 17,4 % MSP dosiahlo tržby v intervale od 100 tis. Eur do 500 tis. Eur. Podiel MSP, ktoré dosiahli tržby vyššie ako 500 tis. Eur bol výrazne nižší.

Graf č. 1: **Štruktúra tržieb MSP podľa jednotlivých kategórií**

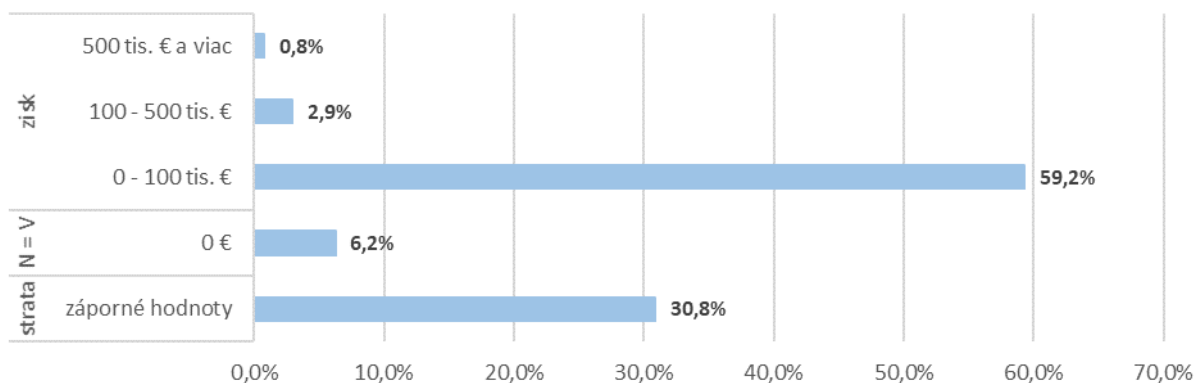

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.2 Zisk pred zdanením

Objem zisku pred zdanením MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva zaznamenal v roku 2019 medziročný nárast o 4,6 % na **4 550 mil. Eur**. Z celkového počtu 281 800 MSP vstupujúcich do spracovania zaznamenalo 30,8 % podnikov stratu a 6,2 % nulový výsledok hospodárenia. 59,2 % MSP dosiahlo zisk pred zdanením do 100 tis. Eur. Len 3,7 % MSP dosiahlo zisk prevyšujúci 100 tis. Eur.

Graf č. 2: Štruktúra zisku pred zdanením MSP podľa jednotlivých kategórií

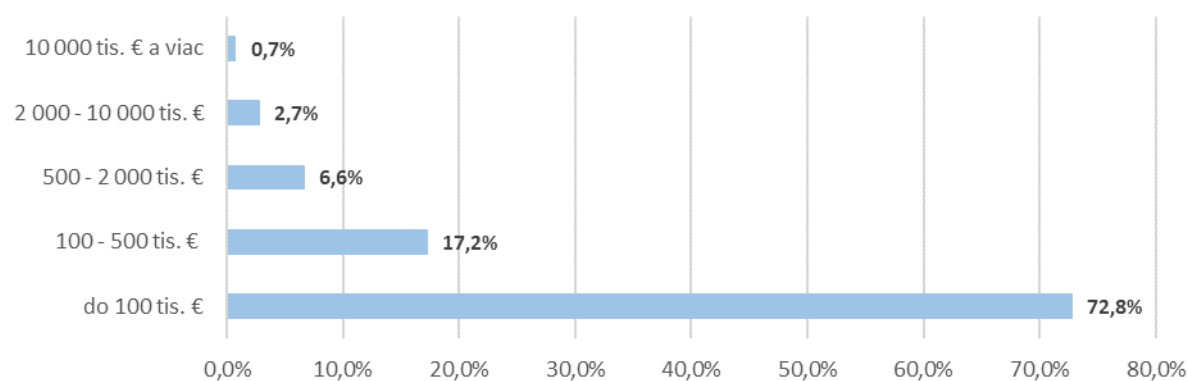

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.3 Majetok

Objem majetku MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva sa v roku 2019 medziročne zvýšil o 2,5 % na **123 327 mil. Eur**. Početnosť subjektov v jednotlivých kategóriách majetku bola obdobná ako v prípade tržieb. 72,8 % MSP disponovalo majetkom nepresahujúcim 100 tis. Eur. 17,2 % MSP vykazovalo majetok v intervale od 100 tis. Eur do 500 tis. Eur. Podiel MSP, ktorých hodnota majetku prevyšovala 500 tis. Eur predstavoval 9,6 %. Podrobnejšie rozčlenenie MSP do jednotlivých kategórií majetku znázorňuje nasledujúci graf:

Graf č. 3: Štruktúra majetku MSP podľa jednotlivých kategórií

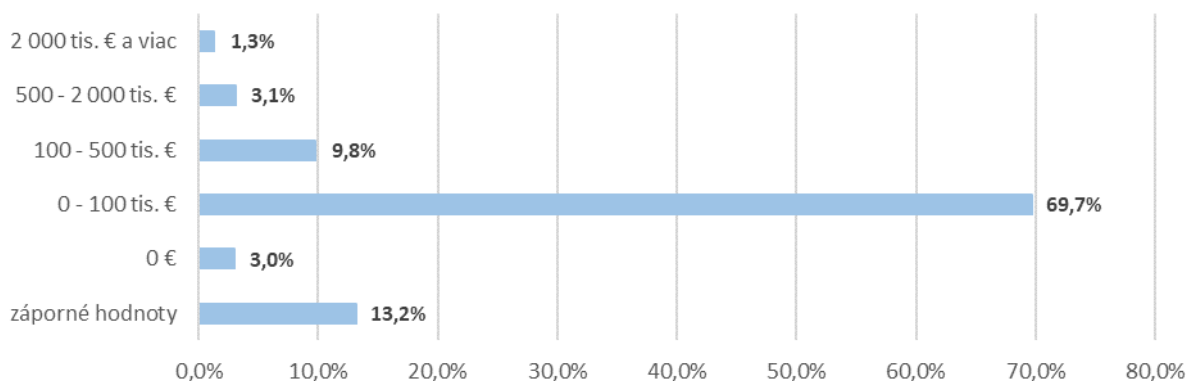

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.4 Vlastný kapitál

Vlastný kapitál MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva sa v roku 2019 medziročne zvýšil o 4,5 % na **42 716 mil. Eur**. Najviac MSP disponuje kladným vlastným kapitálom v objeme do 100 tis. Eur (69,7 %), relatívne početnou skupinou sú však aj MSP so záporným vlastným imanom, ktoré je zapríčinené vysokými stratami. Podiel týchto podnikateľských subjektov na celkovom počte predstavoval 13,2 %. 9,8 % MSP disponovalo v roku 2019 vlastným imanom v rozsahu od 100 do 500 tis. Eur. Objem vlastného kapitálu prevyšujúceho 500 tis. Eur zaznamenalo 4,4 % MSP.

Graf č. 4: Štruktúra vlastného kapitálu MSP podľa jednotlivých kategórií

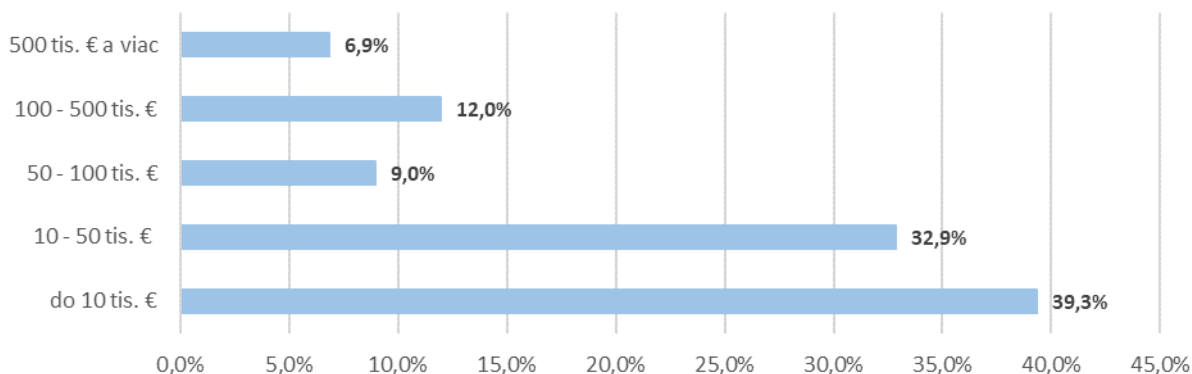

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.5 Úvery

Z 281 800 podnikateľských subjektov kategórie MSP vykazovalo v roku 2019 kladnú hodnotu na úverových položkách 50 608 subjektov, čo predstavuje 18,0 % z celkového počtu posudzovaných MSP. Tieto podnikateľské subjekty využívali úvery v celkovom objeme **14 957 mil. Eur**, čo predstavuje medziročný nárast objemu o 2,5 %. Väčšina MSP čerpaná úvery s nízkym objemom – až 72,2 % podnikov využívajúcich úverové financovanie disponovalo úvermi (resp. ich nesplatenou časťou) v objeme do 50 tis. Eur.

Graf č. 5: Štruktúra úverov MSP podľa jednotlivých kategórií

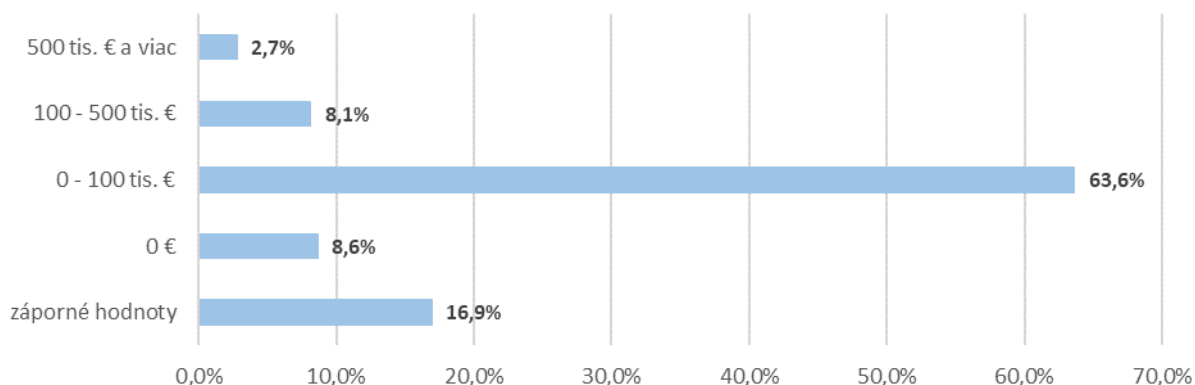

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.6 Pridaná hodnota

Pridaná hodnota MSP účtujúcich v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva medziročne vzrástla o 4,4 % na **20 848 mil. Eur**. Najväčší podiel (63,6 %) MSP vygenerovalo pridanú hodnotu v intervale od 0 do 100 tis. Eur. 10,8 % MSP generovalo pridanú hodnotu v objeme viac ako 100 tis. Eur. Viac ako štvrtina (25,5 %) MSP vykázala v roku 2019 zápornú alebo nulovú pridanú hodnotu. Podrobnejšie rozčlenenie MSP do jednotlivých kategórií pridanej hodnoty znázorňuje graf na nasledujúcej strane.

Graf č. 6: Štruktúra pridanej hodnoty MSP podľa jednotlivých kategórií

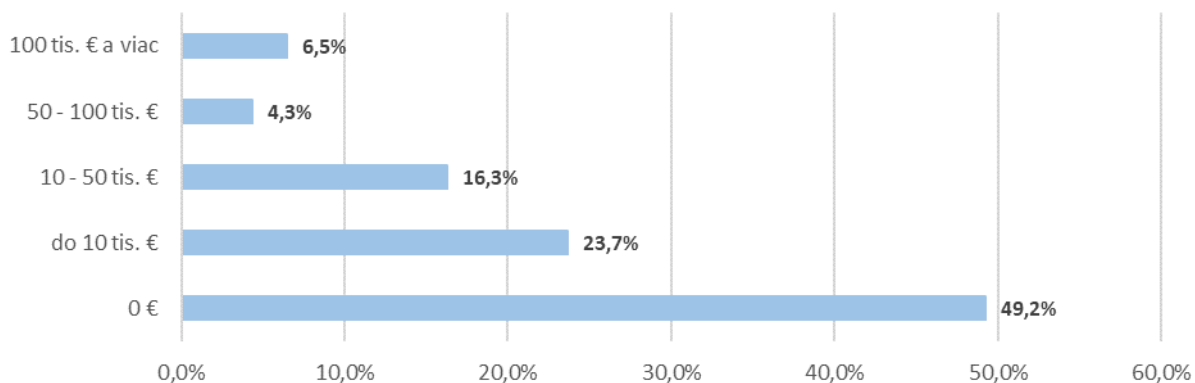

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

1.7 Osobné náklady

Objem osobných nákladov MSP medziročne vzrástol o 6,1 % na **12 226 mil. Eur**. Spomedzi analyzovaných 281 800 podnikateľských subjektov vykázala osobné náklady resp. mzdy cca polovica (50,8 %). Z uvedeného možno konštatovať, že takmer polovica MSP (49,2 %) nezamestnávala žiadneho zamestnanca. Necelá štvrtina (23,7 %) subjektov vykázala osobné náklady nižšie ako 10 tis. Eur. 16,3 % MSP vykázalo osobné náklady resp. mzdy na úrovni 10 – 50 tis. Eur za rok. Len 10,8 % MSP vykázalo osobné náklady resp. mzdy na úrovni viac ako 50 tis. Eur.

Graf č. 7: Štruktúra osobných nákladov MSP podľa jednotlivých kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2 Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti

Analýza pomocou finančných pomerových ukazovateľov je najčastejšie používanou metódou pre hodnotenie finančnej stability a výkonnosti podnikov. Označuje sa ako jadro finančnej analýzy a jej metodiky sú často s finančnou analýzou stotožňované. Ukazovatele finančnej výkonnosti charakterizujú a merajú finančné podmienky hospodárenia podnikov. Na základe vymedzenia hlavných aspektov finančného zdravia podnikov - t.j. schopnosti zhodnocovať kapitál, uhrádzať záväzky a byť nezávislým na cudzom kapitále, možno ukazovatele finančnej výkonnosti použité v analýze rozčleniť do piatich skupín na ukazovatele likvidity, aktivity, zadlženosti, rentability a produktivity. Hodnotenie celkového finančného zdravia podnikov je posudzované vybraným bankrotným modelom pozostávajúcim zo sústavy ukazovateľov.

Vstupné údaje

Analýza ukazovateľov finančnej výkonnosti bola realizovaná z dvoch pohľadov – ex post (retrospektívna analýza) a ex ante (perspektívna analýza). V analýze ex post boli využité vybrané finančné pomerové ukazovatele zamerané na likviditu, aktivitu, zadlženosť, rentabilitu a produktivitu. Na prognózovanie a hodnotenie celkovej finančnej situácie podnikov (ex ante) bol použitý Altmanov index finančného zdravia. Vzhľadom na nižšiu mieru chybovosti a náchylnosti na extrémne hodnoty boli pre potreby analýzy ukazovateľov finančnej výkonnosti využité len finančné výkazy podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Do kvantifikácie tak vstupovali dva druhy účtovných závierok:

- účtovná závierka **pre mikro účtovné jednotky** (Úč MÚJ) – v platnosti od roku 2014;
- účtovná závierka pre podnikateľov účtujúcich **v podvojnóm účtovníctve** (Úč POD).

Individuálne anonymizované účtovné výkazy boli získané z DataCentra a boli očistené od subjektov s nekorektné vyplnenými položkami. Kvantifikácia ukazovateľov bola realizovaná na nasledujúcom súbore podnikateľských subjektov:

Tab. č. 2: **Prehľad o počte ÚJ vstupujúcich do spracovania pre potreby analýzy ukazovateľov fin. výkonnosti**

Veľkostná kategória	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Zmena
Mikro	79 481	102 365	111 113	113 464	135 430	145 359	150 948	157 192	165 544	174 492	187 375	196 517	↑ 4,9 %
Malé	17 110	9 421	13 236	10 257	12 153	11 428	11 818	11 951	11 638	12 695	12 981	13 125	↑ 1,1 %
Stredné	3 000	2 822	2 920	2 608	2 917	2 743	2 886	3 066	2 935	3 128	3 194	3 183	↓ 0,3 %
MSP	99 591	114 608	127 269	126 329	150 500	159 530	165 652	172 209	180 117	190 315	203 550	212 825	↑ 4,6 %
Veľké	698	575	609	599	646	592	635	672	654	711	731	714	↓ 2,3 %
SPOLU	100 289	115 183	127 878	126 928	151 146	160 122	166 287	172 881	180 771	191 026	204 281	213 539	↑ 4,5 %

Zdroj: vlastné spracovanie

V roku 2019 bolo do spracovania zahrnutých 213 539 podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, čo predstavuje 86,4 % z celkového počtu (247 022) aktívnych podnikov (právnických osôb) evidovaných v Registri organizácií ŠÚ SR k 31.12.2019.

Kategorizácia podnikateľských subjektov podľa veľkosti je v súlade s odporúčaním Európskej komisie č. 2003/361/EC platným od januára 2005, podľa ktorého je za MSP považovaný podnikateľský subjekt s ročným obratom nepresahujúcim 50 mil. € a počtom zamestnancom nižším ako 250. V rámci kategórie MSP rozlišujeme:

- **mikropodnik** – podnik s počtom zamestnancov nižším ako 10 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 2 mil. €;
- **malý podnik** – podnik s počtom zamestnancov nižším ako 50 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 10 mil. €;
- **stredný podnik** – podnik s počtom zamestnancov nižším ako 250 osôb a ročným obratom a/alebo majetkom nepresahujúcim 50 mil. €.

Odvetvové členenie podnikateľských subjektov je vymedzené prostredníctvom klasifikácie SK NACE na pôdohospodárstvo (sekcia SK NACE A), priemysel (sekcia SK NACE B až E), stavebníctvo (sekcia SK NACE F),

obchod (sekcia SK NACE G) a služby (sekcia SK NACE H až S). Regionálne členenie subjektov je vymedzené na úrovni NUTS 3 (kraje) na základe Klasifikácie štatistických územných jednotiek, ktorá bola vydaná Vyhláškou Štatistického úradu SR č. 438/2004 Z.z. z 19. júla 2004 pre potreby regionálnej štatistiky. Analýza finančných ukazovateľov u podnikateľských subjektov v členení podľa právnej formy je vzhľadom na disponibilitu údajov z DataCentra možná len od roku 2015. Do roku 2015 nebolo možné priradiť analyzovaným podnikateľským subjektom konkrétnu právnu formu.

2.1 Ukazovatele likvidity

Likvidita je v podnikovom riadení dôležitým ekonomickým pojmom, ktorý vyjadruje schopnosť podniku hradiť záväzky v krátkodobom časovom horizonte. Finančne stabilný podnik je schopný hradiť záväzky načas, podnik s finančnými ťažkosťami má so včasnou úhradou problémy. Veľmi nízke hodnoty likvidity svedčia o neschopnosti uhrádzať záväzky a naopak – príliš vysoké hodnoty vypovedajú o neracionálnom využívaní zdrojov podniku.

2.1.1 Likvidita 2. stupňa

Likvidita 2. stupňa (bežná) vyjadruje podiel obežných aktív bez zásob a celkových krátkodobých záväzkov. Odporúčaná hodnota likvidity 2. stupňa sa pohybuje v rozmedzí od 1,0 po 1,5 – v závislosti od charakteru podnikateľskej činnosti. Objem krátkodobých záväzkov by tak nemal presiahnuť objem obežných aktív bez zásob.

Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

Schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky pohotovostnými prostriedkami a krátkodobými pohľadávkami sa v roku 2019 zlepšila. V medziročnom porovnaní **vzrástla** likvidita 2. stupňa MSP **o 0,10 bodu na 1,60**, čo predstavuje nové historické maximum. Nárast likvidity 2. stupňa v roku 2018 tak nadviazal na kontinuálny rast koeficientu pretrvávajúci od roku 2014. Z hľadiska podnikovej teórie je uvedená hodnota v optimálnom pásme. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií sa výrazne zlepšila likvidita predovšetkým v skupine mikropodnikov – až o 0,11 bodu. K miernemu zlepšeniu došlo aj u malých (o 0,02 bodu) a stredných podnikov (o 0,01 bodu). Najlikvidnejšou štruktúrou majetku sa v roku 2019 vyznačovali mikropodniky, ktorých bežná likvidita dosiahla koeficient 1,76. Pozitívnym medziročným vývojom sa vyznačoval aj podiel MSP s likviditou nižšou ako je odporúčaná hranica (1,0), ktorý klesol zo 38,4 % v roku 2018 na 37,1% v roku 2019. V porovnaní s rokom 2018 tak klesol podiel MSP s potenciálnymi problémami v oblasti platobnej schopnosti o 1,3 p. b. (resp. 3,4 %).

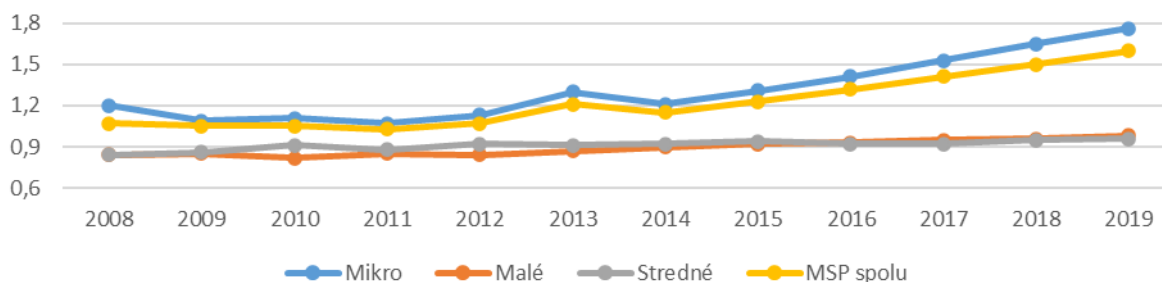
Tab. č. 3: Likvidita 2. stupňa podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Mikro	1,20	1,09	1,11	1,07	1,13	1,30	1,21	1,31	1,41	1,53	1,65	1,76	↑ 0,11
Malé	0,84	0,85	0,82	0,85	0,84	0,87	0,90	0,92	0,93	0,95	0,96	0,98	↑ 0,02
Stredné	0,84	0,86	0,91	0,88	0,92	0,91	0,92	0,94	0,92	0,92	0,95	0,96	↑ 0,01
MSP spolu	1,07	1,05	1,05	1,03	1,07	1,21	1,15	1,23	1,32	1,41	1,50	1,60	↑ 0,10
Veľké	0,78	0,83	0,82	0,86	0,89	0,86	0,89	0,90	0,90	0,88	0,86	0,90	↑ 0,04

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dlhodobu najvyššie hodnoty likvidity 2. stupňa dosahujú mikropodniky, ktoré vďaka svojmu početnému zastúpeniu pozitívne vplyvajú na likviditu celej skupiny MSP. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, aj v roku 2019 zaznamenali mikropodniky spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií najdynamickejší rast koeficientu likvidity. Dlhodobu rastúci trend vývoja bežnej likvidity možno badať aj v kategórii malých a stredných podnikov, avšak v ich prípade šlo o menej dynamický rast. Na základe výsledkov roka 2019 možno konštatovať, že medián likvidity 2. stupňa s rastúcou veľkosťou podniku klesal. Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií znázorňuje graf č. 8.

Graf č. 8: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 2. stupňa podľa odvetví

V medziodvetvovom porovnaní vzrástla likvidita 2. stupňa MSP vo všetkých analyzovaných odvetviach okrem pôdohospodárstva, ktorých bežná likvidita medziročne poklesla o 0,02 bodu. Najdynamickejší rast bežnej likvidity bol zaznamenaný u MSP podnikajúcich v službách (o 0,10 bodu), ďalej v stavebníctve (o 0,09 bodu) a v priemysle (o 0,06 bodu). Medziročný nárast bežnej likvidity u obchodných MSP bol len nepatrný – o 0,03 bodu. Najvyššiu hodnotu koeficientu dosiahli podniky pôsobiace v sektore služieb (1,93) a pôdohospodárstva (1,69). Na základe dosiahnutých výsledkov možno konštatovať, že v rámci jednotlivých odvetví disponovali MSP dostatkom likvidného majetku na úhradu krátkodobých záväzkov.

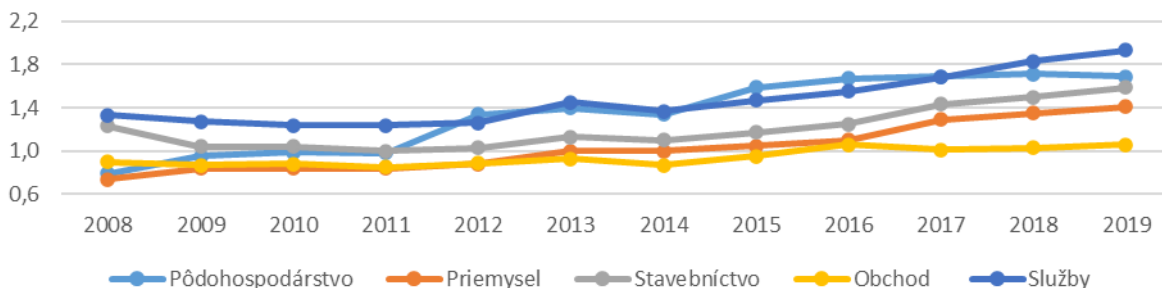
Tab. č. 4: Likvidita 2. stupňa MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Pôdohospodárstvo	0,79	0,95	0,99	0,98	1,34	1,40	1,34	1,59	1,67	1,69	1,71	1,69	↓ 0,02
Priemysel	0,74	0,84	0,84	0,84	0,88	1,00	1,00	1,05	1,10	1,29	1,35	1,41	↑ 0,06
Stavebníctvo	1,23	1,04	1,04	1,00	1,03	1,13	1,10	1,17	1,25	1,43	1,50	1,59	↑ 0,09
Obchod	0,90	0,87	0,88	0,85	0,89	0,93	0,87	0,95	1,06	1,01	1,03	1,06	↑ 0,03
Služby	1,33	1,27	1,24	1,24	1,26	1,45	1,37	1,47	1,55	1,68	1,83	1,93	↑ 0,10

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska zaznamenali MSP vo všetkých odvetviach rastúci trend ukazovateľa likvidity 2. stupňa. Najvýraznejší rast ukazovateľa bežnej likvidity bol zaznamenaný u MSP pôsobiacich v odvetví pôdohospodárstva, ktorých likvidita v porovnaní s rokom 2008 vzrástla v roku 2019 viac ako dvojnásobne (o 113,9 %). V priebehu 12 rokov sa výrazne zvýšila likvidita aj u priemyselných MSP – o 90,5 %. Naopak, najmenej dynamický rast hodnoty ukazovateľa zaznamenali podniky pôsobiace v sektore obchodu – v porovnaní s rokom 2008 vzrástla ich bežná likvidita v roku 2019 len o 17,8 %.

Graf č. 9: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 2. stupňa podľa sídla

V roku 2019 došlo k zvýšeniu likvidity 2. stupňa MSP vo všetkých slovenských krajoch. Najdynamickejší rast koeficientu zaznamenali MSP so sídlom v Bratislavskom a Košickom kraji – o 0,12 bodu. Naopak, najnižším medziročným nárastom likvidity sa vyznačovali banskobystričké MSP, ktorých hodnota bežnej likvidity sa zvýšila len nepatrne – o 0,01 bodu. Bežná likvidita slovenských MSP v členení podľa krajov dosahovala v roku 2019 relatívne vyrovnané hodnoty – od 1,49 v Trnavskom kraji po 1,71 v Bratislavskom kraji. MSP tak dosiahli v roku 2019 vo všetkých slovenských krajoch dostatočnú hodnotu bežnej likvidity, čo svedčí o dobrej schopnosti MSP uhrádzať krátkodobé záväzky z pohotových peňažných prostriedkov a krátkodobých pohľadávok.

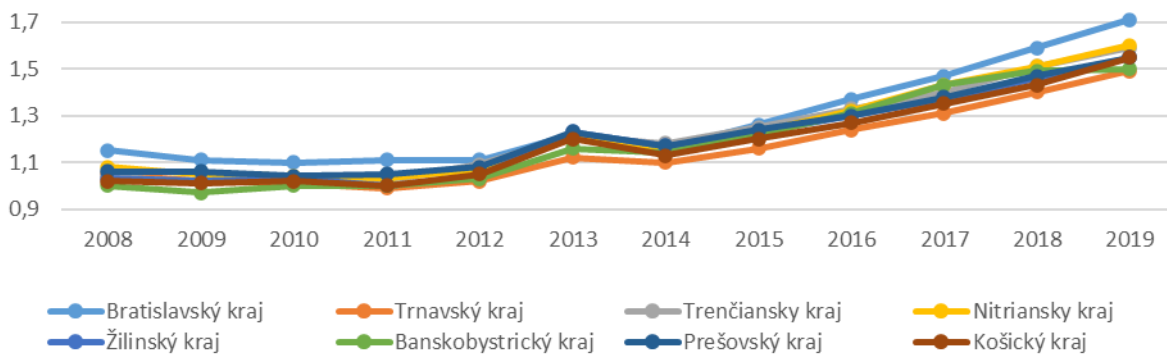
Tab. č. 5: Likvidita 2. stupňa MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Bratislavský kraj	1,15	1,11	1,10	1,11	1,11	1,22	1,16	1,26	1,37	1,47	1,59	1,71	↑ 0,12
Trnavský kraj	1,05	1,02	1,01	0,99	1,02	1,12	1,10	1,16	1,24	1,31	1,40	1,49	↑ 0,09
Trenčiansky kraj	1,04	1,01	1,03	1,02	1,09	1,21	1,18	1,25	1,33	1,40	1,51	1,59	↑ 0,08
Nitriansky kraj	1,08	1,05	1,04	1,03	1,07	1,20	1,15	1,23	1,32	1,43	1,51	1,60	↑ 0,09
Žilinský kraj	1,03	1,02	1,03	1,00	1,04	1,23	1,17	1,23	1,30	1,37	1,46	1,55	↑ 0,09
Banskobystrický kraj	1,00	0,97	1,00	1,00	1,03	1,16	1,14	1,22	1,31	1,43	1,49	1,50	↑ 0,01
Prešovský kraj	1,06	1,06	1,04	1,05	1,08	1,23	1,17	1,24	1,30	1,38	1,47	1,55	↑ 0,08
Košický kraj	1,02	1,01	1,02	1,00	1,05	1,20	1,13	1,20	1,27	1,35	1,43	1,55	↑ 0,12

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom horizonte zaznamenal vývoj ukazovateľa bežnej likvidity rastúci trend vo všetkých slovenských krajoch. Najvyšší koeficient likvidity dlhodobo dosahujú MSP sídlia v Bratislavskom kraji. Najnižšou hodnotou bežnej likvidity sa do roku 2010 vyznačovali banskobystričké MSP, od roku 2011 do roku 2018 však zaznamenali najnižšiu likviditu MSP sídlia v Trnavskom kraji.

Graf č. 10: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 2. stupňa podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem medziročne vzrástla bežná likvidita len v spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 0,08 bodu) a v kategórii ostatných právnych foriem (o 1,20 bodu). Akciové spoločnosti, družstvá a FO zapísané v Obchodnom registri zaznamenali mierny pokles. Bežná likvidita FO zapísaných v OR poklesla o 0,04 bodu, družstiev o 0,02 bodu a akciových spoločností o 0,01 bodu. Najvyššiu hodnotu ukazovateľa bežnej likvidity dosiahli ostatné právne formy (4,01) nasledované FO zapísanými v Obchodnom registri (2,59). Hodnoty spomínaných dvoch skupín podnikateľských subjektov však výrazne prekročovali odporúčaný rozsah výsledkov, čo svedčí o neracionálnom využívaní jednotlivých zložiek majetku. Vzhľadom na to, že krátkodobý kapitál je spravidla spojený s nižším zhodnotením ako dlhodobý kapitál, MSP krátkodobo viazali priveľa majetku, ktorý mohol byť dlhodobo investovaný. Spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti a družstvá dosiahli v roku 2019 optimálne hodnoty ukazovateľa bežnej likvidity.

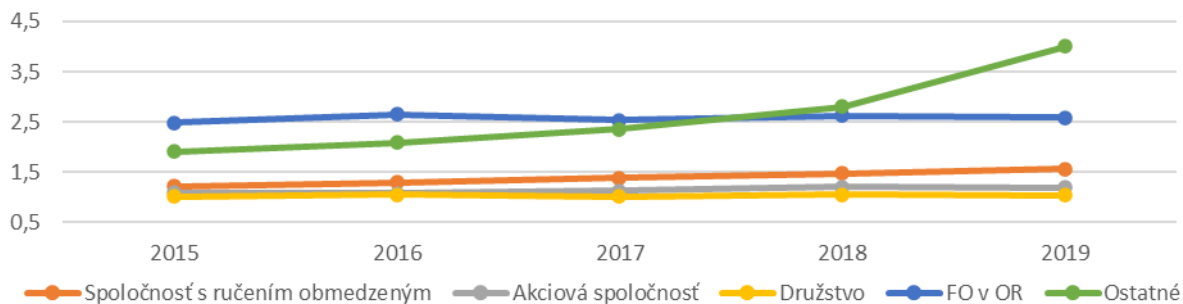
Tab. č. 6: Likvidita 2. stupňa MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,22	1,30	1,39	1,48	1,56	↑ 0,08
Akciová spoločnosť	1,09	1,08	1,13	1,21	1,20	↓ 0,01
Družstvo	1,02	1,05	1,02	1,06	1,04	↓ 0,02
FO v OR	2,48	2,65	2,54	2,63	2,59	↓ 0,04
Ostatné	1,91	2,09	2,36	2,81	4,01	↑ 1,20

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V období rokov 2015 – 2019 zaznamenali pozitívny trend vývoja predovšetkým ostatné právne formy a spoločnosti s ručením obmedzeným, ktoré zaznamenali nárast bežnej likvidity takmer v každom roku. Bežná likvidita akciových spoločností, družstiev a FO zapísaných v Obchodnom registri sa v analyzovanom období vyznačovala prevažne pozitívnym, avšak kolísavým priebehom. Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa právnych foriem v rokoch 2015 – 2019 znázorňuje graf č. 11.

Graf č. 11: Vývoj ukazovateľa likvidity 2. stupňa MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.1.2 Likvidita 3. stupňa

Likvidita 3. stupňa (celková) v porovnaní s likviditou 2. stupňa zohľadňuje aj menej likvidné položky majetku – zásoby. Pre dosiahnutie optimálnej likvidity by celková hodnota krátkodobých záväzkov nemala presiahnuť 40 – 50 % hodnoty obežného majetku. Optimálna hodnota ukazovateľa celkovej likvidity je v rozpätí od 2 – 2,5. Pri hodnotení dosiahnutých výsledkov je však potrebné zohľadniť aj odvetvové špecifiká, nakoľko existujú podniky, ktoré pracujú s malým objemom zásob príp. bez nich. Typickým príkladom sú podniky poskytujúce služby, ktorých hodnota celkovej likvidity je obdobná ako hodnota bežnej likvidity.

Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií

Schopnosť MSP uhrádzať krátkodobé záväzky z krátkodobého majetku (obežných aktív) sa medziročne opäť zlepšila. Likvidita 3. stupňa MSP sa v roku 2019 medziročne **zvýšila o 0,11 bodu na 1,81**, čo je podobne ako v prípade bežnej likvidity najvyššia hodnota za celé analyzované obdobie. V porovnaní s odporúčaným rozpätím hodnôt bola celková likvidita MSP výrazne nižšia, avšak je potrebné podotknúť, že MSP sa v porovnaní s veľkými (často výrobnými) podnikmi vyznačujú výrazne nižším množstvom zásob spojeným s obmedzeným množstvom finančných prostriedkov. Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií zaznamenali najvyšší rast koeficientu mikropodniky – o 0,11 bodu. Okrem mikropodnikov sa však celková likvidita zvýšila aj u malých podnikov (o 0,02 bodu) a stredných podnikov (o 0,01 bodu). Obdobne ako u ukazovateľa bežnej likvidity, aj v prípade ukazovateľa celkovej likvidity dosiahli v roku 2019 najvyššiu hodnotu mikropodniky s koeficientom 1,94. Podniky nachádzajúce sa vo veľkostnej kategórii malých a stredných podnikov disponovali menej likvidnou štruktúrou majetku ako mikropodniky. Medián ukazovateľa celkovej likvidity MSP nachádzajúcich sa vo veľkostnej kategórii malých a stredných podnikov dosiahol v roku 2019 totožný koeficient – 1,21.

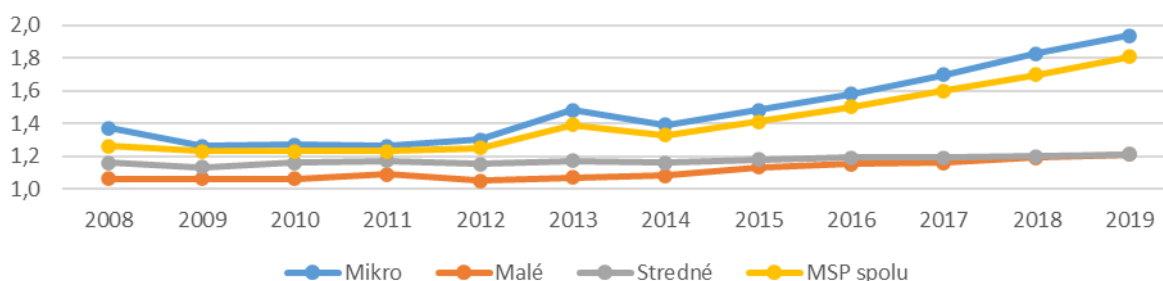
Tab. č. 7: Likvidita 3. stupňa podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Mikro	1,37	1,26	1,27	1,26	1,30	1,48	1,39	1,48	1,58	1,70	1,83	1,94	↑ 0,11
Malé	1,06	1,06	1,06	1,09	1,05	1,07	1,08	1,13	1,15	1,16	1,19	1,21	↑ 0,02
Stredné	1,16	1,13	1,16	1,17	1,15	1,17	1,16	1,18	1,19	1,19	1,20	1,21	↑ 0,01
MSP spolu	1,26	1,23	1,23	1,23	1,25	1,39	1,33	1,41	1,50	1,60	1,70	1,81	↑ 0,11
Veľké	1,07	1,1	1,13	1,11	1,13	1,13	1,14	1,15	1,16	1,14	1,17	1,20	↑ 0,03

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dlhodobu najvyššiu koeficient celkovej likvidity dosahujú mikropodniky, čo je spôsobené predovšetkým nižším množstvom zásob ako v prípade podnikov vo veľkostnej kategórii malých a stredných podnikov. Najnižšou hodnotou celkovej likvidity sa v priebehu sledovaného obdobia vyznačovali malé podniky. V porovnaní s rokom 2008 sa zvýšila celková likvidita vo všetkých veľkostných kategóriách MSP – najviac u mikropodnikov (o 0,57 bodu). Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP v členení podľa veľkostných kategórií v období rokov 2008 – 2019 znázorňuje graf č. 12.

Graf č. 12: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 3. stupňa podľa odvetví

Celková likvidita MSP medziročne vzrástla vo všetkých analyzovaných odvetviach okrem pôdohospodárstva, ktoré zaznamenalo pokles hodnoty ukazovateľa o 0,06 bodu. Spomedzi odvetví, ktoré zaznamenali medziročný nárast hodnoty najviac vzrástla celková likvidita u MSP pôsobiacich v službách (o 0,11 bodu) a stavebníctve (o 0,10 bodu). Dynamika rastu celkovej likvidity priemyselných a obchodných podnikov bola nižšia – na úrovni 0,08 resp. 0,04 bodu. Najlikvidnejšou štruktúrou majetku sa vyznačovali MSP pôsobiace v odvetví služieb (2,06) a pôdohospodárstva (2,01). Celková likvidita priemyselných, stavebných a obchodných podnikov nedosiahla optimálne hodnoty. Najmenej likvidnou štruktúrou majetku sa vyznačovali obchodné MSP, čo vyplýva z podstaty ich podnikania. Okrem obchodných MSP viažu väčšie množstvo zásob aj priemyselné a stavebné MSP. Z analyzovaných odvetví dosiahli odporúčanú hodnotu koeficientu len pôdohospodárske podniky a podniky služieb.

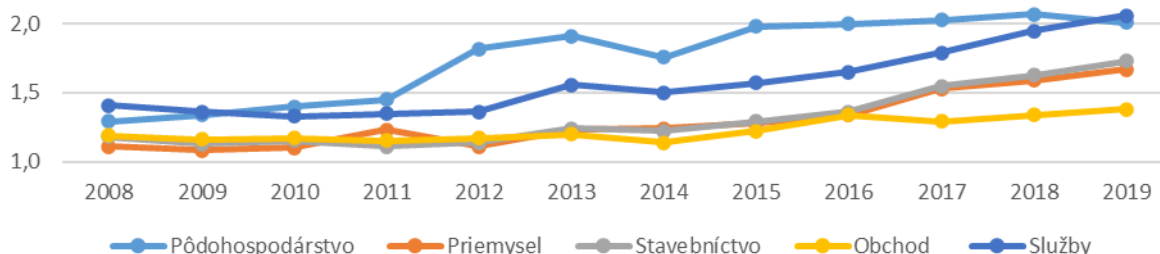
Tab. č. 8: Likvidita 3. stupňa MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Pôdohospodárstvo	1,29	1,34	1,40	1,45	1,82	1,91	1,76	1,98	2,00	2,03	2,07	2,01	↓ 0,06
Priemysel	1,11	1,08	1,10	1,23	1,11	1,23	1,24	1,28	1,34	1,53	1,59	1,67	↑ 0,08
Stavebníctvo	1,18	1,13	1,15	1,11	1,14	1,24	1,22	1,29	1,36	1,55	1,63	1,73	↑ 0,10
Obchod	1,19	1,16	1,17	1,15	1,17	1,20	1,14	1,22	1,34	1,29	1,34	1,38	↑ 0,04
Služby	1,41	1,36	1,33	1,35	1,36	1,56	1,50	1,57	1,65	1,79	1,95	2,06	↑ 0,11

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dlhodobo najvyššiu hodnotu ukazovateľa celkovej likvidity dosahovali od roku 2009 pôdohospodárske podniky, ktorých hodnota ukazovateľa na rozdiel od ostatných odvetví vzrástla aj v krízovom roku 2009. Okrem pôdohospodárskych podnikov dosahovali v skúmanom období nadpriemerný koeficient ukazovateľa celkovej likvidity aj podniky pôsobiace v odvetví služieb, ktorých hodnota celkovej likvidity v roku 2019 prevýšila likviditu pôdohospodárskych podnikov. V dlhodobom porovnaní s rokom 2008 sa zlepšila celková likvidita vo všetkých analyzovaných odvetviach.

Graf č. 13: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 3. stupňa podľa sídla

V medziročnom porovnaní vzrástla likvidita 3. stupňa MSP vo všetkých slovenských krajoch. Najdynamickejší rast ukazovateľa dosiahli MSP sídliace v Bratislavskom kraji (o 0,13 bodu), Košickom a Nitrianskom kraji (o 0,11 bodu). Najnižší medziročný prírastok koeficientu celkovej likvidity zaznamenali MSP sídliace v Banskobystrickom kraji (o 0,02 bodu). Spomedzi všetkých slovenských krajov mali v roku 2019 najlikvidnejšiu štruktúru majetku MSP so sídlom v Bratislavskom kraji (1,88).

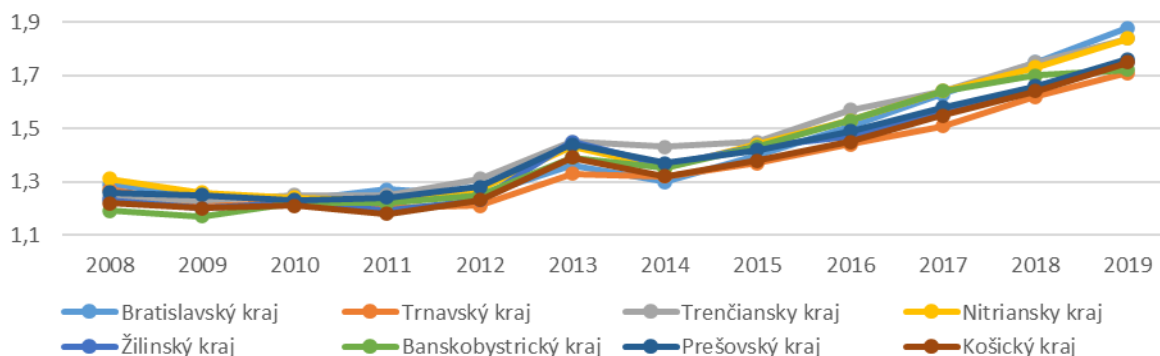
Tab. č. 9: Likvidita 3. stupňa MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Bratislavský kraj	1,29	1,25	1,23	1,27	1,25	1,36	1,30	1,40	1,51	1,63	1,75	1,88	↑ 0,13
Trnavský kraj	1,27	1,21	1,22	1,20	1,21	1,33	1,32	1,37	1,44	1,51	1,62	1,71	↑ 0,09
Trenčiansky kraj	1,24	1,23	1,25	1,25	1,31	1,45	1,43	1,45	1,57	1,64	1,75	1,84	↑ 0,09
Nitriansky kraj	1,31	1,26	1,24	1,23	1,27	1,43	1,35	1,44	1,53	1,64	1,73	1,84	↑ 0,11
Žilinský kraj	1,23	1,20	1,22	1,19	1,23	1,45	1,36	1,43	1,47	1,56	1,66	1,75	↑ 0,09
Banskobystrický kraj	1,19	1,17	1,22	1,22	1,25	1,39	1,35	1,43	1,53	1,64	1,70	1,72	↑ 0,02
Prešovský kraj	1,26	1,25	1,23	1,24	1,28	1,44	1,37	1,42	1,49	1,58	1,66	1,76	↑ 0,10
Košický kraj	1,22	1,20	1,21	1,18	1,23	1,39	1,32	1,38	1,45	1,55	1,64	1,75	↑ 0,11

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska zaznamenali MSP vo všetkých krajoch rastúci trend ukazovateľa celkovej likvidity. V porovnaní s rokom 2008 disponovali MSP v roku 2018 v členení podľa jednotlivých krajov výrazne likvidnejšou štruktúrou majetku. Medzi podniky s dlhodobo nadpriemernou hodnotou celkovej likvidity možno zaradiť MSP sídliace v Trenčianskom, Nitrianskom a Bratislavskom kraji. K výraznému zlepšeniu v štruktúre likvidity majetku došlo v sledovanom období u MSP so sídlom v Banskobystrickom kraji. Nižšou hodnotou koeficientu celkovej likvidity sa v dlhodobom porovnaní na úrovni krajov vyznačujú MSP so sídlom v Trnavskom kraji. Dlhodobý vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP za obdobie rokov 2008 – 2019 v členení podľa sídla znázorňuje graf na nasledujúcej strane.

Graf č. 14: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Likvidita 3. stupňa podľa právnych foriem

Celková likvidita MSP medziročne vzrástla vo všetkých analyzovaných právnych formách s výnimkou družstiev, u ktorých došlo k medziročnému poklesu o 0,01 bodu. Rovnako ako v predchádzajúcich dvoch obdobiach, tak aj v roku 2019 zaznamenali najdynamickejší medziročný nárast ostatné právne formy (o 1,27 bodu). Spoločnosti s ručením, akciové spoločnosti a FO zapísané v OR medziročne vzrástli výrazne pomalším tempom – na úrovni 0,02 – 0,08 bodu. Najlikvidnejšou štruktúrou majetku sa v roku 2018 vyznačovali ostatné právne formy (4,36) a FO zapísané v Obchodnom registri (2,85). Obe právne formy však dosiahli vyšší koeficient celkovej likvidity ako odporúčané rozpätie, čo znamená, že disponovali výrazne vyšším množstvom likvidného majetku ako je potrebné. Celková likvidita spoločností s ručením obmedzeným, družstiev a akciových spoločností sa v roku 2018 pohybovala v intervale od 1,41 po 1,75. Najnižšiu hodnotu celkovej likvidity zaznamenali akciové spoločnosti.

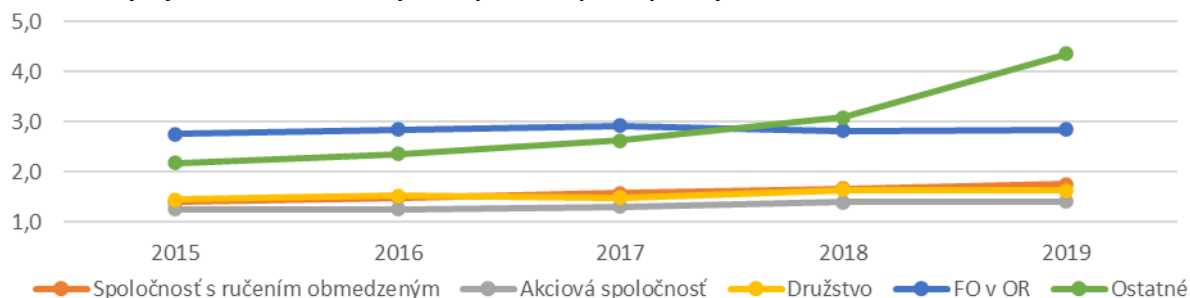
Tab. č. 10: Likvidita 3. stupňa MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,39	1,48	1,57	1,67	1,75	↑ 0,08
Akciová spoločnosť	1,25	1,25	1,31	1,39	1,41	↑ 0,02
Družstvo	1,45	1,52	1,49	1,64	1,63	↓ 0,01
FO v OR	2,75	2,85	2,92	2,82	2,85	↑ 0,03
Ostatné	2,18	2,36	2,63	3,09	4,36	↑ 1,27

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa celkovej likvidity MSP v členení podľa právnych foriem mal obdobný priebeh ako u ukazovateľa bežnej likvidity. Vo všetkých právnych formách bol zaznamenaný prevažne pozitívny trend vývoja, avšak s odlišným priebehom. Zatiaľ čo v družstvách a FO zapísaných v Obchodnom registri mal vývoj ukazovateľa kolísavý priebeh, v spoločnostiach s ručením obmedzeným, akciových spoločnostiach a ostatných právnych formách MSP likvidita každoročne rástla.

Graf č. 15: Vývoj ukazovateľa likvidity 3. stupňa MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.2 Ukazovatele aktivity

Ukazovatele aktivity vyjadrujú a kvantifikujú ako účinne podniky využívajú svoj majetok. Podmienkou konsolidovanej finančnej situácie je tak jeho primerané využitie. Nedostatočné využitie je svojím dôsledkom rovnaké ako situácia, keď majú podniky majetku priveľa. V prípade, ak podniky nedostatočne využívajú svoj majetok, podnikom rastú náklady. Naopak, v prípade, ak majú podniky nedostatok majetku, môžu prichádzať o časť tržieb. Pre podniky je preto potrebné viazať v majetku primerané množstvo finančných prostriedkov.

2.2.1 Doba splatnosti pohľadávok

Ukazovateľ doby splatnosti pohľadávok vyjadruje, koľko dní v priemere trvá, kým od vzniku nároku na platbu dôjde k inkasu. Po dosadení pohľadávok z obchodného styku (ďalej len „z OS“), ukazovateľ vypovedá o platobnej disciplíne odberateľov – sprostredkujúci informáciu o čase, ktorý uplynie od dátumu realizácie (fakturácie) po úhradu. Príliš veľký rozdiel medzi dobou splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS vypovedá o nekonsolidovaných hospodárskych vzťahoch medzi podnikmi. Ak je doba inkasa pohľadávok z OS kratšia ako doba splatnosti záväzkov z OS, podnik získava od svojich odberateľov finančné prostriedky skôr ako platí svojim dodávateľom. V tom prípade má analyzovaný podnik lepšiu vyjednávaciu pozíciu. Problém v cash-flow podniku môže nastať v prípade, ak je doba inkasa pohľadávok z OS dlhšia ako doba splatnosti záväzkov z OS.

Celkové pohľadávky

V roku 2019 došlo k skráteniu doby inkasa celkových pohľadávok MSP o 1,8 dňa na 40,2 dní, o čo sa pričínili všetky tri veľkostné kategórie MSP. K najdynamickejšiemu poklesu doby splatnosti celkových pohľadávok došlo v kategórii malých podnikov, ktorých doba inkasa pohľadávok medziročne poklesla o 2,9 dňa. Rýchlejšie inkaso pohľadávok zaznamenali aj mikro a stredné podniky (o 1,7 dňa). Najnižšiu dobu splatnosti celkových pohľadávok zaznamenali mikropodniky (38,2 dní), nasledované malými (53,4 dní) a strednými podnikmi (57,8 dní).

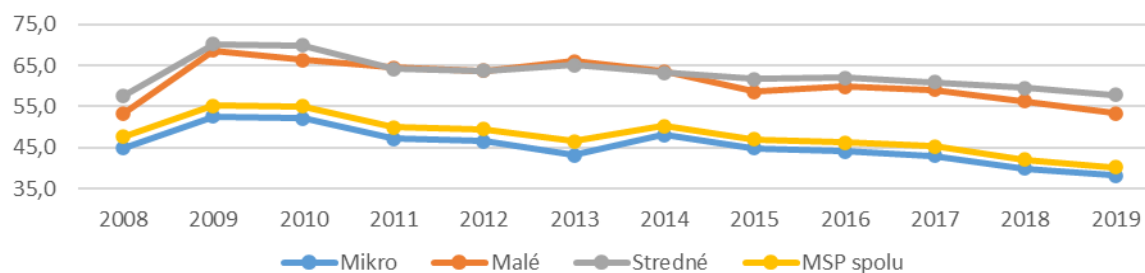
Tab. č. 11: Doba splatnosti celkových pohľadávok podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Mikro	44,8	52,6	52,2	47,2	46,6	43,2	48,1	44,9	44,1	43,0	39,9	38,2	↓ 1,7
Malé	53,2	68,7	66,3	64,5	63,8	66,0	63,6	58,7	59,9	59,1	56,3	53,4	↓ 2,9
Stredné	57,6	70,3	70,0	64,2	63,8	65,1	63,3	61,8	62,1	61,0	59,5	57,8	↓ 1,7
MSP spolu	47,7	55,2	55,1	50,0	49,5	46,6	50,2	47,0	46,3	45,3	42,0	40,2	↓ 1,8
Veľké	53,4	46,5	62,0	60,6	59,2	60,8	58,6	58,0	58,9	57,5	57,5	55,4	↓ 2,1

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska vývoja dosahujú všetky veľkostné kategórie MSP klesajúci trend ukazovateľa doby inkasa pohľadávok. Výrazné zlepšenie za uplynulých 12 rokov zaznamenali predovšetkým mikropodniky, ktoré dosiahli v roku 2019 nižšiu dobu splatnosti celkových pohľadávok ako v roku 2008. V absolútnom vyjadrení dosahujú dlhodobo najnižšiu dobu splatnosti pohľadávok mikropodniky, ktoré v porovnaní s malými a strednými podnikmi získavajú finančné prostriedky o takmer 20 dní rýchlejšie.

Graf č. 16: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových pohľadávok MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP sa v roku 2019 znížila o 1,6 dňa na 19,4 dní. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP klesla doba inkasa krátkodobých pohľadávok z OS vo všetkých typoch podnikov. Najvýraznejšie medziročné zlepšenie v odberateľských vzťahoch zaznamenali stredné podniky, ktorým sa v priebehu roka 2019 darilo získať finančné prostriedky od svojich odberateľov rýchlejšie o 2,9 dňa. K skráteniu doby inkasa pohľadávok z OS došlo taktiež v skupine malých podnikov (o 2,5 dňa) a mikropodnikov (o 1,4 dňa). Najnižšiu dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS zaznamenali v roku 2019 mikropodniky. Naopak, najhoršou platobnou disciplínou odberateľov (t. j. najvyššou dobou splatnosti pohľadávok z OS) sa aj v roku 2019 vyznačovali stredné podniky.

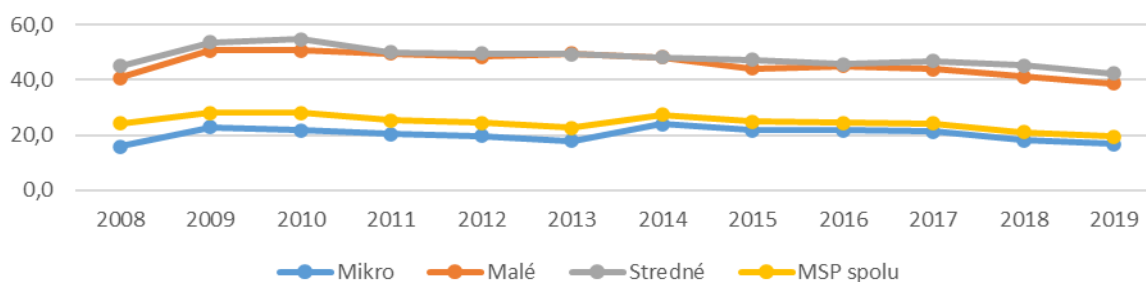
Tab. č. 12: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Mikro	15,7	22,9	21,8	20,3	19,6	17,9	24,0	21,7	21,7	21,2	18,0	16,6	↓ 1,4
Malé	40,9	50,9	50,9	49,7	48,6	49,7	48,2	44,2	45,1	44,0	41,2	38,7	↓ 2,5
Stredné	45,1	53,8	54,9	50,2	49,7	49,4	48,2	47,3	45,9	46,9	45,3	42,4	↓ 2,9
MSP spolu	24,1	28,1	28,1	25,3	24,5	22,7	27,3	24,8	24,5	24,1	21,0	19,4	↓ 1,6
Veľké	40,0	61,9	46,9	45,2	44,7	43,5	43,9	41,8	42,6	42,5	40,0	38,1	↓ 1,9

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Hospodárska kríza z roku 2009 zanechala stopy v platobnej schopnosti odberateľov vo všetkých kategóriách MSP. Napriek klesajúcemu trendu doby inkasa pohľadávok z OS, ani jedna veľkostná kategória MSP v roku 2019 nepresiahla hodnoty z predkrízového obdobia. Počas celého analyzovaného obdobia dosahovali najlepšiu platobnú disciplínu odberateľov mikropodniky, ktoré získavali finančné prostriedky od svojich odberateľov dvakrát rýchlejšie ako ostatné veľkostné kategórie MSP.

Graf č. 17: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. pohľadávok z OS MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa odvetví

V roku 2019 získavali finančné prostriedky od svojich odberateľov rýchlejšie MSP pôsobiace vo všetkých analyzovaných odvetviach okrem pôdohospodárstva. Najvýraznejší medziročný pokles doby inkasa pohľadávok z OS bol v roku 2019 zaznamenaný u MSP pôsobiacich v odvetví služieb (o 1,8 dňa), priemyslu (o 1,7 dňa) a obchodu (o 1,3 dňa). Spomedzi MSP pôsobiacich v jednotlivých odvetviach mali najlepšiu vyjednávaciu pozíciu (najkratšiu dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS) podniky pôsobiace v pôdohospodárstve – na úrovni 16,2 dní. Naopak, najdlhšou dobou splatnosti pohľadávok z OS sa vyznačovali priemyselné podniky (21,9 dní). Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP za obdobie rokov 2008 – 2019 v členení podľa odvetví je uvedená v tabuľke na nasledujúcej strane.

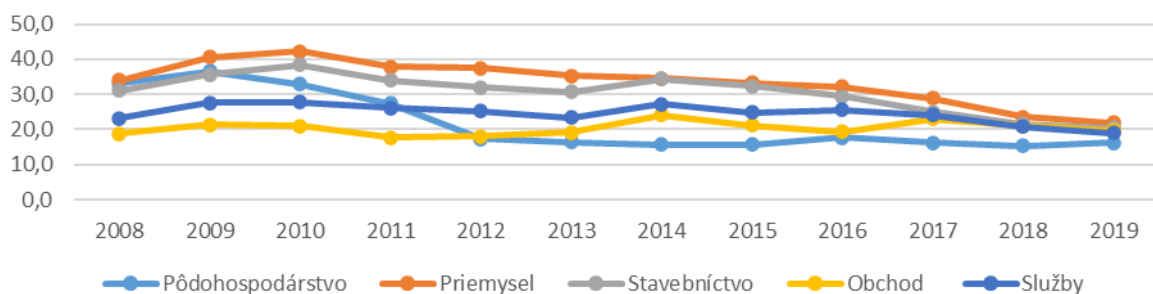
Tab. č. 13: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Pôdohospodárstvo	33,1	36,6	32,8	27,4	17,3	16,3	15,7	15,6	17,6	16,2	15,2	16,2	↑ 1,0
Priemysel	33,9	40,5	42,3	37,9	37,5	35,2	34,5	33,2	32,2	28,8	23,6	21,9	↓ 1,7
Stavebníctvo	31,1	35,7	38,4	33,9	32,0	30,6	34,4	32,3	29,4	25,0	21,5	20,5	↓ 1,0
Obchod	18,7	21,3	21,0	17,7	18,0	19,2	24,0	21,1	19,4	23,0	20,9	19,6	↓ 1,3
Služby	23,1	27,5	27,8	26,1	25,1	23,3	27,2	24,8	25,5	24,0	20,8	19,0	↓ 1,8

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 došlo v roku 2019 k zlepšeniu platobnej schopnosti odberateľov v štyroch z piatich odvetví – pôdohospodárstve, priemysle, stavebníctve a službách. Predovšetkým v odvetví pôdohospodárstva došlo k výraznému zníženiu doby inkasa pohľadávok od odberateľov – z 33,1 dní v roku 2008 na 16,2 dní v roku 2019. Napriek medziročnému skráteniu doby inkasa pohľadávok z OS, obchodné MSP získavali aj v roku 2019 finančné prostriedky pomalšie ako v roku 2008 (o 0,9 dňa). Medzi podniky vyznačujúce sa dlhodobo nízkou dobou inkasa pohľadávok z OS možno zaradiť obchodné, a od roku 2012 aj pôdohospodárske podniky. Naopak, dlhodobo vyššiu dobu inkasa pohľadávok z OS dosahujú priemyselné a stavebné podniky.

Graf č. 18: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa sídla

V členení podľa jednotlivých krajov došlo u všetkých MSP k skráteniu doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS. K najvýraznejšiemu medziročnému zlepšeniu došlo u MSP so sídlom v Košickom kraji, v ktorom zaznamenali podniky pokles doby inkasa pohľadávok od odberateľov o 1,8 dňa. V absolútnom vyjadrení sa najrýchlejšie darilo získavať finančné prostriedky od svojich odberateľov MSP so sídlom v Bratislavskom kraji, ktoré si medziročným poklesom doby inkasa pohľadávok z OS o 1,6 dňa upevnili prvenstvo v platobnej disciplíne odberateľov. Celková doba splatnosti krátkodobých pohľadávok bratislavských MSP tak predstavovala v poslednom analyzovanom roku 17,4 dní. Najdlhšou dobou splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS sa v roku 2019 vyznačovali trenčianske MSP (23,3 dní), ktoré inkasovali pohľadávky z OS o 4,6 dňa dlhšie ako MSP so sídlom v Bratislavskom kraji.

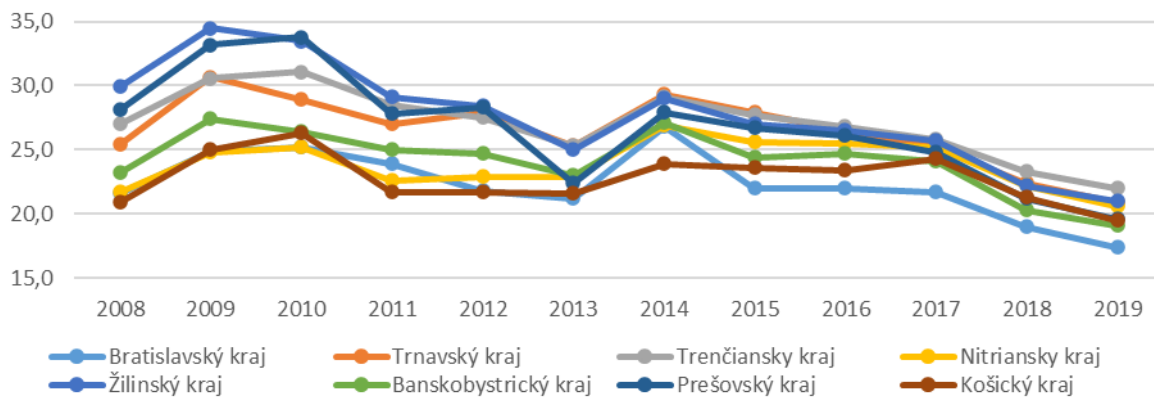
Tab. č. 14: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Bratislavský kraj	21,6	24,9	25,2	23,9	21,8	21,2	26,8	22,0	22,0	21,7	19,0	17,4	↓ 1,6
Trnavský kraj	25,4	30,7	28,9	27,0	27,9	25,3	29,3	27,9	26,5	25,2	22,4	20,9	↓ 1,5
Trenčiansky kraj	27,0	30,6	31,1	28,5	27,5	25,3	29,1	27,7	26,8	25,8	23,3	22,0	↓ 1,3
Nitriansky kraj	21,7	24,8	25,2	22,6	22,9	22,9	26,9	25,6	25,5	25,2	22,2	20,6	↓ 1,6
Žilinský kraj	29,9	34,5	33,5	29,1	28,4	25,0	29,0	27,0	26,5	25,7	22,2	21,0	↓ 1,2
Banskobystrický kraj	23,2	27,4	26,4	25,0	24,7	23,0	27,1	24,4	24,7	24,1	20,3	19,1	↓ 1,2
Prešovský kraj	28,1	33,2	33,8	27,8	28,3	22,4	27,9	26,7	26,1	24,8	21,2	19,6	↓ 1,6
Košický kraj	20,9	25,0	26,3	21,7	21,7	21,6	23,9	23,6	23,4	24,3	21,3	19,5	↓ 1,8

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z obchodného styku mala v priebehu analyzovaného obdobia nepravidelný priebeh. Výsledky ukazovateľa nepriaznivo ovplyvnila kríza, ktorá mala priamy dopad na platobnú disciplínu odberateľov. V porovnaní s rokom 2008 však došlo v roku 2019 k skráteniu doby inkasa pohľadávok z obchodného styku vo všetkých ôsmich krajoch. Najvýraznejší pokles doby inkasa pohľadávok z OS zaznamenali v priebehu uplynulých 12 rokov MSP so sídlom v Žilinskom (o 8,9 dňa) a Prešovskom kraji (o 8,5 dňa). Medzi kraje s dlhodobou nadpriemernou platobnou disciplínou odberateľov možno zaradiť Bratislavský a Košický kraj.

Graf č. 19: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS podľa právnych foriem

Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS medziročne poklesla, rovnako ako v predchádzajúcom roku, vo všetkých analyzovaných právnych formách. K najvýraznejšiemu skráteniu doby inkasa pohľadávok z OS v roku 2019 došlo v spoločnostiach s ručením obmedzeným a akciových spoločnostiach (pri oboch spomenutých právnych formách o 1,4 dňa), ďalej u FO zapísaných v Obchodnom registri a ostatných právnych formách (u oboch o 1,2 dňa). Medziročný pokles hodnoty ukazovateľa u družstiev bol len nepatrný – o 0,3 dňa. Spomedzi analyzovaných právnych foriem dosiahli najnižšiu dobu splatnosti pohľadávok z OS ostatné právne formy, ktorých medián sa v roku 2019 dostal na hranicu 0,0 dní, čo je v praxi nereálny údaj. Napriek tomu, z vývoja hodnoty ukazovateľa v predchádzajúcich obdobiach možno konštatovať, že doba inkasa pohľadávok z OS je u ostatných právnych foriem veľmi nízka. S výraznejším odstupom nasledovali spoločnosti s ručením obmedzeným (19,7 dní), družstvá (29,7 dní) a FO zapísané v Obchodnom registri (37,8 dní). Najdlhšie trvalo získanie finančných prostriedkov od odberateľov akciovým spoločnostiam – 42,1 dní.

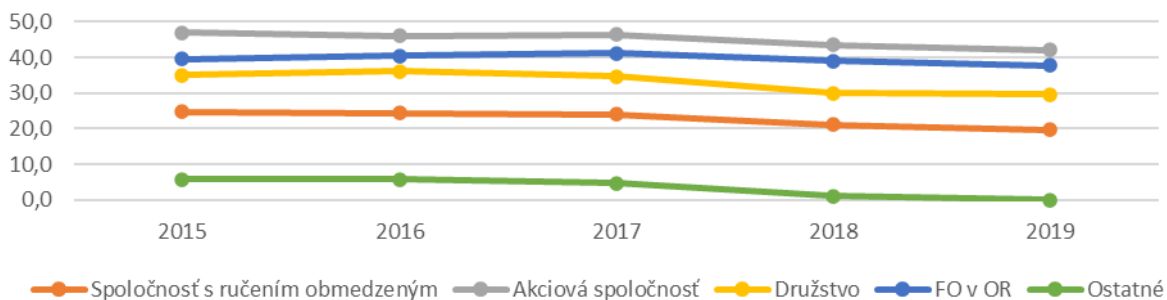
Tab. č. 15: Doba splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Spoločnosť s ručením obmedzeným	24,7	24,4	24,0	21,1	19,7	↓ 1,4
Akciová spoločnosť	47,0	46,0	46,4	43,5	42,1	↓ 1,4
Družstvo	35,1	36,1	34,7	30,0	29,7	↓ 0,3
FO v OR	39,5	40,5	41,2	39,0	37,8	↓ 1,2
Ostatné	5,9	5,9	4,7	1,2	0,0	↓ 1,2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V priebehu rokov 2015 – 2019 sa vývoj ukazovateľa vyznačoval prevažne klesajúcim trendom. Pozitívny vývoj zaznamenali najmä spoločnosti s ručením obmedzeným a ostatné právne formy, u ktorých nedošlo k medziročnému zvýšeniu doby inkasa pohľadávok z OS ani v jednom roku. Kolísavým strednodobým trendom sa vyznačovali FO zapísané v Obchodnom registri, u ktorých došlo po dvojročnom náraste hodnoty ukazovateľa (v rokoch 2016 a 2017) k poklesu. Neustáleným vývojom hodnoty ukazovateľa sa vyznačovali aj akciové spoločnosti a družstvá.

Graf č. 20: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých pohľadávok z OS MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.2.2 Doba splatnosti záväzkov

Ukazovateľ doby splatnosti záväzkov patrí taktiež do skupiny ukazovateľov aktivity a kvantifikuje dobu trvania úhrady záväzku od momentu jeho vzniku. Po dosadení krátkodobých záväzkov z obchodného styku ukazovateľ vypovedá o dobe vysporiadania krátkodobých záväzkov voči obchodným partnerom. Umožňuje tak zhodnotiť platobnú disciplínu podniku. V rámci obchodných vzťahov je pre podnik výhodnejšie, keď má kratšiu dobu splatnosti pohľadávok ako záväzkov, keďže v takom prípade získava prostriedky skôr ako ich hradí. Neskorá úhrada od odberateľov má nepriaznivý dopad na peňažné toky podniku a môže priviesť podnik do druhotnej platobnej neschopnosti – t. j. podnik nebude schopný včas uhradiť svoje záväzky a doba splatnosti záväzkov sa bude predlžovať.

Celkové záväzky

Doba splatnosti celkových záväzkov MSP sa v medziročnom porovnaní v roku 2019 opäť skrátila – o 4,8 dňa. Rovnako ako v predchádzajúcich troch obdobiach sa o skrátenie doby splatnosti záväzkov najväčšou mierou pričínili mikropodniky, ktoré uhradili svoje záväzky o 5,4 dňa skôr ako v roku 2018. Pozitívny vývoj zaznamenali aj podnikateľské subjekty vo veľkostnej kategórii malých a stredných podnikov, u ktorých sa doba splatnosti celkových záväzkov medziročne skrátila o 3,2 resp. 3,4 dňa. S rastúcou veľkosťou podnikov, doba splatnosti celkových záväzkov klesala, čo je spôsobené predovšetkým rozličnou kapitálovou silou podnikov v jednotlivých veľkostných kategóriách. Najkratšiu dobu splatnosti celkových záväzkov spomedzi MSP zaznamenali stredné podniky (73,3 dní), nasledované malými podnikmi (85,9 dní) a mikropodnikmi (105,1 dní), ktoré obvykle disponujú nižším objemom finančných prostriedkov.

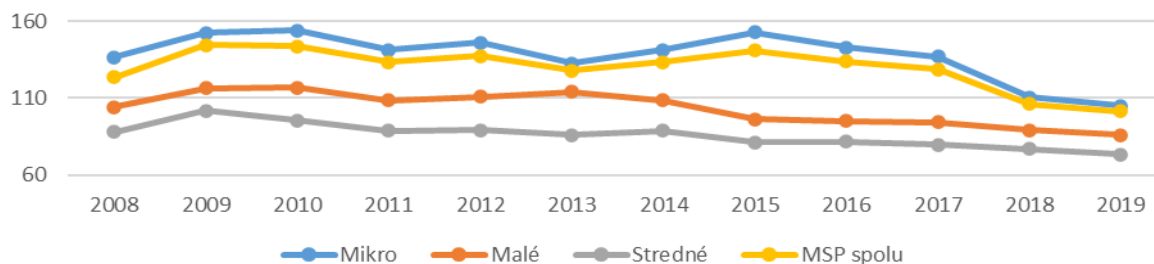
Tab. č. 16: Doba splatnosti celkových záväzkov podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Mikro	136,4	152,4	153,9	141,5	145,9	132,7	141,5	152,8	143,1	137,0	110,5	105,1	↓ 5,4
Malé	104,2	116,3	116,9	108,4	110,8	114,2	108,4	96,3	95,0	94,4	89,1	85,9	↓ 3,2
Stredné	87,9	101,8	95,3	88,8	89	86	88,8	81,1	81,5	79,8	76,7	73,3	↓ 3,4
MSP spolu	123,4	144,7	143,9	133,5	137,5	128	133,5	141,1	133,9	128,7	106,1	101,3	↓ 4,8
Veľké	78,5	79,7	77,5	74,2	67,5	68,2	74,2	68,7	68,5	68,9	70,4	65,7	↓ 4,7

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom horizonte rokov 2008 – 2019 došlo k zníženiu doby splatnosti celkových záväzkov vo všetkých veľkostných kategóriách MSP – najviac u mikropodnikov (o 31,3 dňa). Platobná disciplína všetkých veľkostných kategórií podnikov sa tak v priebehu uplynulých 12 rokov výrazne zlepšila. Spomedzi veľkostných kategórií MSP majú dlhodobu najnižšiu dobu splatnosti celkových záväzkov stredné podniky. Vývoj doby splatnosti celkových záväzkov v období rokov 2008 – 2019 v členení podľa veľkostných kategórií znázorňuje graf č. 21 na nasledujúcej strane.

Graf č. 21: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti celkových záväzkov MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku MSP sa v roku 2019 **skrátila o 1,4 dňa na 8,7 dní**, čo predstavuje nové historické minimum. Medián doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS zaznamenal pokles vo všetkých veľkostných kategóriách. Spomedzi MSP zaznamenali najvýraznejšie medziročné zlepšenie hodnôt ukazovateľa malé podniky (o 2,3 dňa), následne stredné podniky (o 2,0 dňa) a mikropodniky (o 1,1 dňa). V rámci jednotlivých veľkostných kategórií MSP uhrádzali najrýchlejšie záväzky z obchodného styku mikropodniky (za 6,7 dní), najpomalšie stredné podniky (za 33,5 dní). Na základe hodnôt roku 2019 možno konštatovať, že platobná disciplína mikropodnikov výrazne prevyšovala platobnú disciplínu malých a stredných podnikov.

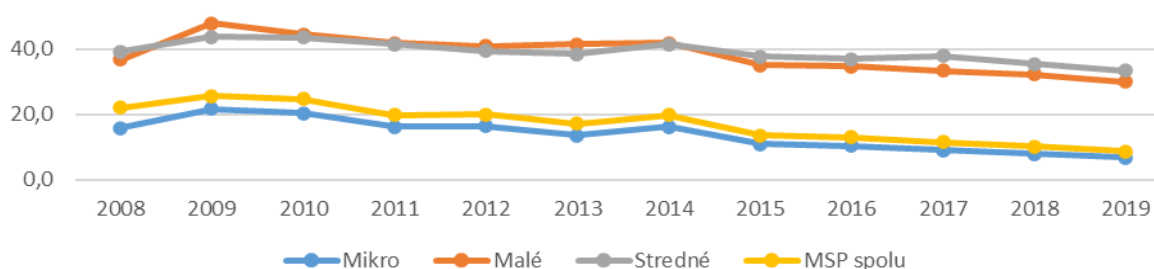
Tab. č. 17: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Mikro	15,8	21,7	20,3	16,2	16,4	13,6	16,2	10,9	10,4	9,0	7,8	6,7	↓ 1,1
Malé	36,9	48,0	44,6	42,0	41,0	41,5	42,0	35,1	34,8	33,5	32,3	30,0	↓ 2,3
Stredné	39,3	43,8	43,7	41,6	39,5	38,5	41,6	37,8	37,0	37,9	35,5	33,5	↓ 2,0
MSP spolu	22,0	25,7	24,8	19,8	20,0	17,1	19,8	13,6	13,0	11,5	10,1	8,7	↓ 1,4
Veľké	37,9	39,9	42,5	38,7	36,5	37,1	38,7	39,6	38,7	37,1	36,5	32,1	↓ 4,4

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti záväzkov z OS mala v dlhodobom horizonte klesajúci trend vo všetkých veľkostných kategóriách MSP. V roku 2019 dosiahli všetky veľkostné kategórie MSP nižšiu hodnotu doby splatnosti záväzkov z OS ako v predkrízovom roku 2008. Platobná disciplína MSP sa tak v priebehu uplynulých 12 rokov výrazne zlepšila. V rámci jednotlivých veľkostných kategórií majú dlhodobo najlepšiu platobnú disciplínu mikropodniky. Doba úhrady záväzkov z OS malých a stredných podnikov bola v porovnaní s mikropodnikmi výrazne dlhšia.

Graf č. 22: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa odvetví

V členení MSP podľa odvetví došlo taktiež k medziročnému zníženiu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku – a to vo všetkých analyzovaných odvetviach okrem pôdohospodárstva. V medziročnom porovnaní došlo k najvýraznejšiemu skráteniu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS u MSP pôsobiacich v stavebníctve (o 2,2 dňa), obchode (o 1,3 dňa) a priemysle (o 1,1 dňa). Spomedzi analyzovaných odvetví si

najrýchlejšie plnili platobnú povinnosť MSP pôsobiace v odvetví služieb (6,2 dní). Naopak, úhrada záväzkov z OS najdlhšie trvala obchodným podnikom (16,7 dní).

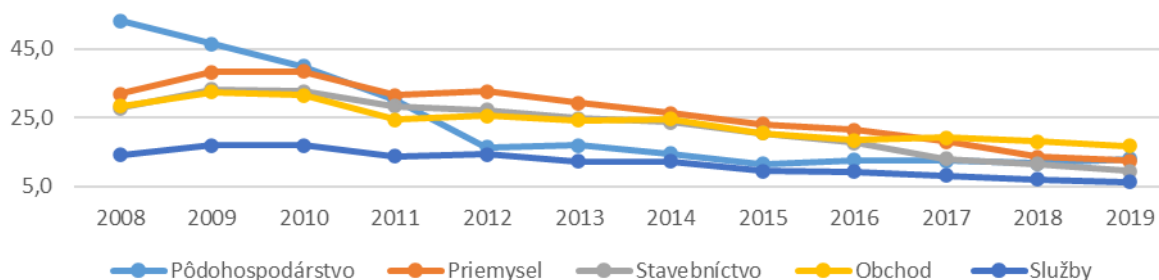
Tab. č. 18: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Pôdohospodárstvo	53,2	46,5	39,9	30,0	16,4	17,0	14,5	11,6	12,6	12,4	11,7	13,0	↑ 1,3
Priemysel	32,0	38,2	38,4	31,5	32,7	29,3	26,3	23,1	21,4	18,1	13,6	12,5	↓ 1,1
Stavebníctvo	27,9	33,2	32,6	28,3	27,3	24,8	23,8	20,5	17,8	13,0	11,6	9,4	↓ 2,2
Obchod	28,3	32,4	31,5	24,4	25,6	24,3	24,6	20,6	18,4	19,2	18,0	16,7	↓ 1,3
Služby	14,2	16,9	16,9	13,8	14,4	12,3	12,3	9,5	9,3	8,2	7,1	6,2	↓ 0,9

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska došlo k zníženiu doby splatnosti záväzkov z OS vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najvýraznejšie zlepšenie za sledované obdobie zaznamenali MSP pôsobiace v pôdohospodárstve, ktorých doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS klesla z 53,2 dní v roku 2008 na 13,0 dní v roku 2019. Dlhodobu najlepšiu platobnú disciplínu (resp. nižšou dobou splatnosti krátkodobých záväzkov z OS) sa vyznačujú podniky pôsobiace v odvetví služieb. Naopak, medzi odvetvia s dlhobodo vyššou dobou splatnosti krátkodobých záväzkov z OS možno zaradiť priemysel, obchod a stavebníctvo.

Graf č. 23: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa sídla

Relatívne vyrovnaný pokles mediánovej hodnoty doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS bol v roku 2019 badateľný aj v členení podľa krajov. K najvýraznejšiemu poklesu ukazovateľa došlo u MSP so sídlom v Trnavskom (o 1,7 dňa), Košickom (o 1,6 dňa) a Bratislavskom kraji (o 1,4 dňa). Naopak, najnižšiu dynamiku poklesu zaznamenali MSP v Nitrianskom kraji (o 0,9 dňa). Najlepšiu platobnú disciplínu v regionálnom členení dosiahli v roku 2019 MSP sídlia v Bratislavskom kraji (8,4 dní). Napriek minimálnym rozdielom v platobnej disciplíne MSP v členení podľa krajov, trvala úhrada záväzkov z OS najdlhšie MSP so sídlom v Žilinskom kraji (9,7 dní).

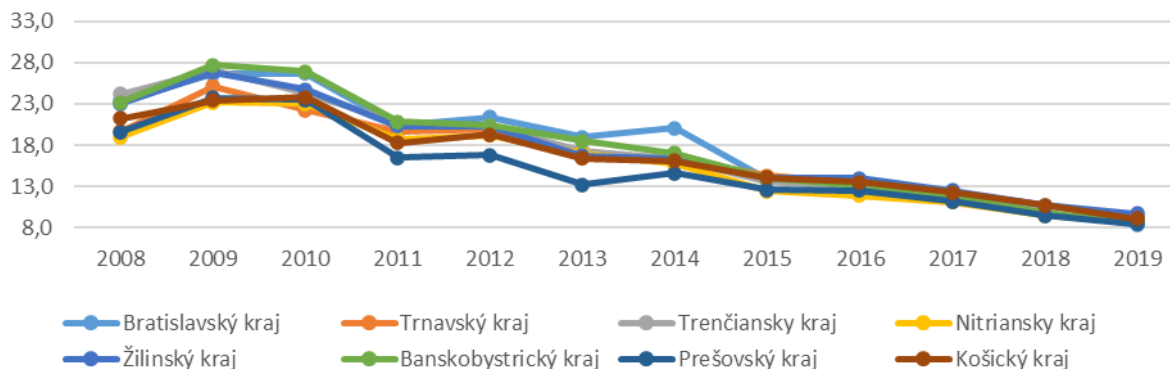
Tab. č. 19: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Bratislavský kraj	23,4	26,6	26,7	20,4	21,4	19,0	20,0	13,9	12,9	11,4	9,8	8,4	↓ 1,4
Trnavský kraj	19,7	25,1	22,2	19,6	20,0	16,4	16,4	14,3	13,4	11,7	10,7	9,0	↓ 1,7
Trenčiansky kraj	24,2	27,1	24,3	20,7	20,3	17,3	16,3	13,6	12,9	12,0	10,6	9,5	↓ 1,1
Nitriansky kraj	19,0	23,2	23,0	18,7	19,2	17,0	15,7	12,4	11,9	11,1	9,5	8,6	↓ 0,9
Žilinský kraj	23,0	26,8	24,7	20,3	20,2	16,7	16,3	14,0	14,0	12,5	10,7	9,7	↓ 1,0
Banskobystrický kraj	23,2	27,7	26,9	20,8	20,4	18,5	17,0	14,0	13,1	11,7	9,8	8,6	↓ 1,2
Prešovský kraj	19,6	23,7	23,5	16,5	16,8	13,2	14,6	12,6	12,5	11,2	9,5	8,5	↓ 1,0
Košický kraj	21,2	23,4	23,8	18,3	19,3	16,4	16,1	14,1	13,5	12,3	10,7	9,1	↓ 1,6

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ doby splatnosti záväzkov z OS mal v období rokov 2008 – 2019 klesajúci trend, čo možno hodnotiť pozitívne. Po kríze, ktorej dôsledky sa v najväčšej miere prejavili v roku 2009 sa problém so zdĺhavou úhradou MSP postupne eliminoval a platobná disciplína slovenských MSP sa v analyzovanom období výrazne zlepšila. V roku 2019 sa MSP vyznačovali vo všetkých slovenských krajoch nižšou dobou splatnosti krátkodobých záväzkov z OS ako v roku 2008. Medzi kraje s dlhodobo nadpriemernou platobnou schopnosťou MSP možno zaradiť Prešovský a Nitriansky kraj. Je však potrebné podotknúť, že s pribúdajúcimi rokmi sa rozdiely v jednotlivých krajoch znižujú.

Graf č. 24: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátk. záväzkov z OS MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem došlo v roku 2019 k skráteniu doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS vo všetkých typoch právnych foriem. Najvýraznejší medziročný pokles hodnôt ukazovateľa zaznamenali akciové spoločnosti (o 4,4 dňa). U spoločností s ručením obmedzeným, FO zapísaných v OR, ostatných právnych foriem a družstiev bol pokles miernejší a ani v jednom prípade nepresiahol 1 deň. V absolútnej hodnote dosiahli najkratšiu dobu splatnosti záväzkov z OS ostatné právne formy, ktorých medián predstavoval (rovnako ako pri dobe inkasa pohľadávok z OS) 0,0 dní. Napriek tomu, že aj v tomto prípade ide v praxi o nereálny údaj, poukazuje na veľmi nízke hodnoty, ktoré táto skupina MSP dlhodobo dosahuje. Dobrou platobnou disciplínou sa okrem ostatných právnych foriem vyznačovali FO zapísané v OR (6,7 dní) a spoločnosti s ručením obmedzeným (9,0 dní). Úhrada záväzkov z OS trvala akciovým spoločnostiam a družstvám výrazne dlhšie – 51,5 resp. 43,0 dní.

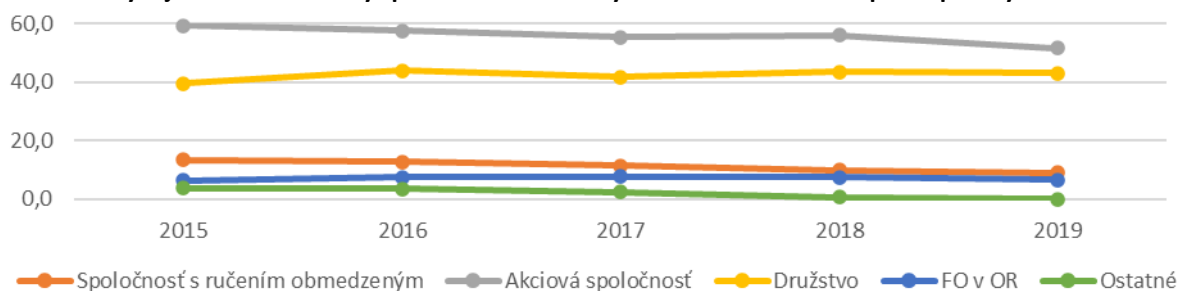
Tab. č. 20: Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Spoločnosť s ručením obmedzeným	13,5	12,7	11,4	10,0	9,0	↓ 1,0
Akciová spoločnosť	59,3	57,6	55,4	55,9	51,5	↓ 4,4
Družstvo	39,5	44,0	41,8	43,5	43,0	↓ 0,5
FO v OR	6,4	7,5	7,8	7,4	6,7	↓ 0,7
Ostatné	3,7	3,5	2,5	0,6	0,0	↓ 0,6

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V rokoch 2015 – 2019 sa MSP v členení podľa jednotlivých právnych foriem vyznačovali odlišným vývojom. Pozitívny trend možno badať najmä u spoločností s ručením obmedzeným a ostatných právnych foriem, ktorých platobná disciplína sa každým rokom zlepšovala. Klesajúcim trendom ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS sa vyznačovali aj akciové spoločnosti. Doba splatnosti krátkodobých záväzkov z OS u MSP podnikajúcich formou družstva alebo FO zapísaných v Obchodnom registri mala v sledovanom období kolísavý priebeh. Dlhodobo najnižšiu dobu splatnosti krátkodobých záväzkov dosahujú ostatné právne formy.

Graf č. 25: Vývoj ukazovateľa doby splatnosti krátkodobých záväzkov z OS MSP podľa právnych foriem

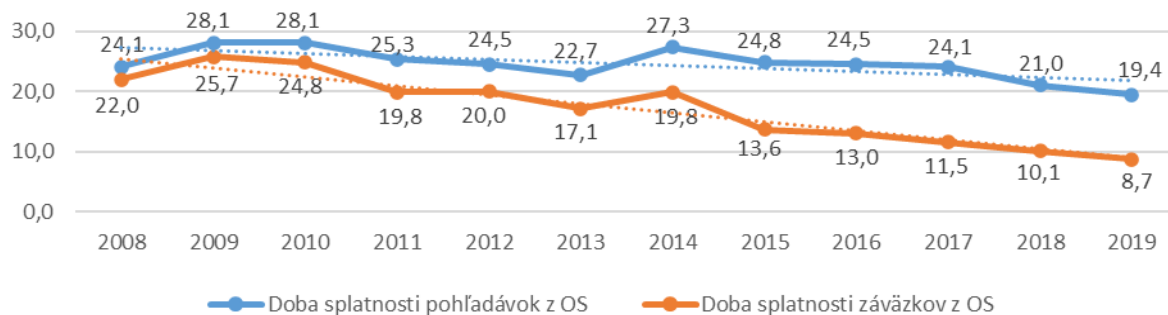
Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS

Porovnaním doby splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z obchodného styku možno získať informáciu o pozícii MSP voči svojim dodávateľom a odberateľom. Z podnikového hľadiska možno považovať za optimálny stav taký, keď doba splatnosti záväzkov z OS mierne prevyšuje dobu splatnosti pohľadávok z OS. V tom prípade získava podnik finančné prostriedky od svojich odberateľov skôr ako uhrádza finančné prostriedky svojim dodávateľom. Uvedená situácia umožňuje podniku dočasne využívať väčšie množstvo finančných prostriedkov, čím nevzniká riziko platobnej neschopnosti. Je však potrebné poznamenať, že doba splatnosti krátkodobých záväzkov z obchodného styku by nemala výrazne prevyšovať dobu splatnosti krátkodobých pohľadávok.

Doba splatnosti pohľadávok aj záväzkov z OS medziročne poklesla. Výraznejší medziročný pokles, vyjadrený v absolútnej hodnote, zaznamenal ukazovateľ doby splatnosti pohľadávok z OS, ktorý poklesol o 1,6 dňa. Doba splatnosti záväzkov z OS zaznamenala pokles na úrovni 1,4 dňa, čo sa prejavilo znížením rozdielu medzi oboma splatnosťami o 0,2 dňa na 10,7 dní. Z dosiahnutých hodnôt jednotlivých ukazovateľov je zrejmé, že doba splatnosti pohľadávok z OS naďalej výrazne prevyšovala dobu splatnosti záväzkov z OS, čo na jednej strane vypovedá o dobrej platobnej disciplíne MSP, avšak na druhej strane im môže spôsobiť problémy spojené s nedostatkom pohotových peňažných prostriedkov v dôsledku neskoršej úhrady od svojich odberateľov. Na základe dosiahnutých výsledkov tak možno konštatovať, že MSP majú vo vzťahu k svojim odberateľom slabšiu vyjednávaciu pozíciu.

Graf č. 26: Vývoj splatnosti krátkodobých pohľadávok a záväzkov z OS MSP (v dňoch)

Zdroj: vlastné spracovanie

2.2.3 Obrat aktív

Ukazovateľ obrat aktív vyjadruje pomer tržieb k celkovým aktívam podniku. Vypovedá o účinnosti využitia majetku v transformačnom procese. Výsledná hodnota odpovedá na otázku, koľkokrát sa celkové aktíva vrátia vo forme tržieb za jeden rok.

Obrat aktív podľa veľkostných kategórií

Obrat aktív MSP sa v roku 2019 medziročne znížil o 0,02 bodu na hodnotu 0,91. V dôsledku medziročného poklesu obratu aktív možno konštatovať, že MSP v roku 2019 využívali majetok s nižšou účinnosťou ako v predchádzajúcich piatich obdobiach. Pokles obratu aktív MSP bol zapríčinený poklesom obratu aktív vo veľkostnej kategórii mikropodnikov, ktorých hodnota ukazovateľa medziročne poklesla o 0,01 bodu. Naopak, v kategórii malých a stredných podnikov bol zaznamenaný mierny nárast – o 0,01 bodu. Spomedzi MSP dosiahli najvyššiu mieru využitia majetku stredné podniky, ktorých aktíva sa vrátili vo forme tržieb 1,85-krát za rok. Podobnú účinnosť využitia majetku dosiahli aj malé podniky, ktoré zaznamenali obrat aktív na úrovni 1,83. Mikropodniky dosiahli v porovnaní s malými a strednými podnikmi výrazne nižšiu účinnosť využitia majetku – len na úrovni 0,84.

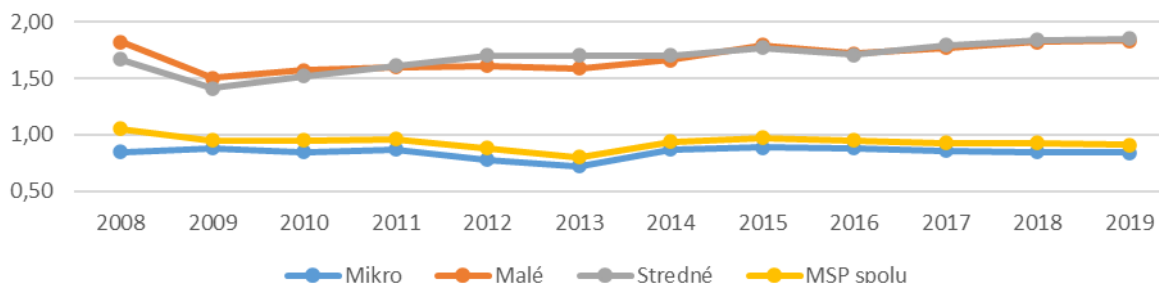
Tab. č. 21: Obrat aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Mikro	0,85	0,88	0,85	0,87	0,78	0,72	0,87	0,89	0,88	0,86	0,85	0,84	↓ 0,01
Malé	1,82	1,50	1,57	1,60	1,61	1,59	1,66	1,79	1,72	1,77	1,82	1,83	↑ 0,01
Stredné	1,67	1,41	1,52	1,61	1,70	1,70	1,70	1,77	1,71	1,79	1,84	1,85	↑ 0,01
MSP spolu	1,05	0,95	0,95	0,96	0,88	0,80	0,94	0,97	0,95	0,93	0,93	0,91	↓ 0,02
Veľké	1,80	1,63	1,78	1,82	1,98	1,92	2,04	1,98	2,00	2,05	2,10	2,13	↑ 0,03

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa obratu aktív mal v rámci jednotlivých veľkostných kategórií odlišný priebeh. Zatiaľ čo u malých a stredných podnikov sa dôsledky ekonomickej krízy z roku 2009 prejavili poklesom hodnoty ukazovateľa takmer okamžite, u mikropodnikov obrat aktív vzrástol. Po roku 2009 sa vyznačovali podniky vo veľkostnej kategórii malých a stredných rastúcim trendom vývoja a v roku 2019 dosiahli svoje historické maximum. Pre mikropodniky bol príznačný kolísavý trend vývoja, ktorý však nepodliehal príliš dynamickým zmenám. Dlhodobu najnižšiu obrat aktív dosahujú mikropodniky.

Graf č. 27: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obrat aktív podľa odvetví

Z hľadiska jednotlivých odvetví zaznamenali pokles obratu aktív v roku 2019 MSP pôsobiace vo všetkých analyzovaných odvetviach okrem priemyselných podnikov, ktoré využívali majetok s rovnakou účinnosťou ako v roku 2018. Najvýraznejšie medziročné zhoršenie zaznamenali pôdohospodárske MSP – na úrovni 0,04 bodu nasledované MSP pôsobiace v odvetví služieb, ktorých obrat aktív poklesol o 0,02 bodu. Obrat aktív u stavebných a obchodných MSP poklesol len nepatrne – o 0,01 bodu. V absolútnej hodnote dosiahli najpriaznivejšie hodnoty podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví stavebníctva (1,14 bodu) nasledované priemyselnými (1,10 bodu) a obchodnými MSP (1,07 bodu). Účinnosť využitia majetku MSP pôsobiacich v odvetví pôdohospodárstva a služieb bola však výrazne nižšia – na úrovni 0,49 resp. 0,83, čo je do značnej miery spôsobené aj samotným charakterom podnikateľskej činnosti. Dosiahnuté hodnoty obratu aktív MSP v členení podľa odvetví sú uvedené v tabuľke na nasledujúcej strane.

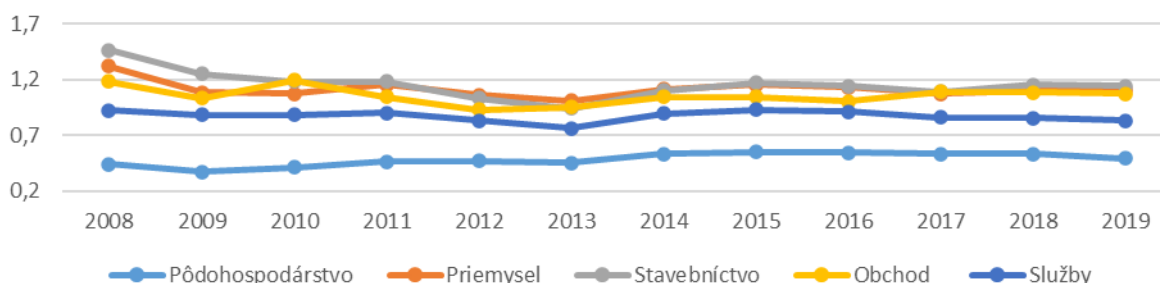
Tab. č. 22: Obrat aktív MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Pôdohospodárstvo	0,44	0,37	0,41	0,46	0,47	0,45	0,53	0,55	0,54	0,53	0,53	0,49	↓ 0,04
Priemysel	1,32	1,08	1,07	1,15	1,06	1,01	1,11	1,15	1,13	1,07	1,10	1,10	=
Stavebníctvo	1,46	1,25	1,18	1,18	1,03	0,94	1,1	1,17	1,14	1,09	1,15	1,14	↓ 0,01
Obchod	1,18	1,03	1,19	1,04	0,93	0,95	1,04	1,04	1,00	1,09	1,08	1,07	↓ 0,01
Služby	0,92	0,88	0,88	0,9	0,83	0,76	0,89	0,93	0,91	0,86	0,85	0,83	↓ 0,02

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom porovnaní s rokom 2008 zaznamenali vyšší obrat aktív v roku 2019 (o 0,05 bodu) len pôdohospodárske podniky. MSP pôsobiace v ostatných analyzovaných odvetviach ani v roku 2019 nedosiahli hodnoty z predkrízového obdobia, čo vypovedá o nižšej účinnosti využitia majetku ako v minulosti. Vývoj mediánu ukazovateľa obratu aktív MSP podľa jednotlivých odvetví za posledných 12 rokov znázorňuje graf č. 28.

Graf č. 28: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obrat aktív podľa sídla

V medziročnom porovnaní obratu aktív MSP v členení podľa sídla došlo k poklesu hodnôt vo všetkých krajoch okrem Prešovského, ktorý už druhý rok po sebe nezaznamenal žiadnu zmenu v účinnosti využívania majetku. Najvýraznejšie poklesla účinnosť vo využívaní majetku u MSP so sídlom v Nitrianskom (o 0,04 bodu), Trenčianskom a Banskobystrickom kraji (oba o 0,03 bodu). Napriek medziročnému poklesu využívali majetok v roku 2019 najúčinnejšie trenčianske a žilinské MSP s hodnotou koeficientu 1,04 nasledované prešovskými MSP s koeficientom 1,03. Najmenej účinne využívali majetok MSP so sídlom v Bratislavskom kraji.

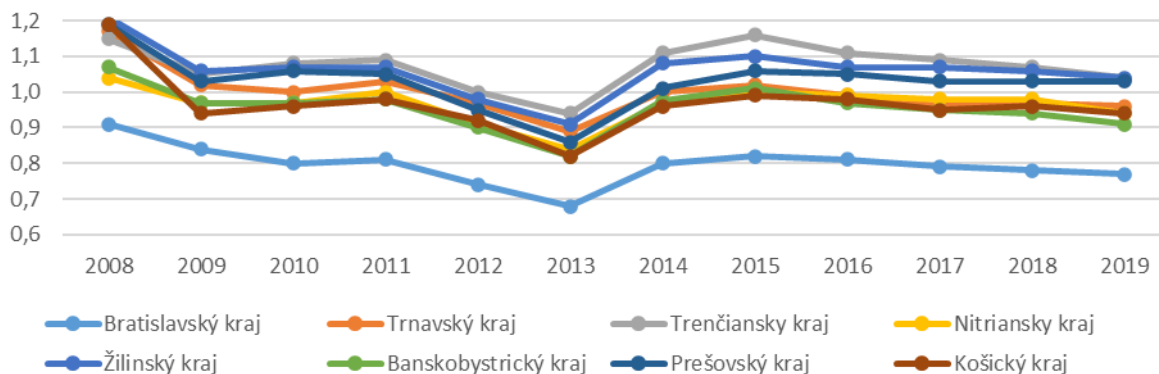
Tab. č. 23: Obrat aktív MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Bratislavský kraj	0,91	0,84	0,80	0,81	0,74	0,68	0,80	0,82	0,81	0,79	0,78	0,77	↓ 0,01
Trnavský kraj	1,17	1,02	1,00	1,03	0,97	0,89	1,00	1,02	0,99	0,96	0,97	0,96	↓ 0,01
Trenčiansky kraj	1,15	1,05	1,08	1,09	1,00	0,94	1,11	1,16	1,11	1,09	1,07	1,04	↓ 0,03
Nitriansky kraj	1,04	0,97	0,97	1,00	0,91	0,84	0,97	1,00	0,99	0,98	0,98	0,94	↓ 0,04
Žilinský kraj	1,21	1,06	1,07	1,07	0,98	0,91	1,08	1,10	1,07	1,07	1,06	1,04	↓ 0,02
Banskobystrický kraj	1,07	0,97	0,97	0,98	0,90	0,82	0,98	1,01	0,97	0,95	0,94	0,91	↓ 0,03
Prešovský kraj	1,19	1,03	1,06	1,05	0,95	0,86	1,01	1,06	1,05	1,03	1,03	1,03	=
Košický kraj	1,19	0,94	0,96	0,98	0,92	0,82	0,96	0,99	0,98	0,95	0,96	0,94	↓ 0,02

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V členení podľa sídla nedošlo v roku 2019 v porovnaní s rokom 2008 k zlepšeniu v žiadnom slovenskom kraji. Dlhodobo výrazne nižšie hodnoty ukazovateľa obratu aktív v porovnaní s ostatnými kraji dosahujú MSP v Bratislavskom kraji. Naopak medzi MSP s dlhodobou nadpriemerným využitím majetku možno zaradiť subjekty so sídlom v Trenčianskom, Žilinskom a Prešovskom kraji.

Graf č. 29: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obrat aktív podľa právnych foriem

V členení MSP podľa jednotlivých právnych foriem došlo v roku 2019 k medziročnému rastu obratu aktív MSP iba v kategórii akciových spoločností (o 0,02 bodu). Spoločnosti s ručením obmedzeným, družstvá a FO zapísané v Obchodnom registri zaznamenali pokles. V kategórii ostatných právnych foriem nedošlo medziročne k žiadnej zmene. Spomedzi uvedených právnych foriem sa najlepším využitím majetku vyznačovali FO zapísané v Obchodnom registri (1,47 bodu), MSP podnikajúce v ostatných právnych formách (1,00 bodu) a spoločnosti s ručením obmedzeným (0,93 bodu). Výrazne nižšie hodnoty obratu aktív MSP zaznamenali v roku 2019 družstvá a akciové spoločnosti – 0,28 resp. 0,15 bodu.

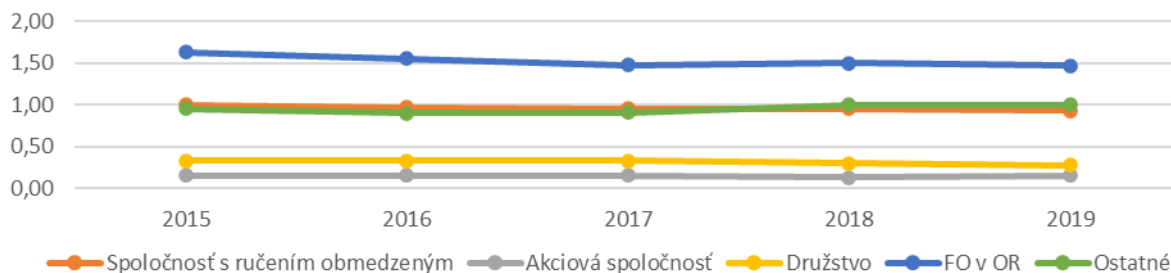
Tab. č. 24: Doba obratu aktív MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,00	0,97	0,95	0,95	0,93	↓ 0,02
Akciová spoločnosť	0,15	0,15	0,15	0,13	0,15	↑ 0,02
Družstvo	0,33	0,33	0,33	0,30	0,28	↓ 0,02
FO v OR	1,63	1,55	1,48	1,50	1,47	↓ 0,03
Ostatné	0,95	0,90	0,91	1,00	1,00	=

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ obratu aktív MSP v členení podľa právnych foriem sa v rokoch 2015 – 2019 vyvíjal odlišne. Spoločnosti s ručením obmedzeným, akciové spoločnosti a družstvá sa v sledovanom období vyznačovali stagnujúcim až mierne klesajúcim trendom. V prípade FO zapísaných v Obchodnom registri a ostatných právnych foriem bol vývoj sprevádzaný poklesom a následným nárastom hodnôt. Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa právnych foriem v období rokov 2015 – 2019 znázorňuje graf č. 30.

Graf č. 30: Vývoj ukazovateľa obratu aktív MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3 Ukazovatele zadlženosti

Ukazovatele zadlženosti skúmajú štruktúru finančných zdrojov podnikov, ktorá ovplyvňuje ich finančnú stabilitu. Vysoký podiel vlastných zdrojov prispieva k väčšej stabilite a nezávislosti podniku. Naopak, pri nízkom podiele vlastného kapitálu rastie riziko platobnej neschopnosti vyplývajúcej z vysokej miery zadlženosti. V rovnovážnom trhovom prostredí je vlastný kapitál drahší ako cudzí, keďže vlastník očakáva vyššie zhodnotenie kapitálu ako by dosiahol na trhu. Vyšší podiel cudzích zdrojov tak môže za istých okolností prispievať k zvýšeniu rentability podniku. Pre podniky je optimálne viazať primeraný podiel vlastných a cudzích zdrojov financovania.

2.3.1 Celková zadlženosť aktív

Ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív vypovedá o štruktúre finančných zdrojov. Vyjadruje podiel záväzkov (vrátane časového rozlíšenia) na celkovom krytí majetku (pasívach). Ukazovateľ môže nadobúdať hodnoty od 0 % po 100 %. V prípade, že ukazovateľ dosiahne hodnotu 0 %, znamená to, že podnik pracuje len s využitím vlastného kapitálu. Naopak, ak ukazovateľ dosiahne hodnotu 100 %, podnik využíva len cudzí kapitál. Odporúčané hodnoty ukazovateľa sú veľmi individuálne – v závislosti od predmetu podnikania a odvetvia, v ktorom podnik pôsobí. Väčšinou sa pohybujú v rozmedzí od 30 do 70 %.

Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií

Medián celkovej zadlženosti aktív MSP pokračoval v kontinuálnom poklese aj v roku 2019, v ktorom zaznamenal medziročný pokles o 1,88 p. b. na 50,66 %, čo predstavuje historicky najnižšiu zadlženosť aktív MSP za celé sledované obdobie. Na medziročnom znížení zadlženosti MSP sa podieľali všetky veľkostné kategórie podnikov. Najväčší medziročný pokles zaznamenali mikropodniky, ktorých celková zadlženosť klesla o 1,69 p. b. V prípade malých a stredných podnikov šlo o pokles zadlženosti o 1,59 resp. 1,16 p. b. Spomedzi MSP sa v roku 2019 najmenej zadlžovali mikropodniky (48,01 %) a najviac malé podniky (68,13 %).

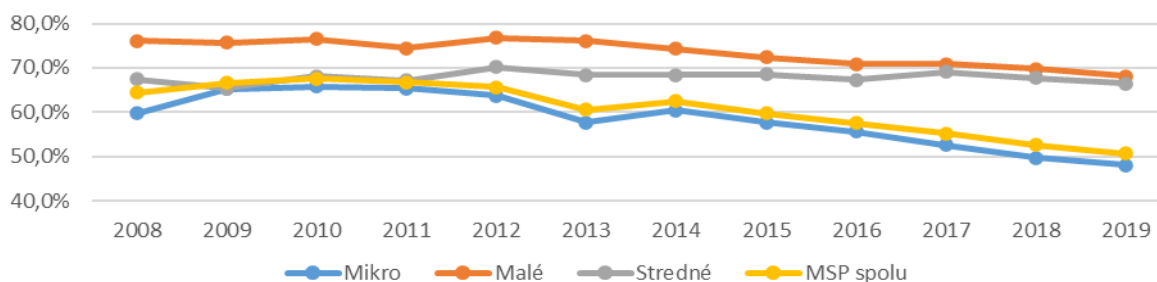
Tab. č. 25: Celková zadlženosť aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Mikro	59,70%	65,20%	65,80%	65,40%	63,70%	57,70%	60,48%	57,68%	55,56%	52,63%	49,70%	48,01%	↓ 1,69
Malé	76,10%	75,70%	76,50%	74,40%	76,80%	76,10%	74,37%	72,36%	70,85%	70,91%	69,72%	68,13%	↓ 1,59
Stredné	67,50%	65,40%	68,10%	67,10%	70,20%	68,40%	68,41%	68,60%	67,29%	69,15%	67,65%	66,49%	↓ 1,16
MSP spolu	64,40%	66,60%	67,60%	66,80%	65,70%	60,50%	62,49%	59,73%	57,54%	55,14%	52,54%	50,66%	↓ 1,88
Veľké	66,20%	64,90%	65,40%	66,60%	66,20%	65,70%	64,40%	65,38%	65,77%	66,71%	65,74%	64,73%	↓ 1,01

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 využívali v roku 2019 slovenské MSP cudzí kapitál v nižšej miere – od mikropodnikov, cez malé až po stredné podniky. Zatiaľ čo sa vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív stredných podnikov vyznačoval vyrovnaným priebehom, zadlženosť malých podnikov a mikropodnikov mala klesajúcu tendenciu. Najväčší pokles v priebehu 12 rokov zaznamenali mikropodniky (o 11,69 p. b.), ktoré sa zároveň vyznačujú dlhodobo najnižším podielom cudzích zdrojov. Naopak, dlhodobo najviac zadlženou skupinou sú malé podniky.

Graf č. 31: Vývoj ukazovateľa celk. zadlženosti aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Celková zadlženosť aktív podľa odvetví

V medziročnom porovnaní došlo k poklesu celkovej zadlženosti aktív vo všetkých analyzovaných odvetviach okrem pôdohospodárstva, ktoré zaznamenalo mierny nárast zadlženosti aktív o 0,49 p. b. Najväčší medziročný pokles zadlženosti zaznamenali MSP pôsobiacie v odvetví stavebníctva (o 2,04 p. b.), obchodu (1,84 p. b.) a služieb (1,69 p. b.). Celková zadlženosť priemyselných MSP sa medziročne znížila o 0,89 p. b. V roku 2019 sa najnižšou celkovou zadlženosťou aktív vyznačovali MSP pôsobiacie v odvetví služieb (45,43 %) a pôdohospodárstva (46,81 %). Najvyššiu celkovú zadlženosť aktív dosiahli v roku 2019 obchodné podniky – na úrovni 63,32 %. Z dosiahnutých výsledkov možno konštatovať, že slovenské MSP sa v roku 2019 vyznačovali stabilnou štruktúrou finančných zdrojov - celková zadlženosť v žiadnom z analyzovaných odvetví neprekročila odporúčanú hranicu.

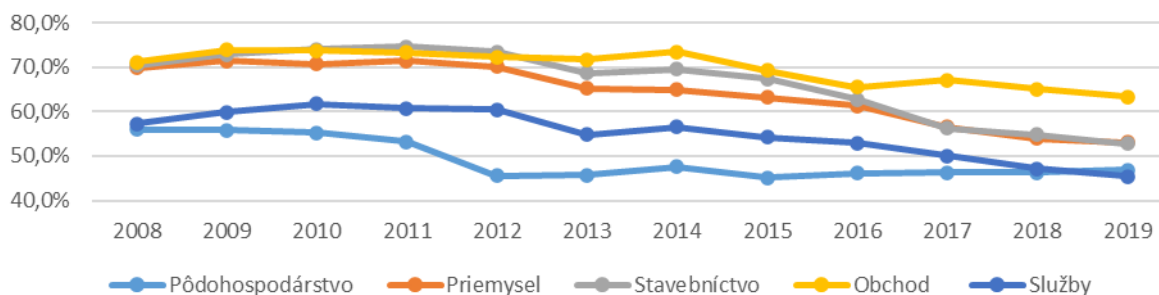
Tab. č. 26: Celková zadlženosť aktív MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Pôdohospodárstvo	56,00%	55,80%	55,20%	53,30%	45,60%	45,70%	47,53%	45,16%	46,09%	46,36%	46,32%	46,81%	↑ 0,49
Priemysel	69,90%	71,40%	70,70%	71,50%	70,20%	65,30%	64,93%	63,19%	61,27%	56,51%	53,97%	53,08%	↓ 0,89
Stavebníctvo	70,50%	72,90%	74,00%	74,70%	73,50%	68,70%	69,58%	67,42%	62,82%	56,31%	54,80%	52,76%	↓ 2,04
Obchod	71,20%	73,90%	73,80%	73,30%	72,40%	71,80%	73,54%	69,32%	65,51%	67,16%	65,16%	63,32%	↓ 1,84
Služby	57,30%	59,90%	61,70%	60,70%	60,40%	54,90%	56,51%	54,25%	52,97%	49,99%	47,12%	45,43%	↓ 1,69

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska má ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív klesajúci trend vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najdynamickejší pokles zadlženosti v priebehu 12 rokov zaznamenali MSP pôsobiacie v odvetví stavebníctva – o 17,74 p. b. Medzi odvetvia s dlhodobo nižšou celkovou zadlženosťou aktív možno zaradiť pôdohospodárske podniky a podniky pôsobiacie v odvetví služieb. Naopak, spomedzi analyzovaných odvetví sa dlhodobo vyšším podielom cudzích zdrojov vyznačovali obchodné podniky. Vzhľadom na vyšší stupeň samofinancovania ako v roku 2008 možno skonštatovať, že zadlženosť slovenských MSP v členení podľa odvetví nie je vysoká, čo súvisí s vysokou mierou požadovaného zabezpečenia zo strany bánk, ako aj vyššou mierou konzervatizmu slovenských podnikateľov.

Graf č. 32: Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Celková zadlženosť aktív podľa sídla

Positívny vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti zaznamenali MSP aj na regionálnej úrovni. Vo všetkých slovenských krajoch klesla celková zadlženosť MSP. Najväčším medziročným poklesom sa vyznačovali MSP v Košickom (o 2,41 p. b.) a Bratislavskom kraji (o 2,28 p. b.). Naopak, najmenej poklesla zadlženosť podnikov v Banskobystrickom kraji (o 0,12 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení bola zadlženosť MSP v jednotlivých slovenských krajoch vyrovnaná a v roku 2019 sa pohybovala v rozpätí od 49,72 % v Trenčianskom kraji po 52,13 % v Banskobystrickom kraji. Údaje o celkovej zadlženosti aktív MSP v členení podľa sídla za obdobie rokov 2008 – 2019 sú obsiahnuté v tabuľke na nasledujúcej strane.

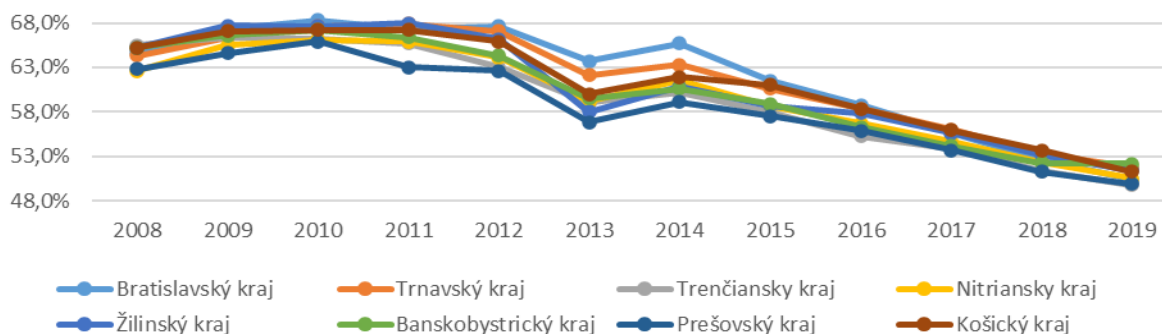
Tab. č. 27: Celková zadlženosť aktív MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	64,70%	67,30%	68,30%	67,30%	67,60%	63,70%	65,69%	61,54%	58,77%	55,69%	52,66%	50,38%	↓ 2,28
Trnavský kraj	64,30%	66,40%	67,60%	67,90%	67,10%	62,10%	63,26%	60,60%	58,35%	55,99%	53,25%	51,75%	↓ 1,50
Trenčiansky kraj	65,50%	66,40%	66,20%	65,70%	63,00%	59,00%	60,14%	57,93%	55,28%	53,85%	51,33%	49,72%	↓ 1,61
Nitriansky kraj	62,60%	65,50%	66,10%	65,90%	64,10%	59,20%	61,55%	58,66%	56,68%	54,71%	52,37%	50,51%	↓ 1,86
Žilinský kraj	65,20%	67,70%	67,60%	68,00%	66,20%	58,00%	60,82%	58,71%	57,86%	55,60%	53,11%	51,42%	↓ 1,69
Banskobystrický kraj	65,20%	66,60%	67,20%	66,40%	64,30%	59,50%	60,62%	58,87%	56,28%	54,16%	52,25%	52,13%	↓ 0,12
Prešovský kraj	62,80%	64,60%	65,90%	63,00%	62,60%	56,80%	59,09%	57,49%	55,88%	53,64%	51,25%	49,91%	↓ 1,34
Košický kraj	65,20%	67,10%	67,20%	67,20%	65,90%	60,00%	61,90%	61,03%	58,34%	55,93%	53,67%	51,26%	↓ 2,41

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Obdobne ako pri vývoji ukazovateľa z odvetvového hľadiska, aj z regionálneho má ukazovateľ celkovej zadlženosti dlhodobu klesajúci trend vo všetkých slovenských krajoch. Medzi MSP s dlhodobou nízkou mierou zadlženosti aktív patria podniky sídlia v Prešovskom a Trenčianskom kraji. Naopak, kraji s dlhodobou vyššou mierou využívania cudzích zdrojov sú Bratislavský, Košický a Trnavský kraj. Je však potrebné podotknúť, že rozdiely medzi jednotlivými kraji boli v analyzovanom období skutočne minimálne. V porovnaní s rokom 2008 došlo v roku 2019 k poklesu zadlženosti aktív MSP vo všetkých krajoch zhruba na 50 %. Slovenské MSP tak v regionálnom členení počas celého sledovaného obdobia neprekročili odporúčanú hranicu zadlženosti. Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP v členení podľa sídla za obdobie rokov 2008 – 2019 znázorňuje graf č. 33.

Graf č. 33: Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Celková zadlženosť aktív podľa právnych foriem

V rámci jednotlivých právnych foriem zaznamenali v roku 2019 pokles celkovej zadlženosti aktív MSP všetky typy podnikateľských subjektov s výnimkou FO zapísaných v Obchodnom registri, ktorých hodnota ukazovateľa vzrástla o 0,79 p. b. K zníženiu celkovej zadlženosti aktív MSP tak došlo v ostatných právnych formách (o 9,65 p. b.), spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 1,42 p. b.), družstvách (o 1,04 p. b.) a tiež akciových spoločnostiach (o 0,26 p. b.). Najnižšou zadlženosťou spomedzi všetkých právnych foriem sa v roku 2019 vyznačovali ostatné právne formy (19,20 %), ktoré v posledných dvoch analyzovaných rokoch výrazne znížili podiel cudzích zdrojov financovania. Nižšiu zadlženosť aktív zaznamenali aj FO zapísané v Obchodnom registri – na úrovni 29,07 %. Nízkou celkovú zadlženosť aktív ostatných právnych foriem a FO zapísaných v Obchodnom registri možno z hľadiska platobnej disciplíny vnímať pozitívne, na druhej strane však poukazuje na možnú neefektívnosť vo využívaní finančných zdrojov. Celková zadlženosť aktív MSP za obdobie rokov 2015 – 2019 v členení podľa právnych foriem je uvedená v tabuľke na nasledujúcej strane.

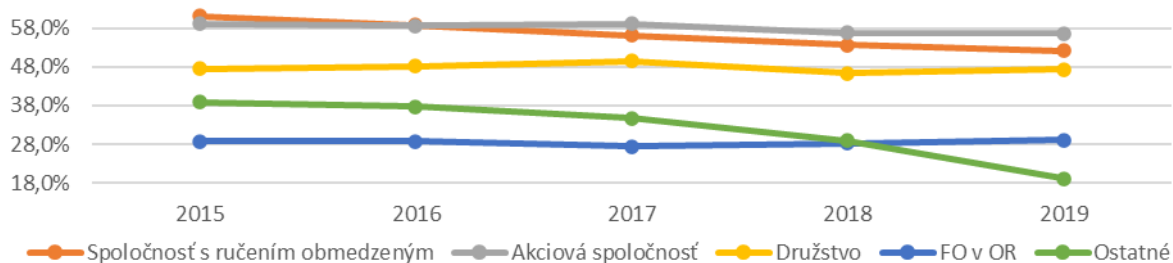
Tab. č. 28: Celková zadlženosť aktív MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	61,16%	58,74%	56,21%	53,66%	52,24%	↓ 1,42
Akciová spoločnosť	59,09%	58,65%	59,10%	56,86%	56,60%	↓ 0,26
Družstvo	47,58%	48,10%	49,43%	46,31%	47,35%	↓ 1,04
FO v OR	28,71%	28,71%	27,43%	28,28%	29,07%	↑ 0,79
Ostatné	38,94%	37,73%	34,76%	28,85%	19,20%	↓ 9,65

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ celkovej zadlženosti aktív spoločností s ručením obmedzeným a ostatných právnych foriem mal v rokoch 2015 – 2019 pozitívny trend vývoja – zadlženosť podnikateľských subjektov v každom roku klesala. V prípade akciových spoločností, družstiev a FO zapísaných v Obchodnom registri sa hodnota ukazovateľa vyznačovala kolísavým priebehom.

Graf č. 34: Vývoj ukazovateľa celkovej zadlženosti aktív MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3.2 Podiel MSP využívajúcich bankové úvery

Financovanie považujú malé a stredné podniky za jednu z najzávažnejších bariér v rozvíjaní ich podnikania. Získanie finančných zdrojov je problematické predovšetkým pre novozaložené a začínajúce podniky, ktoré nemajú úverovú históriu. Banky, v snahe zabrániť neželanému nesplácaniu, tak požadujú od týchto podnikov vysokú mieru zabezpečenia. Ukazovateľ podielu malých a stredných podnikov využívajúcich bankové úvery vyjadruje podiel podnikateľských subjektov, ktoré vo finančných výkazoch vykazujú využívanie bankového úveru na celkovej počte podnikateľských subjektov.

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Miera využívania bankových úverov MSP **vzrástla** v medziročnom porovnaní **o 0,30 p. b. – na 19,40 %**. Rast využívania bankových úverov bol zaznamenaný vo všetkých veľkostných kategóriách MSP – u mikropodnikov (o 0,40 p. b.), malých podnikov (o 0,50 p. b.) i stredných podnikov (o 0,10 p. b.). S rastúcou veľkosťou podniku celkom prirodzene rastú aj nároky na financovanie, preto nie je prekvapením, že spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií MSP sú bankové úvery najviac využívané u stredných podnikov, ktoré spravidla podnikajú dlhšie časové obdobie a disponujú aj vyšším objemom majetku. V roku 2019 využívalo úverové financovanie 52,20 % stredných podnikov, 46,60 % malých podnikov a 17,10 % mikropodnikov. Nízky podiel mikropodnikov využívajúcich úverové financovanie súvisí s nízkou kapitálovou silou a absenciou úverovej histórie. Vzhľadom na uvedenú skutočnosť možno konštatovať, že s rastúcou veľkosťou podniku rastie potreba využívania úverových zdrojov financovania - aj keď je potrebné podotknúť, že v prípade stredných a veľkých podnikov sa rozdiel vytráca.

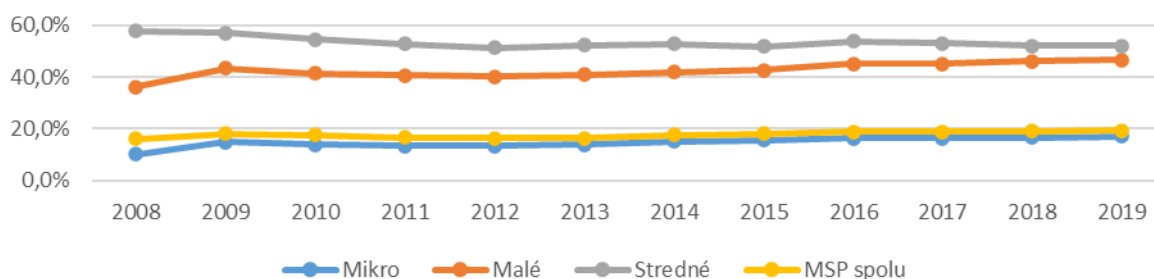
Tab. č. 29: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Mikro	10,10%	14,80%	13,90%	13,50%	13,40%	13,80%	15,20%	15,70%	16,40%	16,30%	16,70%	17,10%	↑ 0,40
Malé	36,20%	43,50%	41,40%	40,60%	40,20%	40,90%	42,00%	42,80%	45,11%	45,20%	46,10%	46,60%	↑ 0,50
Stredné	57,80%	57,10%	54,50%	53,00%	51,40%	52,40%	52,80%	52,00%	53,95%	53,20%	52,10%	52,20%	↑ 0,10
MSP spolu	16,00%	18,20%	17,70%	16,50%	16,30%	16,40%	17,70%	18,20%	18,89%	18,80%	19,10%	19,40%	↑ 0,30
Veľké	60,00%	56,70%	54,20%	55,30%	56,70%	57,40%	53,50%	53,90%	53,98%	51,90%	53,60%	54,10%	↑ 0,50

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V roku 2019 využívalo bankové úvery o 3,40 p. b. viac MSP ako v minulosti. Uvedenému vo výraznej miere napomáha priaznivá situácia na bankovom trhu a s ňou spojený pokles úrokových sadzieb. Rast podnikov využívajúcich bankové úvery vzrástol v porovnaní s rokom 2008 vo veľkostnej kategórii mikropodnikov (o 7,00 p. b.) a malých podnikov (o 10,40 p. b.). Podiel stredných podnikov využívajúcich bankové úvery klesol v priebehu uplynulých 12 rokov o 5,60 p. b. Z hľadiska dynamiky ukazovateľa rastie využívanie bankových úverov hlavne v kategórii malých podnikov. Naopak, využívanie bankových úverov v stredných podnikoch má dlhodobý klesajúci trend.

Graf č. 35: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Rovnako ako v členení podľa veľkostných kategórií, aj v členení podľa odvetví vzrástol podiel MSP využívajúcich bankové úvery vo všetkých analyzovaných kategóriách. Najväčší medziročný nárast zaznamenali obchodné MSP, u ktorých vzrástol podiel podnikov využívajúcich bankové úvery o 0,60 p. b. Nasledovali pôdohospodárske podniky s medziročným nárastom na úrovni 0,50 p. b. a stavebné podniky, ktorých hodnota ukazovateľa vzrástla o 0,40 p. b. Najvyšším podielom podnikov využívajúcich bankové úvery sa v roku 2019 vyznačovali obchodné MSP (24,00 %). V najnižšej miere využívali bankové úvery MSP poskytujúce služby – na úrovni 16,60 %.

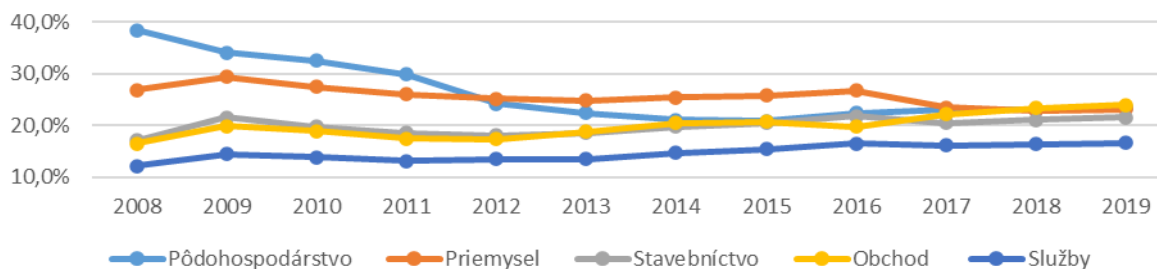
Tab. č. 30: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Pôdohospodárstvo	38,50%	34,10%	32,50%	29,90%	24,20%	22,40%	21,00%	20,80%	22,38%	23,00%	23,00%	23,50%	↑ 0,50
Priemysel	26,80%	29,40%	27,50%	26,00%	25,20%	24,80%	25,40%	25,80%	26,72%	23,50%	22,90%	23,10%	↑ 0,20
Stavebníctvo	17,10%	21,50%	19,70%	18,50%	18,00%	18,50%	19,70%	20,40%	21,76%	20,50%	21,10%	21,50%	↑ 0,40
Obchod	16,50%	19,80%	18,90%	17,40%	17,30%	18,70%	20,50%	20,70%	19,67%	22,10%	23,40%	24,00%	↑ 0,60
Služby	12,10%	14,40%	13,80%	13,10%	13,50%	13,50%	14,70%	15,40%	16,51%	16,10%	16,30%	16,60%	↑ 0,30

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom horizonte je badateľný výrazný pokles MSP využívajúcich úvery v odvetví pôdohospodárstva. V ostatných odvetviach došlo za posledných 6 analyzovaných rokov k miernemu nárastu vo využívaní bankových úverov. Medzi odvetviami s dlhodobou najvyššou mierou využitia bankových úverov možno zaradiť priemysel a pôdohospodárstvo. V posledných rokoch vzrástol záujem o využívanie úverov aj u obchodných spoločností.

Graf č. 36: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Medziročnú zmenu v rámci jednotlivých regiónov možno hodnotiť kladne – takmer vo všetkých slovenských krajoch vzrástol podiel MSP využívajúcich bankové úvery. Výnimkou boli len Prešovský a Trenčiansky kraj, v ktorých došlo k medziročnému poklesu podielu MSP využívajúcich bankové úvery o 0,30 resp. 0,10 p. b. Spomedzi krajov, ktorých MSP zaznamenali medziročný nárast podielu vo využívaní bankových úverov, bol tento nárast najvyšší u podnikov so sídlom v Banskobystrickom kraji (o 0,70 p. b.), ktorý bol súčasne krajom s najvyšším podielom MSP využívajúcich bankové úvery. Napriek miernym rozdielom však možno konštatovať, že využívanie bankových úverov je na regionálnej úrovni vyrovnané. Osobitnou kategóriou sú jedine MSP so sídlom v Bratislavskom kraji, z ktorých financoval svoje potreby prostredníctvom bankového úveru výrazne nižší podiel MSP ako v ostatných krajoch – len 15,50 %.

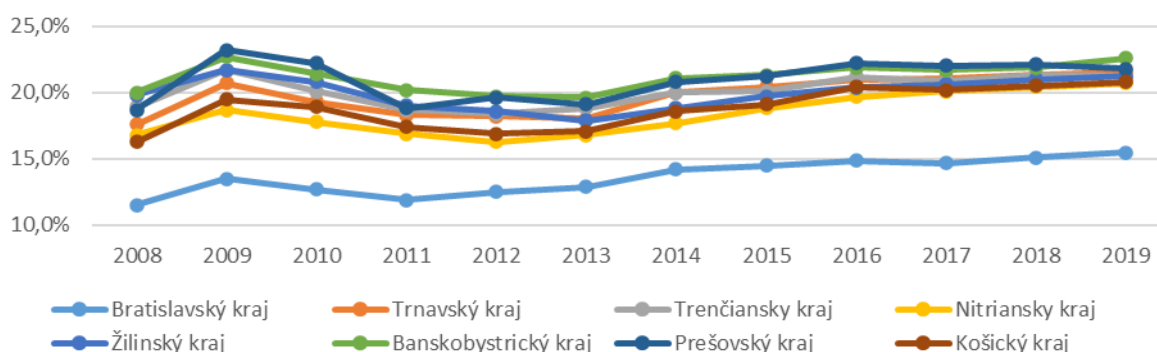
Tab. č. 31: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	11,50%	13,50%	12,70%	11,90%	12,50%	12,90%	14,20%	14,50%	14,87%	14,70%	15,10%	15,50%	↑ 0,40
Trnavský kraj	17,60%	20,70%	19,30%	18,30%	18,20%	18,00%	20,00%	20,40%	20,92%	21,10%	21,30%	21,50%	↑ 0,20
Trenčiansky kraj	18,90%	21,70%	20,10%	18,70%	18,40%	18,80%	20,00%	20,10%	21,19%	20,90%	21,30%	21,20%	↓ 0,10
Nitriansky kraj	16,80%	18,70%	17,80%	16,90%	16,30%	16,80%	17,70%	18,80%	19,65%	20,10%	20,40%	20,70%	↑ 0,30
Žilinský kraj	19,80%	21,70%	20,80%	19,00%	18,60%	17,90%	18,80%	19,70%	20,36%	20,60%	21,00%	21,20%	↑ 0,20
Banskobystrický kraj	20,00%	22,70%	21,40%	20,20%	19,70%	19,60%	21,10%	21,30%	21,87%	21,70%	21,90%	22,60%	↑ 0,70
Prešovský kraj	18,70%	23,20%	22,20%	18,80%	19,60%	19,10%	20,80%	21,20%	22,21%	22,00%	22,10%	21,80%	↓ 0,30
Košický kraj	16,30%	19,50%	18,90%	17,40%	16,90%	17,10%	18,60%	19,10%	20,40%	20,20%	20,50%	20,80%	↑ 0,30

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dynamiky mal vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery obdobný priebeh vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s rokom 2008 došlo k minimalizácii rozdielov medzi jednotlivými kraji - dlhodobo výrazne nižšie percento MSP využívalo bankové úvery iba v Bratislavskom kraji. Naopak, medzi kraje s vyšším podielom MSP využívajúcich bankové úvery možno zaradiť Prešovský a Banskobystrický kraj.

Graf č. 37: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem

V členení na základe právnych foriem bol medziročný vývoj u jednotlivých typov MSP odlišný. V porovnaní s rokom 2018 vzrástlo využívanie bankových úverov v roku 2019 v spoločnostiach s ručením obmedzeným a akciových spoločnostiach o 0,50 resp. 0,40 p. b. Naopak, pokles zaznamenali družstvá a ostatné právne formy. Podiel FO zapísaných v OR, ktoré využívali bankové úvery sa medziročne nezmenil. Najvyšší podiel podnikateľských subjektov využívajúcich bankové úvery bol zaznamenaný pri družstvách (36,50 %), FO zapísaných v Obchodnom registri (31,60 %) a akciových spoločnostiach (26,10 %).

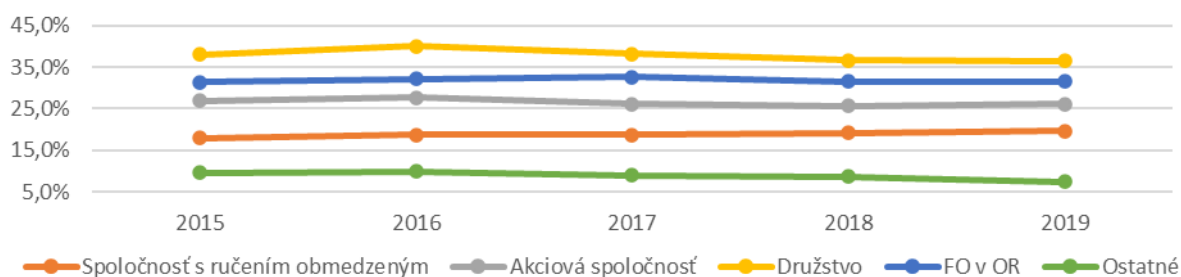
Tab. č. 32: Podiel MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	18,00%	18,72%	18,80%	19,20%	19,70%	↑ 0,50
Akciová spoločnosť	26,94%	27,72%	26,10%	25,70%	26,10%	↑ 0,40
Družstvo	37,99%	40,07%	38,20%	36,70%	36,50%	↓ 0,20
FO v OR	31,35%	32,26%	32,70%	31,60%	31,60%	=
Ostatné	9,52%	9,86%	9,00%	8,60%	7,40%	↓ 1,20

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ podielu MSP využívajúcich bankové úvery dosiahol v rokoch 2015 – 2019 pozitívny trend predovšetkým u spoločností s ručením obmedzeným, ktoré v každom roku analyzovaného obdobia zaznamenali nárast. Akciové spoločnosti, družstvá, FO v OR a ostatné právne formy sa počas posudzovaných 5 rokov vyznačovali kolísavým priebehom. Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery v členení podľa právnych foriem znázorňuje graf č. 38.

Graf č. 38: Vývoj ukazovateľa podielu MSP využívajúcich bankové úvery podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.3.3 Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch

Ukazovateľ vyjadruje podiel nákladových úrokov na celkových platených bankových úveroch jednotlivých podnikateľských subjektov. Čím je hodnota ukazovateľa nižšia, tým nižšiu finančnú záťaž to pre podnik predstavuje.

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií

Podiel nákladových úrokov na celkovom objeme bankových úverov MSP medziročne **vzrástol o 0,12 p. b. na 5,11 %**. Medziročný nárast bol spôsobený zvýšením podielu nákladových úrokov na bankových úveroch mikropodnikov, ktoré zaznamenali nárast o 0,13 p. b. U malých a stredných MSP došlo k zníženiu podielu hodnoty ukazovateľa o 0,04 resp. 0,06 p. b. V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli spomedzi MSP najnižší podiel nákladových úrokov na celkovom objeme bankových úverov v roku 2019 stredné podniky – 2,86 %. Naopak, najvyšší podiel zaznamenali mikropodniky (5,54 %), čo súvisí s vyšším rizikom platobnej neschopnosti ako u väčších podnikov.

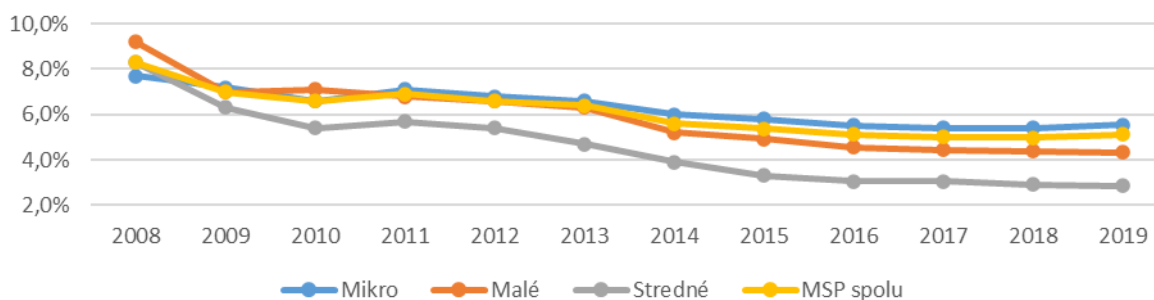
Tab. č. 33: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Mikro	7,70%	7,20%	6,60%	7,10%	6,80%	6,60%	6,00%	5,79%	5,52%	5,41%	5,41%	5,54%	↑ 0,13
Malé	9,20%	7,00%	7,10%	6,80%	6,60%	6,30%	5,20%	4,93%	4,55%	4,43%	4,38%	4,34%	↓ 0,04
Stredné	8,30%	6,30%	5,40%	5,70%	5,40%	4,70%	3,90%	3,31%	3,07%	3,07%	2,92%	2,86%	↓ 0,06
MSP spolu	8,30%	7,00%	6,60%	6,90%	6,60%	6,40%	5,60%	5,37%	5,13%	5,00%	4,99%	5,11%	↑ 0,12
Veľké	7,50%	5,40%	4,80%	4,80%	4,70%	3,80%	3,40%	2,56%	2,21%	2,19%	2,02%	1,86%	↓ 0,16

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na bankových úveroch má klesajúci trend vo všetkých veľkostných kategóriách MSP, čo je do značnej miery ovplyvnené súčasnou politikou nízkych úrokových sadzieb. Dlhodobu najnižšiu podielu nákladových úrokov spomedzi jednotlivých veľkostných kategórií MSP dosahujú stredné podniky., ktoré sú spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP kapitálovo najsilnejšie. V roku 2019 dosiahol ukazovateľ podielu nákladových úrokov na bankových úrokoch historické minimum v dvoch veľkostných kategóriách – u malých a stredných podnikov.

Graf č. 39: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa odvetví

Pozitívnu medziročnú zmenu vyjadrenú miernym poklesom podielu nákladových úrokov na bankových úveroch MSP zaznamenali v roku 2019 len pôdohospodárske a priemyselné MSP – na úrovni 0,07 resp. 0,10 p. b. Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch stavebných MSP a MSP pôsobiacich v odvetví služieb medziročne poklesol o 0,14 p. b. Pokles podielu u obchodných MSP bol menej dynamický – na úrovni 0,10 p. b. Ukazovateľ podielu nákladových úrokov na celkových bankových úveroch sa v roku 2019 pohyboval v rozpätí od 3,82 % po 5,54 %. Spomedzi všetkých analyzovaných odvetví dosiahli v roku 2019 najnižší podiel nákladových úrokov na bankových úveroch pôdohospodárske podniky. Naopak, najvyšší podiel ukazovateľa zaznamenali podniky pôsobiacie v odvetví stavebníctva.

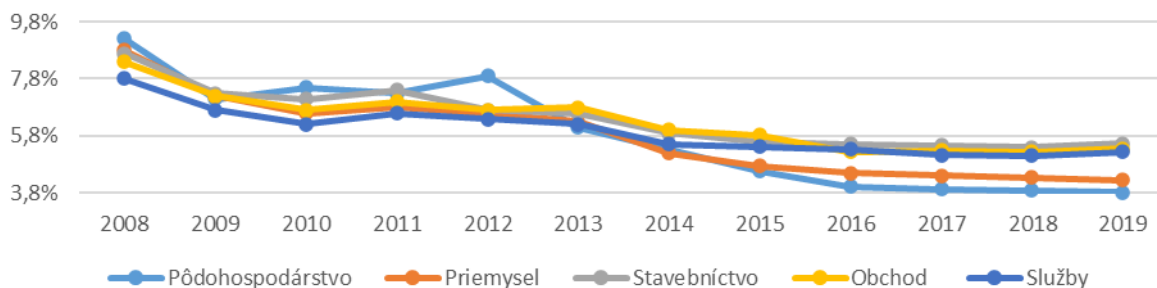
Tab. č. 34: Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2016 v p.b.
Pôdohospodárstvo	9,20%	7,10%	7,50%	7,30%	7,90%	6,10%	5,30%	4,57%	4,01%	3,94%	3,89%	3,82%	↓ 0,07
Priemysel	8,80%	7,20%	6,60%	6,80%	6,60%	6,30%	5,20%	4,75%	4,50%	4,40%	4,34%	4,24%	↓ 0,10
Stavebníctvo	8,70%	7,30%	7,10%	7,40%	6,70%	6,60%	5,90%	5,58%	5,50%	5,46%	5,40%	5,54%	↑ 0,14
Obchod	8,40%	7,20%	6,70%	7,00%	6,70%	6,80%	6,00%	5,83%	5,23%	5,29%	5,25%	5,35%	↑ 0,10
Služby	7,80%	6,70%	6,20%	6,60%	6,40%	6,20%	5,50%	5,43%	5,34%	5,13%	5,10%	5,24%	↑ 0,14

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z historického hľadiska sa ukazovateľ podielu nákladových úrokov na bankových úveroch vyznačuje poklesom, pričom najdynamickejší pokles za analyzované obdobie 12 rokov zaznamenali pôdohospodárske podniky. Tie ešte v prvej polovici hodnoteného obdobia patrili medzi podnikateľské subjekty s najvyšším podielom nákladových úrokov na platených bankových úveroch. Od roku 2013 však začala hodnota ukazovateľa dynamicky klesať až na 3,82 % v roku 2019, čo je najmenej spomedzi všetkých analyzovaných odvetví. Medzi odvetvia s dlhodobou nízkym podielom nákladových úrokov možno zaradiť priemysel a služby.

Graf č. 40: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa sídla

Ukazovateľ podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch v členení podľa sídla medziročne poklesol len v troch krajoch – Trenčianskom, Prešovskom (v oboch o 0,06 p. b.) a Košickom (o 0,05 p. b.). V piatich krajoch došlo k medziročnému zvýšeniu podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch – najviac u MSP so sídlom v Žilinskom (o 0,27 p. b.) a Trnavskom kraji (o 0,21 p. b.). Celkový podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch bol v roku 2019 relatívne vyrovnaný a pohyboval sa v rozpätí od 4,77 % v Bratislavskom kraji po 5,40 % v Žilinskom kraji.

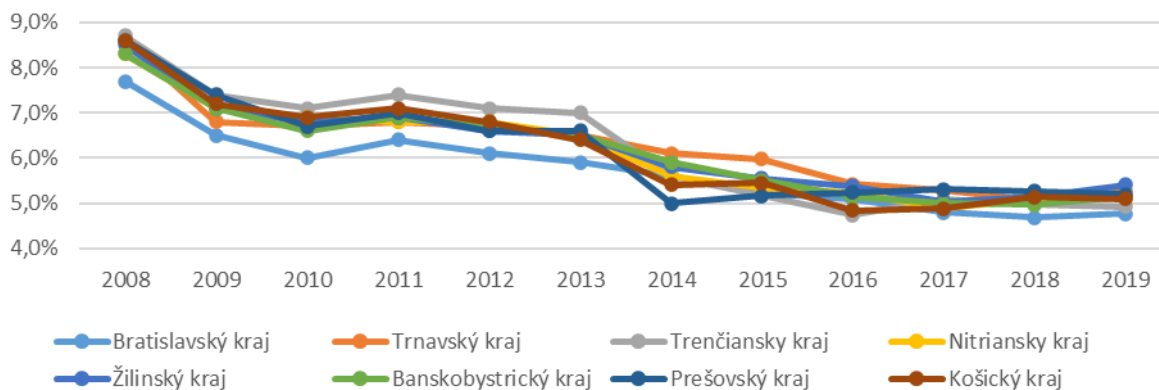
Tab. č. 35: Podiel nákladových úrokov na platených bank. úveroch MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	7,70%	6,50%	6,00%	6,40%	6,10%	5,90%	5,60%	5,24%	5,09%	4,79%	4,68%	4,77%	↑ 0,09
Trnavský kraj	8,60%	6,80%	6,70%	6,80%	6,70%	6,50%	6,10%	5,98%	5,42%	5,28%	5,05%	5,26%	↑ 0,21
Trenčiansky kraj	8,70%	7,40%	7,10%	7,40%	7,10%	7,00%	5,60%	5,17%	4,74%	5,08%	4,98%	4,92%	↓ 0,06
Nitriansky kraj	8,30%	7,10%	6,90%	6,80%	6,80%	6,50%	5,60%	5,34%	5,22%	4,89%	5,09%	5,13%	↑ 0,04
Žilinský kraj	8,50%	7,10%	6,80%	6,90%	6,60%	6,50%	5,80%	5,55%	5,38%	5,04%	5,13%	5,40%	↑ 0,27
Banskobystrický kraj	8,30%	7,10%	6,60%	6,90%	6,70%	6,50%	5,90%	5,50%	5,14%	5,00%	4,96%	5,13%	↑ 0,17
Prešovský kraj	8,60%	7,40%	6,70%	7,00%	6,60%	6,60%	5,00%	5,16%	5,23%	5,31%	5,26%	5,20%	↓ 0,06
Košický kraj	8,60%	7,20%	6,90%	7,10%	6,80%	6,40%	5,40%	5,45%	4,84%	4,88%	5,14%	5,09%	↓ 0,05

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rovnako ako v prípade ostatných členení (podľa veľkosti a odvetví), aj v členení podľa sídla má ukazovateľ klesajúci trend vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s rokom 2008 klesol podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP vo všetkých krajoch cca. o 3 - 4 p. b. Dlhodobo nízky a vyrovnaný podiel pritom dosahuje Bratislavský kraj. V dlhodobom porovnaní rokov 2008 a 2018 najviac poklesol podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch v Trenčianskom kraji (o 3,78 p. b.). Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP v členení podľa sídla znázorňuje graf na nasledujúcej strane.

Graf č. 41: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem klesol podiel nákladových úrokov MSP na bankových úveroch v roku 2019 v troch typoch podnikateľských subjektov – ostatných právnych foriem (o 1,07 p. b.), FO zapísaných v OR (o 0,54 p. b.) a akciových spoločnostiach (o 0,27 p. b.). Naopak, rastom podielu nákladových úrokov sa vyznačovali spoločnosti s ručením obmedzeným (o 0,14 p. b.) a družstvá (o 0,01 p. b.) V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli najnižší podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch ostatné právne formy (2,41 %), najvyšší FO zapísané v Obchodnom registri (8,74 %).

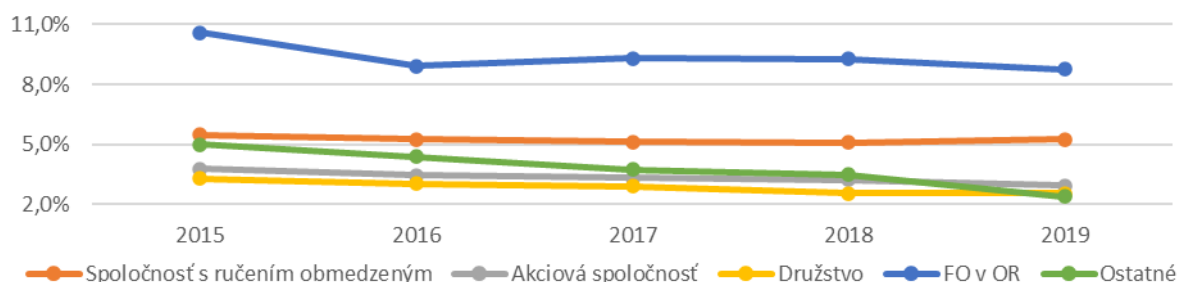
Tab. č. 36: Podiel nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	5,47%	5,24%	5,13%	5,10%	5,24%	↑ 0,14
Akciová spoločnosť	3,77%	3,44%	3,31%	3,22%	2,95%	↓ 0,27
Družstvo	3,30%	3,05%	2,91%	2,56%	2,57%	↑ 0,01
FO v OR	10,58%	8,90%	9,29%	9,28%	8,74%	↓ 0,54
Ostatné	4,98%	4,40%	3,73%	3,48%	2,41%	↓ 1,07

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V období rokov 2015 – 2019 mal vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov MSP na celkovom objeme bankových úverov pozitívny trend – v každom roku klesal. Najväčší pokles v uvedenom období zaznamenali ostatné právne formy (o 2,57 p. b.) a FO zapísané v Obchodnom registri (o 1,84 p. b.). Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem v období rokov 2015 – 2019 je znázornený v grafe č. 42.

Graf č. 42: Vývoj ukazovateľa podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4 Ukazovatele rentability

Rentabilita je základný indikátor finančného zdravia podnikov. Označuje schopnosť zhodnocovať vložené prostriedky vo forme zisku. Do úrovne ukazovateľov rentability sa premieta zároveň úroveň a vývoj likvidity, aktivity i zadlženosti a ukazovatele rentability ich tak zhrňajú (syntetizujú). Sú tak komplexnejšími ukazovateľmi hodnotiacimi finančné zdravie a finančnú kondíciu podnikov, ktoré vypovedajú o efektívnosti transformačného procesu.

2.4.1 Rentabilita aktív

Ukazovateľ rentability aktív resp. celkového kapitálu zastupuje pohľad manažmentu podniku. Posudzuje tak výkonnosť podnikov bez ohľadu na pôvod kapitálu. Ukazovateľ charakterizuje zhodnotenie celkových aktív podnikov bez zohľadnenia efektu veriteľov a je zostavený ako pomer dosiahnutého zisku pred zdanením k celkovým aktívam.

Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií

Rentabilita aktív MSP sa v roku 2019 v porovnaní s rokom 2018 **znižila z 1,93 % na 1,63 %**. Vývoj rentability aktív tak nadviazal na predchádzajúce obdobie, ktoré sa taktiež vyznačovalo poklesom. Výraznejší pokles rentability aktív bol zaznamenaný u mikropodnikov, ktorých hodnota ukazovateľa medziročne poklesla o 0,30 p. b. Pokles zaznamenali aj malé podniky – o 0,06 p. b. Jedinou veľkostnou kategóriou MSP, ktorá zaznamenala medziročný nárast boli stredné podniky, ktorých rentabilita aktív vzrástla o 0,15 p. b. Spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP dosiahli najvyššiu rentabilitu aktív stredné podniky (4,02 %) nasledované malými podnikmi (3,58 %) a napokon mikropodnikmi (1,40 %). Na základe dosiahnutých hodnôt možno konštatovať, že s rastúcou veľkosťou podnikov rástla aj rentabilita aktív.

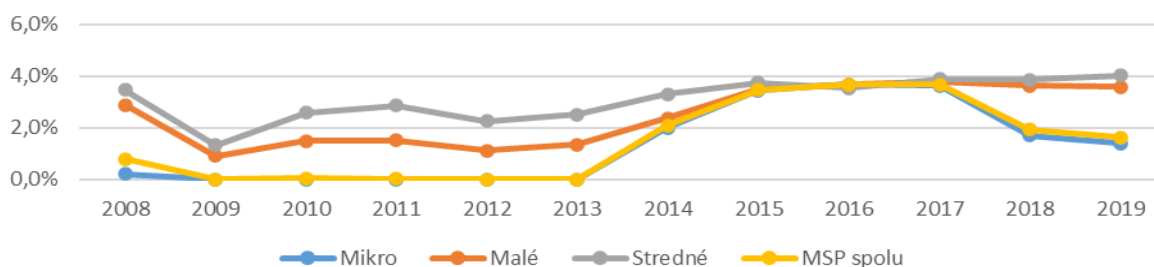
Tab. č. 37: Rentabilita aktív podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Mikro	0,22%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	2,01%	3,44%	3,68%	3,64%	1,70%	1,40%	↓ 0,30
Malé	2,89%	0,92%	1,49%	1,51%	1,13%	1,36%	2,38%	3,52%	3,68%	3,77%	3,64%	3,58%	↓ 0,06
Stredné	3,48%	1,33%	2,58%	2,87%	2,26%	2,52%	3,30%	3,76%	3,55%	3,90%	3,87%	4,02%	↑ 0,15
MSP spolu	0,79%	0,00%	0,04%	0,03%	0,00%	0,00%	2,09%	3,47%	3,67%	3,67%	1,93%	1,63%	↓ 0,30
Veľké	3,09%	2,34%	3,36%	3,72%	4,01%	3,26%	4,14%	4,18%	4,61%	4,89%	4,37%	4,61%	↑ 0,24

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Po prudkom poklese rentability aktív MSP v roku 2009 spôsobenom vzniknutou krízou sa výkonnosť malých a stredných podnikov pomaly obnovovala. Rentabilita aktív mala od roku 2009 do roku 2017 rastúci trend. V roku 2018 však došlo k poklesu rentability vo všetkých veľkostných kategóriách, pričom rozdiel medzi mikropodnikmi a ostatnými veľkostnými kategóriami MSP sa začal opäť zväčšovať. Tento pokles s výnimkou stredných podnikov pretrvával aj v roku 2019. Stredné podniky dosahovali spomedzi MSP dlhodobu najvyššiu rentabilitu aktív takmer v celom sledovanom období.

Graf č. 43: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív podľa odvetví

Pokles rentability aktív MSP v roku 2019 bol evidentný aj v členení podľa odvetví – vo všetkých analyzovaných odvetviach došlo k medziročnému poklesu hodnôt ukazovateľa. Najvýraznejšie zníženie ziskovosti zaznamenali MSP pôsobiace v odvetví pôdohospodárstva (o 0,08 p. b.), priemyslu (o 0,34 p. b.) a služieb (o 0,32 p. b.). Naopak zníženie rentability sa v najmenšej miere dotklo stavebných podnikov. Najvyššiu hodnotu rentability aktív MSP zaznamenali stavebné podniky. Naopak, najnižšou rentabilitou aktív sa vyznačovali obchodné podniky – 1,09 %.

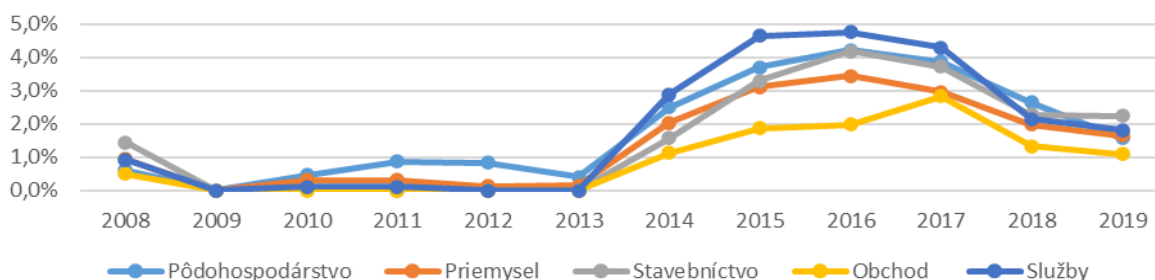
Tab. č. 38: Rentabilita aktív MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Pôdohospodárstvo	0,61%	0,01%	0,46%	0,87%	0,84%	0,41%	2,50%	3,70%	4,22%	3,87%	2,65%	1,57%	↓ 1,08
Priemysel	0,94%	0,01%	0,31%	0,32%	0,14%	0,16%	2,04%	3,11%	3,45%	2,97%	1,99%	1,65%	↓ 0,34
Stavebníctvo	1,44%	0,01%	0,06%	0,00%	0,00%	0,00%	1,58%	3,29%	4,18%	3,72%	2,27%	2,24%	↓ 0,03
Obchod	0,50%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,13%	1,88%	1,98%	2,84%	1,33%	1,09%	↓ 0,24
Služby	0,92%	0,01%	0,11%	0,11%	0,00%	0,01%	2,89%	4,64%	4,75%	4,29%	2,14%	1,82%	↓ 0,32

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Do roku 2013 dosahovala rentabilita aktív MSP pôsobiacich v jednotlivých odvetviach takmer nulovú hodnotu ukazovateľa, avšak po roku 2013 vzrástla rentabilita aktív MSP vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najdynamickejší rast zaznamenali MSP pôsobiace v odvetví služieb, pôdohospodárstva a stavebníctva. Po roku 2016 však začala rentabilita aktív v jednotlivých odvetviach klesať a tento trend pretrvával až do roku 2019.

Graf č. 44: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív podľa sídla

Z regionálneho hľadiska došlo k poklesu rentability aktív MSP vo všetkých slovenských krajoch. Spomedzi nich si medziročne najviac pohoršili MSP v Trenčianskom (o 0,56 p. b.), Nitrianskom a Banskobystrickom kraji (oba o 0,51 p. b.). Naopak, najnižší medziročný pokles rentability zaznamenali MSP so sídlom v Bratislavskom kraji (o 0,18 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli najvyššiu rentabilitu aktív MSP sídliace v Žilinskom (2,24 %), Trenčianskom (2,17 %) a Prešovskom kraji (1,87 %). Najnižšiu rentabilitu zaznamenali podnikateľské subjekty so sídlom v Nitrianskom (1,41 %), Banskobystrickom (1,45 %) a Košickom kraji (1,48 %).

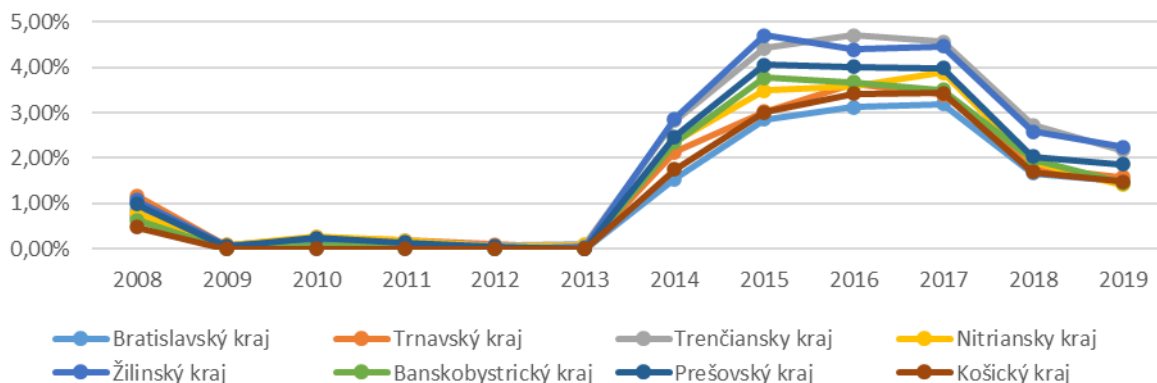
Tab. č. 39: Rentabilita aktív MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	0,72%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,54%	2,85%	3,13%	3,20%	1,67%	1,49%	↓ 0,18
Trnavský kraj	1,17%	0,08%	0,25%	0,19%	0,10%	0,01%	2,14%	3,03%	3,64%	3,40%	1,80%	1,58%	↓ 0,22
Trenčiansky kraj	0,86%	0,00%	0,23%	0,17%	0,07%	0,10%	2,83%	4,42%	4,71%	4,56%	2,73%	2,17%	↓ 0,56
Nitriansky kraj	0,78%	0,09%	0,27%	0,19%	0,04%	0,08%	2,37%	3,49%	3,59%	3,88%	1,92%	1,41%	↓ 0,51
Žilinský kraj	1,07%	0,07%	0,17%	0,10%	0,00%	0,04%	2,87%	4,71%	4,40%	4,46%	2,58%	2,24%	↓ 0,34
Banskobystrický kraj	0,64%	0,00%	0,08%	0,07%	0,00%	0,00%	2,34%	3,77%	3,68%	3,51%	1,96%	1,45%	↓ 0,51
Prešovský kraj	0,99%	0,05%	0,24%	0,14%	0,05%	0,00%	2,47%	4,06%	4,02%	3,99%	2,04%	1,87%	↓ 0,17
Košický kraj	0,48%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	1,75%	3,01%	3,42%	3,44%	1,69%	1,48%	↓ 0,21

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Po vypuknutí krízy v roku 2009 klesla rentabilita MSP v členení podľa sídla vo všetkých krajoch na hodnoty blízke nule. Takmer nulová rentabilita aktív pretrvávala až do roku 2013. V roku 2014 nastalo oživenie a rentabilita aktív vzrástla vo všetkých slovenských krajoch. Od roku 2013 do roku 2017 mala rentabilita aktív MSP vo všetkých slovenských krajoch prevažne rastúci trend vývoja. K zvratu v nastolenom pozitívnom trende došlo v roku 2018, kedy výrazne klesli hodnoty ukazovateľa vo všetkých slovenských krajoch a tento krátkodobý negatívny trend pretrval až do roku 2019, v ktorom bol zaznamenaný ďalší pokles. Vývoj v celkovej rentabilite aktív v členení podľa sídla nepodliehal výrazným zmenám. Z dlhodobého hľadiska možno medzi kraje s vyššou hodnotou rentability aktív zaradiť Žilinský a Trenčiansky kraj. Naopak, medzi kraje dlhodobo dosahujúce nižšiu úroveň rentability aktív MSP možno zaradiť Bratislavský a Košický kraj. Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP v členení podľa sídla za obdobie rokov 2008 – 2019 znázorňuje graf č. 45.

Graf č. 45: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív podľa právnych foriem

Negatívna medzioročná zmena v hodnotách ukazovateľa sa prejavila v troch typoch právnych foriem podnikov – FO zapísaných v Obchodnom registri (o 0,81 p. b.), spoločnostiach s ručením obmedzeným (o 0,36 p. b.) a družstvách (o 0,17 p. b.). Medzioročné zvýšenie rentability aktív zaznamenali v roku 2019 iba ostatné právne formy (o 8,29 p. b.) a akciové spoločnosti (o 0,02 p. b.). Spomedzi vybraných právnych foriem dosiahli najvyššiu rentabilitu aktív v roku 2019 (rovnako ako v predchádzajúcich obdobiach) s výrazným odstupom ostatné právne formy (26,60 %), nasledované FO zapísanými v OR (3,91 %) a spoločnosťami s ručením obmedzeným (1,49 %). Najnižšiu výnosnosť aktív dosiahli akciové spoločnosti a družstvá – na úrovni 0,22 resp. 0,03 %.

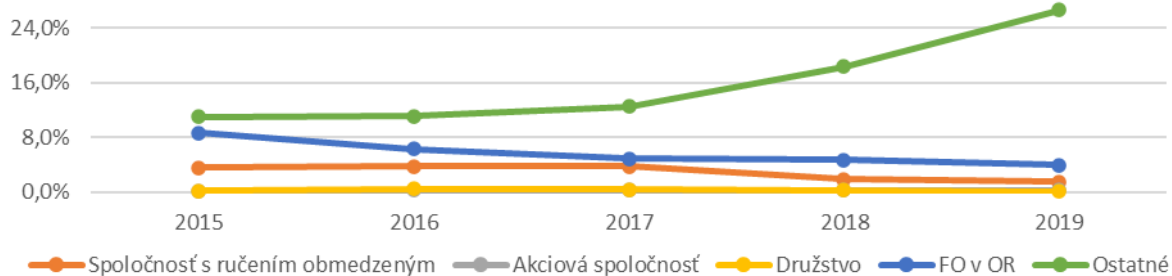
Tab. č. 40: Rentabilita aktív MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	3,52%	3,74%	3,75%	1,85%	1,49%	↓ 0,36
Akciová spoločnosť	0,16%	0,25%	0,27%	0,20%	0,22%	↑ 0,02
Družstvo	0,13%	0,46%	0,30%	0,20%	0,03%	↓ 0,17
FO v OR	8,67%	6,31%	4,82%	4,72%	3,91%	↓ 0,81
Ostatné	11,02%	11,12%	12,51%	18,31%	26,60%	↑ 8,29

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita aktív MSP v členení podľa právnych foriem mala odlišný vývoj. Zatiaľ čo ostatné právne formy zaznamenali každoročne výrazný nárast hodnôt ukazovateľa, v prípade FO zapísaných v Obchodnom registri bol vývoj opačný. Družstvá, akciové spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným sa v priebehu analyzovaných piatich rokov vyznačovali kolísavým priebehom. Z dlhodobého hľadiska dosahujú najvyššiu rentabilitu aktív MSP ostatné právne formy, najnižšiu akciové spoločnosti a družstvá.

Graf č. 46: Vývoj ukazovateľa rentability aktív MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4.2 Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)

Ukazovateľ rentability tržieb vypovedá o zhodnotení spotrebovaných vstupov tým, že kvantifikuje výšku zisku v eure tržieb. Ukazovateľ je pomerom zisku (upraveného o daň, odpisy a nákladové úroky) a tržieb, pričom pod tržbami rozumieme tržby za predaj tovaru, vlastných výrobkov a služieb.

Rentabilita tržieb podľa veľkostných kategórií

Rovnako ako v prípade rentability aktív, tak aj v prípade ukazovateľa rentability tržieb došlo k medziročnému poklesu. **Mediánová hodnota rentability tržieb MSP v medziročnom porovnaní poklesla v roku 2019 o 0,23 p. b. na 4,96 %.** V rámci veľkostných kategórií MSP vzrástla rentabilita tržieb len u malých podnikov – o 0,19 p. b. Mikropodniky a stredné podniky zaznamenali medziročný pokles o 0,28 resp. 0,03 p. b. V porovnaní s rentabilitou aktív MSP možno badať dva odlišné trendy. Zatiaľ čo rentabilita aktív s rastúcou veľkosťou podniku rástla, v prípade ukazovateľa rentability tržieb bol vývoj odlišný. Spomedzi veľkostných kategórií MSP dosahovali najvyššiu rentabilitu tržieb už 4. rok po sebe malé podniky – na úrovni 6,24 %. Naopak, najnižšou celkovou rentabilitou tržieb MSP sa vyznačovali mikropodniky (4,75 %).

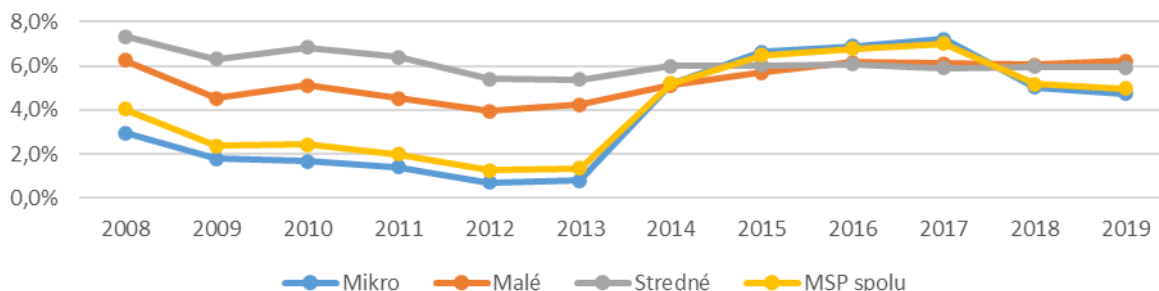
Tab. č. 41: Rentabilita tržieb MSP podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Mikro	2,94%	1,77%	1,66%	1,39%	0,69%	0,80%	5,19%	6,64%	6,90%	7,21%	5,03%	4,75%	↓ 0,28
Malé	6,25%	4,54%	5,12%	4,53%	3,96%	4,25%	5,12%	5,69%	6,18%	6,12%	6,05%	6,24%	↑ 0,19
Stredné	7,35%	6,33%	6,83%	6,39%	5,40%	5,38%	5,99%	6,01%	6,10%	5,92%	5,96%	5,93%	↓ 0,03
MSP spolu	4,04%	2,36%	2,44%	1,99%	1,25%	1,34%	5,20%	6,49%	6,79%	7,03%	5,19%	4,96%	↓ 0,23
Veľké	6,18%	5,59%	6,52%	5,90%	5,36%	5,08%	5,13%	5,23%	5,01%	4,86%	4,80%	4,68%	↓ 0,12

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj rentability tržieb malých a stredných podnikov nepodliehal v sledovanom období tak výrazným výkyvom ako vývoj u mikropodnikov, ktoré sú náchylnejšie na vplyv externého prostredia. Do roku 2013 dosahovala rentabilita tržieb mikropodnikov najnižšiu hodnotu spomedzi všetkých kategórií MSP. V roku 2014 však ukazovateľ rentability tržieb výrazne vzrástol a od roku 2015 do roku 2017 dosahovali mikropodniky najvyššiu rentabilitu tržieb. V roku 2018 rentabilita tržieb mikropodnikov opäť poklesla pod úroveň rentability malých a stredných podnikov a rovnakú úroveň zaznamenala aj v roku 2019. Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP za obdobie rokov 2008 – 2019 v členení podľa jednotlivých veľkostných kategórií znázorňuje graf č. 47 na nasledujúcej strane.

Graf č. 47: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb podľa odvetví

Pokles rentability tržieb sprevádzal v roku 2019 MSP pôsobiace vo všetkých analyzovaných odvetviach okrem stavebníctva, v ktorom vzrástla rentabilita tržieb MSP o 0,58 p. b. Výrazným medziročným poklesom sa vyznačovali pôdohospodárske podniky, ktorých rentabilita poklesla až o 3,93 p. b. Pokles rentability tržieb v ostatných kategóriách bol len mierny. Celková rentabilita tržieb v jednotlivých odvetviach dosiahla v roku 2019 výrazne odlišné hodnoty – od 3,13 % v obchodných podnikoch po 13,21 % v pôdohospodárskych, ktoré výrazne prevyšovali rentabilitu MSP pôsobiacich v ostatných hodnotených odvetviach.

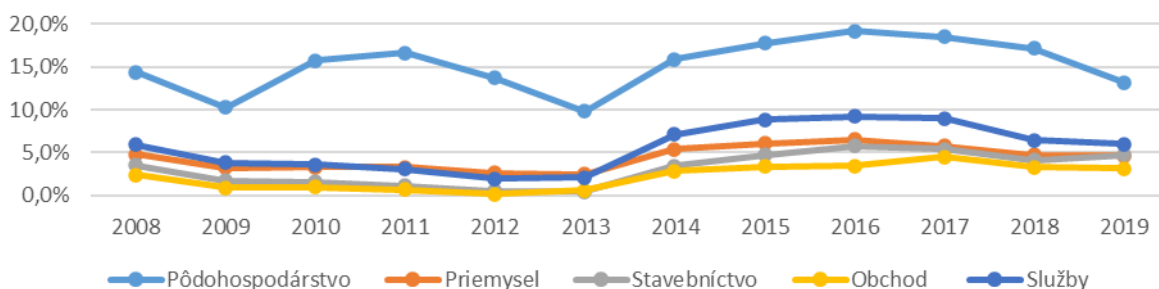
Tab. č. 42: Rentabilita tržieb MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Pôdohospodárstvo	14,40%	10,30%	15,70%	16,60%	13,71%	9,83%	15,91%	17,75%	19,18%	18,48%	17,14%	13,21%	↓ 3,93
Priemysel	4,80%	3,20%	3,30%	3,30%	2,62%	2,48%	5,42%	6,07%	6,54%	5,77%	4,69%	4,62%	↓ 0,07
Stavebníctvo	3,50%	1,70%	1,60%	1,10%	0,50%	0,47%	3,44%	4,76%	5,76%	5,41%	4,11%	4,69%	↑ 0,58
Obchod	2,40%	0,90%	1,00%	0,70%	0,16%	0,60%	2,82%	3,39%	3,43%	4,51%	3,33%	3,13%	↓ 0,20
Služby	5,90%	3,80%	3,60%	3,10%	1,95%	2,11%	7,10%	8,81%	9,25%	9,01%	6,45%	6,00%	↓ 0,45

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V porovnaní s rokom 2008 dosahovali v roku 2019 vyššie hodnoty rentability tržieb len MSP pôsobiace v troch odvetviach – stavebníctve, obchode a službách. Vývoj rentability tržieb mal z dlhodobého hľadiska naprieč analyzovanými odvetviami obdobný priebeh, líšil sa len dynamikou. Dlhodobo nadpriemerné hodnoty ukazovateľa rentability tržieb dosahovali MSP pôsobiace v odvetví pôdohospodárstva - v rozpätí od cca. 10 – 20 %. Medzi odvetvia s dlhodobo nižšou rentabilitou tržieb možno zaradiť obchod a stavebníctvo. Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP za obdobie rokov 2008 – 2019 v členení podľa odvetví znázorňuje graf č. 48.

Graf č. 48: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb podľa sídla

Rentabilita tržieb v členení podľa sídla medziročne poklesla vo všetkých slovenských krajoch. Z hľadiska dynamiky poklesu zaznamenali najvýraznejšiu medziročnú zmenu MSP so sídlom v Banskobystrickom (o 0,55 p. b.) a Trenčianskom kraji (o 0,51 p. b.). Najnižší pokles zaznamenali MSP v Bratislavskom kraji (o 0,06 p. b.). V medzikrajovom porovnaní dosahovali najvyššiu rentabilitu tržieb v roku 2019 MSP so sídlom v Žilinskom a Trenčianskom kraji s rentabilitou tržieb na úrovni 5,75 % resp. 5,62 %. Naopak, najnižšiu rentabilitu tržieb zaznamenali MSP so sídlom v Košickom kraji (4,13 %).

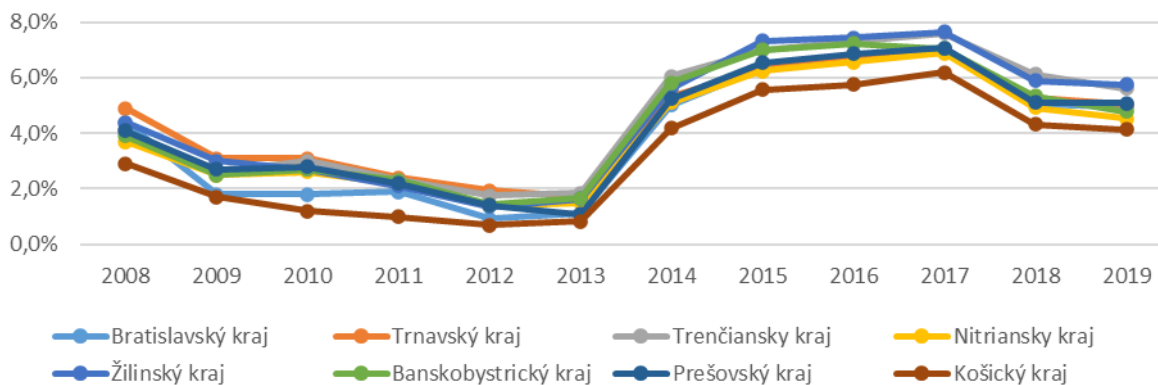
Tab. č. 43: Rentabilita tržieb MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	4,40%	1,80%	1,80%	1,90%	0,92%	1,11%	5,01%	6,34%	6,68%	7,04%	5,03%	4,97%	↓ 0,06
Trnavský kraj	4,90%	3,10%	3,10%	2,40%	1,94%	1,74%	5,34%	6,29%	6,82%	6,93%	5,27%	5,04%	↓ 0,23
Trenčiansky kraj	4,10%	2,60%	3,00%	2,30%	1,75%	1,85%	6,06%	7,00%	7,30%	7,61%	6,13%	5,62%	↓ 0,51
Nitriansky kraj	3,70%	2,50%	2,60%	2,20%	1,42%	1,50%	5,11%	6,23%	6,56%	6,88%	4,92%	4,53%	↓ 0,39
Žilinský kraj	4,40%	3,00%	2,70%	2,10%	1,36%	1,65%	5,61%	7,33%	7,45%	7,64%	5,88%	5,75%	↓ 0,13
Banskobystrický kraj	3,90%	2,50%	2,70%	2,30%	1,44%	1,67%	5,83%	7,00%	7,22%	7,04%	5,33%	4,78%	↓ 0,55
Prešovský kraj	4,10%	2,70%	2,80%	2,20%	1,41%	1,09%	5,25%	6,54%	6,86%	7,06%	5,10%	5,09%	↓ 0,01
Košický kraj	2,90%	1,70%	1,20%	1,00%	0,70%	0,84%	4,17%	5,56%	5,75%	6,18%	4,31%	4,13%	↓ 0,18

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa rentability tržieb podľa sídla mal do roku 2013 klesajúci trend. V roku 2014 došlo k výraznému rastu hodnôt ukazovateľa vo všetkých slovenských krajoch. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 vzrástla výška zisku na euro tržieb vo všetkých krajoch. Dlhodobo najnižšiu rentabilitu tržieb dosahuje Košický kraj. Do roku 2013 dosahoval najlepšie výsledky rentability tržieb Trnavský kraj, avšak od roku 2014 sa do popredia dostali Žilinský a Trenčiansky kraj, ktoré v priebehu posledných 6 rokov dosahovali najvyššiu rentabilitu tržieb MSP spomedzi všetkých slovenských krajoch.

Graf č. 49: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb podľa právnych foriem

V členení podľa právnych foriem došlo k poklesu hodnôt ukazovateľa vo všetkých odvetviach okrem ostatných právnych foriem, ktoré zaznamenali nárast rentability o 7,95 p. b. Najvýraznejšie medziročné zníženie rentability sprevádzalo družstvá, ktoré zaznamenali pokles o 2,52 p. b. Pokles rentability tržieb sa v najmenšej miere dotkol FO zapísaných v Obchodnom registri, ktoré zaznamenali len mierny pokles - o 0,07 p. b. Spomedzi analyzovaných právnych foriem dosiahli najvyššiu celkovú rentabilitu tržieb v roku 2019 ostatné právne formy (30,52 %) a FO zapísané v Obchodnom registri (12,69 %). Družstvá a akciové spoločnosti dosiahli rentabilitu tržieb na úrovni 6,18 resp. 6,14 %. Najnižšou rentabilitou tržieb sa vyznačovali spoločnosti s ručením obmedzeným – 4,53 %.

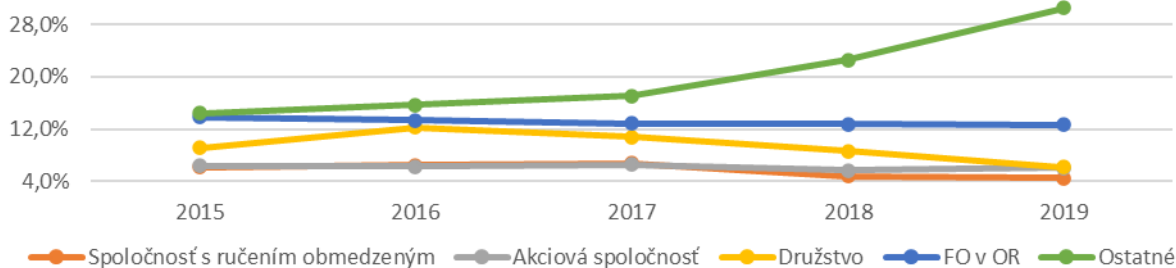
Tab. č. 44: Rentabilita tržieb MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p. b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	6,20%	6,51%	6,75%	4,83%	4,53%	↓ 0,30
Akciová spoločnosť	6,43%	6,34%	6,56%	5,74%	6,14%	↓ 0,40
Družstvo	9,14%	12,32%	10,80%	8,70%	6,18%	↓ 2,52
FO v OR	13,87%	13,36%	12,87%	12,76%	12,69%	↓ 0,07
Ostatné	14,40%	15,73%	17,07%	22,57%	30,52%	↑ 7,95

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Rentabilita tržieb MSP v členení podľa právnych foriem mala naprieč vybranými právnymi formami rôznorodý vývoj. Najvýraznejším rastom rentability tržieb sa v období rokov 2015 – 2019 vyznačovali ostatné právne formy, ktorých hodnota ukazovateľa každoročne rástla a v priebehu piatich rokov sa zvýšila o 16,12 p. b. Naopak, pozvoľný, avšak dlhodobý negatívny trend vývoja možno spozorovať u FO zapísaných v Obchodnom registri, ktoré zaznamenali v priebehu štyroch rokov pokles hodnoty ukazovateľa o 1,18 p. b. Vývoj hodnôt ukazovateľa u spoločností s ručením obmedzeným, akciových spoločností a družstiev mal v hodnotenom období kolísavý priebeh. Z dlhodobého hľadiska dosahujú najvyššiu rentabilitu tržieb MSP ostatné právne formy, najnižšiu akciové spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným. Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP v členení podľa právnych foriem za obdobie rokov 2015 – 2019 znázorňuje graf č. 50.

Graf č. 50: Vývoj ukazovateľa rentability tržieb MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.4.3 Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom

Ukazovateľ vyjadruje podiel podnikateľských subjektov s kladným hospodárskym výsledkom pred zdanením (vrátane nulového hospodárskeho výsledku) na celkovej počte podnikov.

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom v roku 2019 medziročne klesol o 0,30 p. b. na 66,10 %. Na tomto poklese sa podieľali všetky veľkostné kategórie MSP. Podiel mikropodnikov s kladným hospodárskym výsledkom klesol o 0,30 p. b., malých podnikov o 0,10 p. b. a stredných podnikov o 0,90 p. b. Najnižší podiel MSP s kladným výsledkom hospodárenia dosiahli podľa očakávaní mikropodniky (65,10 %), najvyšší stredné podniky (80,70 %). Vo všeobecnosti možno konštatovať, že s rastúcou veľkosťou podnikov rastie aj ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom. Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom v členení podľa veľkostných kategórií je uvedený v tabuľke na nasledujúcej strane.

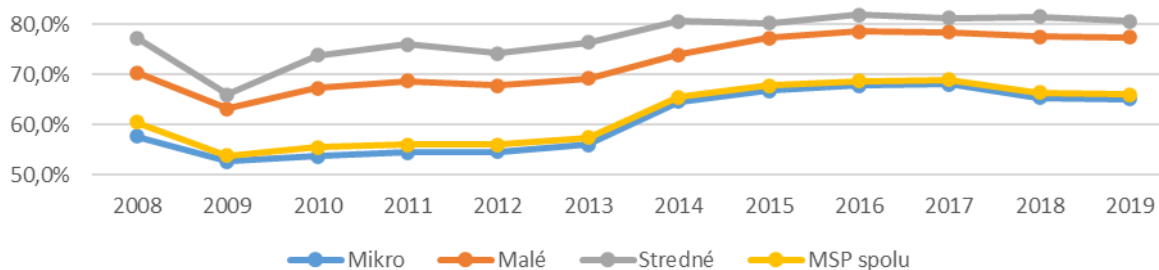
Tab. č. 45: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Mikro	57,70%	52,70%	53,70%	54,50%	54,60%	56,10%	64,60%	66,80%	67,90%	68,10%	65,40%	65,10%	↓ 0,30
Malé	70,40%	63,20%	67,30%	68,80%	67,80%	69,30%	74,00%	77,40%	78,60%	78,50%	77,60%	77,50%	↓ 0,10
Stredné	77,40%	66,00%	73,90%	76,00%	74,30%	76,40%	80,70%	80,30%	82,00%	81,30%	81,60%	80,70%	↓ 0,90
MSP spolu	60,50%	53,90%	55,60%	56,10%	56,10%	57,40%	65,60%	67,80%	68,80%	69,00%	66,40%	66,10%	↓ 0,30
Veľké	76,60%	72,20%	81,00%	79,80%	83,10%	82,90%	83,30%	84,70%	87,90%	84,00%	83,70%	85,20%	↑ 1,50

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dlhodobého vývoja došlo v roku 2009 vplyvom krízy k zníženiu počtu podnikov s kladným hospodárskym výsledkom naprieč všetkými veľkostnými kategóriami. Od prepadu v roku 2009 sa postupne podniky začali zotavovať, v dôsledku čoho došlo k rastu hodnoty ukazovateľa. V roku 2019 dosiahli MSP vo všetkých veľkostných kategóriách vyšší podiel subjektov s kladným hospodárskym výsledkom ako v predkrízovom roku 2008.

Graf č. 51: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Z pohľadu odvetvovej príslušnosti MSP došlo k zhoršeniu výsledkov ukazovateľa takmer vo všetkých odvetviach. Najväčší pokles podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom bol zaznamenaný v pôdohospodárstve – o 3,30 p. b. Pokles podielu v ostatných odvetviach, ktoré zaznamenali pokles – t. j. v odvetví priemyslu, obchodu a služieb, bol len nepatrný a neprekročil 0,60 p. b. Jediným odvetvím s pozitívnou medziročnou zmenou bolo stavebníctvo, v ktorom bol zaznamenaný nárast podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom o 0,70 p. b. Stavebníctvo bolo súčasne v roku 2019 sektorom s najvyšším podielom MSP s kladným hospodárskym výsledkom (69,40 %). Najnižší podiel ziskových MSP bol zaznamenaný v odvetví obchodu – 64,40 %.

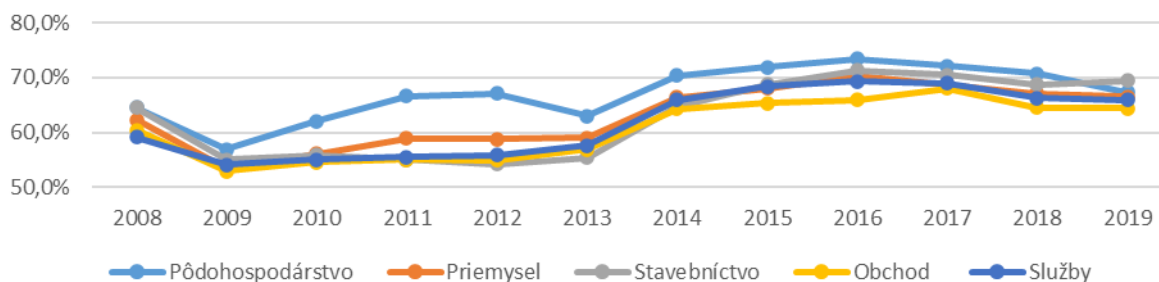
Tab. č. 46: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Pôdohospodárstvo	64,50%	56,90%	62,10%	66,60%	67,10%	63,00%	70,40%	71,90%	73,40%	72,20%	70,70%	67,40%	↓ 3,30
Priemysel	62,30%	53,50%	56,10%	58,90%	58,80%	59,10%	66,40%	68,10%	70,30%	68,70%	67,10%	66,50%	↓ 0,60
Stavebníctvo	64,50%	55,10%	55,90%	55,10%	54,30%	55,40%	64,80%	68,80%	71,30%	70,50%	68,70%	69,40%	↑ 0,70
Obchod	60,40%	53,00%	54,60%	55,10%	54,90%	57,00%	64,30%	65,40%	65,90%	68,00%	64,60%	64,40%	↓ 0,20
Služby	59,20%	54,10%	55,10%	55,60%	55,90%	57,60%	65,90%	68,40%	69,30%	69,00%	66,30%	66,00%	↓ 0,30

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom mal v období rokov 2008 – 2019 nevyrovnaný priebeh. V roku 2009 došlo vo všetkých odvetviach vplyvom krízy k zníženiu podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom. V období rokov 2009 – 2013 rástla hodnota ukazovateľa v jednotlivých odvetviach len mierne. Najväčší rast zaznamenali pôdohospodárske podniky. V roku 2014 došlo u MSP vo všetkých odvetviach k výraznému rastu hodnôt ukazovateľa, ktorý pretrvával do roku 2016. Po roku 2016 však zaznamenal podiel ziskových MSP vo väčšine odvetví klesajúci trend. Tento nepriaznivý trend pretrvával aj v roku 2019, v ktorom naďalej klesal podiel ziskových MSP naprieč väčšinou odvetví.

Graf č. 52: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

V členení podľa jednotlivých regiónov došlo k medziročnému poklesu podielu podnikov s kladným hospodárením v piatich slovenských krajoch – Trnavskom, Trenčianskom, Nitrianskom, Žilinskom a Banskobystrickom. Spomedzi uvedených zaznamenal najväčší medziročný pokles podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom Banskobystrický kraj (o 1,20 p. b.). Naopak, pozitívna zmena sprevádzaná nárastom podielu podnikov s kladným výsledkom hospodárenia bola zaznamenaná v Košickom a Prešovskom kraji. V Bratislavskom kraji medziročne nedošlo k zmene. Trenčiansky kraj dosiahol rovnako ako v predchádzajúcich 3 rokoch najvyšší podiel ziskových MSP (67,90 %). Po Trenčianskom kraji nasledovali Prešovský (67,80 %) a Žilinský kraj (67,60 %). Najnižší podiel podnikov s kladným hospodárením sa vyskytoval v Bratislavskom kraji – 64,70 %. Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom v členení podľa sídla za obdobie rokov 2008 – 2019 je uvedený v nasledujúcej tabuľke č. 50

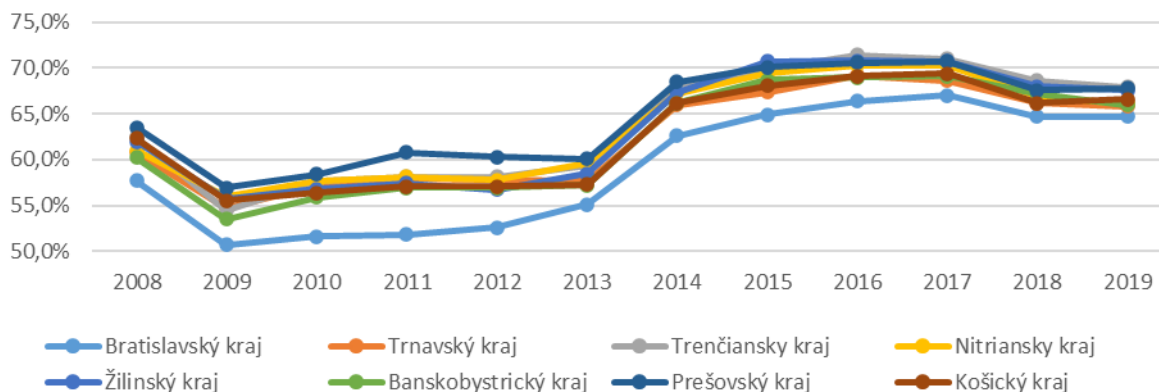
Tab. č. 47: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	57,70%	50,70%	51,60%	51,80%	52,60%	55,10%	62,60%	64,90%	66,40%	67,00%	64,70%	64,70%	=
Trnavský kraj	60,80%	54,70%	57,10%	57,90%	57,80%	57,70%	66,00%	67,40%	69,20%	68,60%	66,20%	65,80%	↓ 0,40
Trenčiansky kraj	62,50%	54,50%	57,60%	58,10%	58,10%	59,40%	67,70%	69,90%	71,40%	71,00%	68,60%	67,90%	↓ 0,70
Nitriansky kraj	61,00%	56,00%	57,60%	58,10%	57,80%	59,60%	67,20%	69,40%	70,30%	70,30%	66,90%	66,10%	↓ 0,80
Žilinský kraj	62,00%	55,70%	56,80%	57,40%	56,70%	58,50%	67,40%	70,70%	70,80%	70,70%	68,00%	67,60%	↓ 0,40
Banskobystrický kraj	60,20%	53,50%	55,90%	56,90%	56,90%	57,20%	66,20%	68,70%	69,00%	69,10%	67,20%	66,00%	↓ 1,20
Prešovský kraj	63,50%	56,90%	58,40%	60,80%	60,30%	60,10%	68,50%	70,10%	70,60%	70,70%	67,60%	67,80%	↑ 0,20
Košický kraj	62,30%	55,50%	56,40%	57,10%	57,10%	57,30%	66,20%	68,10%	69,10%	69,40%	66,20%	66,60%	↑ 0,40

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z dlhodobého hľadiska dosahoval ukazovateľ podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom vo všetkých krajoch v priebehu analyzovaného obdobia rastúci trend. V porovnaní s rokom 2008 vzrástla hodnota ukazovateľa naprieč všetkými slovenskými kraji. Medzi kraje s dlhodobo nadpriemerným podielom podnikov s kladným hospodárením možno zaradiť Prešovský a Trenčiansky kraj. Najnižší podiel ziskových MSP v celom analyzovanom období zaznamenal Bratislavský kraj. Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným výsledkom hospodárenia v členení podľa sídla je znázornený v grafe č. 53 na nasledujúcej strane.

Graf č. 53: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem

Z hľadiska jednotlivých právnych foriem vzrástol podiel ziskových podnikateľských subjektov len u ostatných právnych foriem (o 2,00 p. b.) a akciových spoločností (o 0,90 p. b.). Medziročne sa menej darilo všetkým zostávajúcim právnym formám. Najväčší medziročný pokles zaznamenali družstvá (o 4,60 p. b.). V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli najvyšší podiel MSP s kladným výsledkom hospodárenia ostatné právne formy (80,00 %), najnižší družstvá (58,40 %).

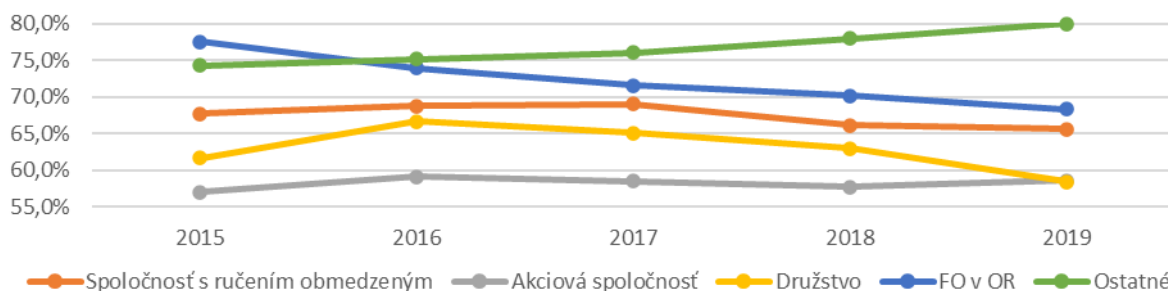
Tab. č. 48: Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	67,70%	68,80%	69,00%	66,10%	65,60%	↓ 0,50
Akciová spoločnosť	57,00%	59,10%	58,50%	57,70%	58,60%	↑ 0,90
Družstvo	61,70%	66,70%	65,10%	63,00%	58,40%	↓ 4,60
FO v OR	77,50%	73,90%	71,60%	70,20%	68,30%	↓ 1,90
Ostatné	74,30%	75,20%	76,00%	78,00%	80,00%	↑ 2,00

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj ukazovateľa podielu ziskových MSP mal z hľadiska právnych foriem rôznorodý priebeh. Pozitívne možno vnímať predovšetkým vývoj u ostatných právnych foriem, ktoré zaznamenali každoročne nárast ukazovateľa. Akciové spoločnosti sa vyznačovali kolísavým priebehom. Vývoj podielu ziskových spoločností s ručením obmedzeným sa do roku 2017 vyvíjal priaznivo, v rokoch 2018 a 2019 však zaznamenal pokles. Negatívny trend vývoja možno spozorovať u družstiev a predovšetkým FO zapísaných v Obchodnom registri. Zatiaľ čo ešte v roku 2015 dosahovali FO zapísané v OR najvyšší podiel ziskových podnikateľských subjektov spomedzi všetkých právnych foriem, od roku 2016 sa ich podiel začal znižovať.

Graf č. 54: Vývoj ukazovateľa podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.5 Ukazovatele produktivity

Ukazovatele produktivity sú skupinou indikátorov, ktoré skúmajú stupeň využitia pracovnej sily a hodnotia celkovú efektívnosť vo využívaní pracovného potenciálu podnikov. Vyjadrujú, ako účinne bol výrobok vyrobený alebo s akou mierou efektívnosti boli realizované služby. Kvantifikujú tak efekt, ktorý priniesol pracovník za zvolenú jednotku.

2.5.1 Finančná produktivita práce

Finančná produktivita práce predstavuje vzťah výstupu zodpovedajúci pridanej hodnote k spotrebe viazaných produktívnych zdrojov na vstupe. V podmienkach trhovej ekonomiky spotrebu viazaných produktívnych zdrojov vyjadruje aj objem osobných nákladov, ktorý bol použitý v algoritme výpočtu finančnej produktivity práce. Ukazovateľ vyjadruje koľko € pridanej hodnoty vyprodukuje 1 € osobných nákladov. Finančná produktivita práce by mala dosiahnuť hodnotu vyššiu ako 1.

Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií

V roku 2019 sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím **znižila** finančná produktivita práce MSP len nepatrne - o **0,01 € na 1,50 €**. Medziročný pokles finančnej produktivity práce sprevádzal mikropodniky i malé podniky, ktoré zaznamenali pokles o 0,02 resp. 0,01 €. Hodnota ukazovateľa finančnej produktivity práce stredných podnikov zaznamenala nárast o 0,02 €. Spomedzi všetkých veľkostných kategórií sú najefektívnejšie mikropodniky, ktorých 1 € vynaložených osobných nákladov vyprodukovalo 1,54 € pridanej hodnoty.

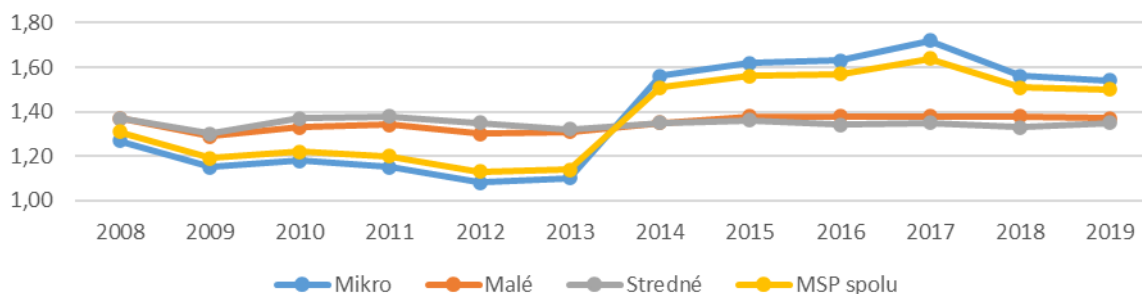
Tab. č. 49: Finančná produktivita práce podľa veľkostných kategórií

Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Mikro	1,27	1,15	1,18	1,15	1,08	1,10	1,56	1,62	1,63	1,72	1,56	1,54	↓ 0,02
Malé	1,37	1,29	1,33	1,34	1,30	1,31	1,35	1,38	1,38	1,38	1,38	1,37	↓ 0,01
Stredné	1,37	1,30	1,37	1,38	1,35	1,32	1,35	1,36	1,34	1,35	1,33	1,35	↑ 0,02
MSP spolu	1,31	1,19	1,22	1,20	1,13	1,14	1,51	1,56	1,57	1,64	1,51	1,50	↓ 0,01
Veľké	1,36	1,37	1,42	1,47	1,41	1,40	1,39	1,40	1,40	1,36	1,35	1,33	↓ 0,02

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska vývoja finančnej produktivity práce dosiahli MSP v kategórii malých a stredných podnikov vyrovnané hodnoty počas celého analyzovaného obdobia – v rozpätí od 1,29 po 1,38 €. Vo veľkostnej kategórii mikropodnikov bol však vývoj odlišný. Zatiaľ čo do roku 2013 dosahovali najnižšiu finančnú produktivitu práce spomedzi všetkých veľkostných kategórií, v roku 2014 sa situácia výrazne zmenila – finančná produktivita práce mikropodnikov prudko vzrástla. Od roku 2014 dosahujú mikropodniky najvyššie hodnoty ukazovateľa.

Graf č. 55: Vývoj ukazovateľa finanč. produktivity práce MSP podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce podľa odvetví

Finančná produktivita práce MSP sa v členení podľa odvetví vyvíjala v roku 2019 odlišne. Pozitívnu medziročnú zmenu zaznamenali stavebné a priemyselné MSP, ktoré zvýšili svoju finančnú produktivitu o 0,07 resp. 0,01 €. Naopak, pokles finančnej produktivity zaznamenali pôdohospodárske (o 0,21 €), obchodné MSP (o 0,03 €) a MSP poskytujúce služby (o 0,02 €). Najvyššiu celkovú finančnú produktivitu práce dosiahli MSP pôsobiaci v stavebníctve, ktoré vyprodukovali z 1 € osobných nákladov 1,68 € pridanej hodnoty.

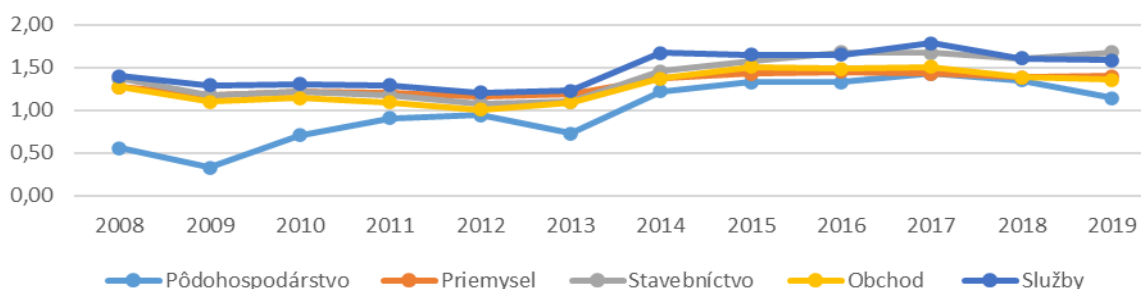
Tab. č. 50: Finančná produktivita práce MSP podľa odvetví

Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Pôdohospodárstvo	0,56	0,33	0,71	0,91	0,94	0,73	1,22	1,33	1,33	1,43	1,35	1,14	↓ 0,21
Priemysel	1,27	1,17	1,22	1,21	1,16	1,19	1,38	1,43	1,45	1,43	1,39	1,40	↑ 0,01
Stavebníctvo	1,37	1,18	1,22	1,18	1,08	1,10	1,46	1,57	1,68	1,67	1,61	1,68	↑ 0,07
Obchod	1,27	1,10	1,14	1,09	1,01	1,09	1,37	1,51	1,49	1,51	1,39	1,36	↓ 0,03
Služby	1,40	1,29	1,31	1,29	1,21	1,23	1,67	1,65	1,65	1,79	1,61	1,59	↓ 0,02

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V dlhodobom porovnaní s rokom 2008 vzrástla finančná produktivita práce v roku 2019 vo všetkých analyzovaných odvetviach. Najväčší progres za sledovaných 12 rokov zaznamenali pôdohospodárske MSP, u ktorých došlo k viac ako dvojnásobnému nárastu produktivity práce. Medzi odvetvia s dlhodobou nadpriemernou hodnotou finančnej produktivity práce možno zaradiť odvetvie služieb a stavebníctvo. Najnižšiu finančnú produktivitu práce dlhodobo dosahovali pôdohospodárske podniky.

Graf č. 56: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce podľa sídla

Finančná produktivita práce MSP vzrástla iba v dvoch regiónoch – Bratislavskom a Prešovskom kraji (o 0,01 €). V piatich krajoch došlo k poklesu produktivity – v Trenčianskom (o 0,06 €), Trnavskom (o 0,05 €), Nitrianskom (o 0,04 €), Banskobystrickom (o 0,03 €) a Košickom (o 0,02 €). Finančná produktivita práce MSP so sídlom v Žilinskom kraji sa medziročne nezmenila. Celková finančná produktivita práce bola v regionálnom členení relatívne vyrovnaná. Najvyššou produktivitou práce sa v roku 2019 vyznačovali MSP so sídlom v Žilinskom kraji.

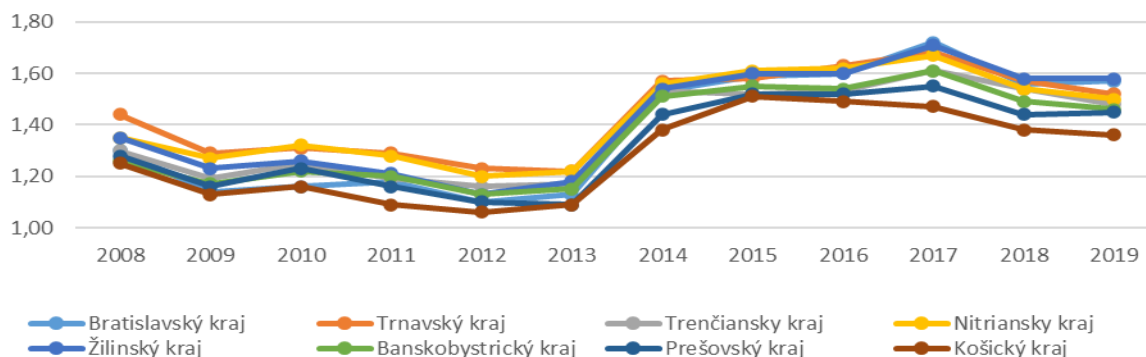
Tab. č. 51: Finančná produktivita práce MSP podľa sídla

Kraj SR	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Bratislavský kraj	1,30	1,14	1,16	1,18	1,10	1,13	1,53	1,59	1,60	1,72	1,56	1,57	↑ 0,01
Trnavský kraj	1,44	1,29	1,31	1,29	1,23	1,22	1,57	1,58	1,63	1,68	1,57	1,52	↓ 0,05
Trenčiansky kraj	1,30	1,19	1,25	1,19	1,16	1,17	1,53	1,52	1,53	1,61	1,54	1,48	↓ 0,06
Nitriansky kraj	1,35	1,27	1,32	1,28	1,20	1,22	1,56	1,61	1,62	1,67	1,54	1,50	↓ 0,04
Žilinský kraj	1,35	1,23	1,26	1,21	1,13	1,18	1,54	1,60	1,60	1,71	1,58	1,58	=
Banskobystrický kraj	1,26	1,17	1,22	1,20	1,13	1,15	1,51	1,55	1,54	1,61	1,49	1,46	↓ 0,03
Prešovský kraj	1,28	1,16	1,23	1,16	1,10	1,09	1,44	1,52	1,52	1,55	1,44	1,45	↑ 0,01
Košický kraj	1,25	1,13	1,16	1,09	1,06	1,09	1,38	1,51	1,49	1,47	1,38	1,36	↓ 0,02

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dynamiky vývoja mali MSP vo všetkých krajoch obdobný priebeh. Zatiaľ čo v období rokov 2008 - 2013 pretrvával pokles finančnej produktivity práce, od roku 2014 sa finančná produktivita práce MSP vyznačovala prevažne rastúcim trendom vývoja. Medzi dlhodobo efektívnejšie MSP možno zaradiť subjekty sídliace v Nitrianskom, Trnavskom a Žilinskom kraji. Najmenej efektívne sú podniky so sídlom v Košickom kraji.

Graf č. 57: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce podľa právnych foriem

K medziročnému zvýšeniu finančnej produktivity práce z hľadiska jednotlivých právnych foriem došlo v roku 2019 iba v ostatných právnych formách (o 0,62 €) a akciových spoločnostiach (o 0,02 €). Naopak, pokles finančnej produktivity práce v roku 2019 sprevádzal až tri právne formy – FO zapísané v Obchodnom registri (o 0,21 €), družstvá (o 0,13 €) a spoločnosti s ručením obmedzeným (o 0,02 €). V absolútnom vyjadrení možno za najproduktívnejšie subjekty roku 2019 označiť MSP podnikajúce v ostatných právnych formách, ktoré vyprodukovali z 1 € osobných nákladov 3,70 € pridanej hodnoty. Spomedzi analyzovaných podnikateľských subjektov dosiahli všetky právne formy s výnimkou družstiev požadovanú hodnotu ukazovateľa.

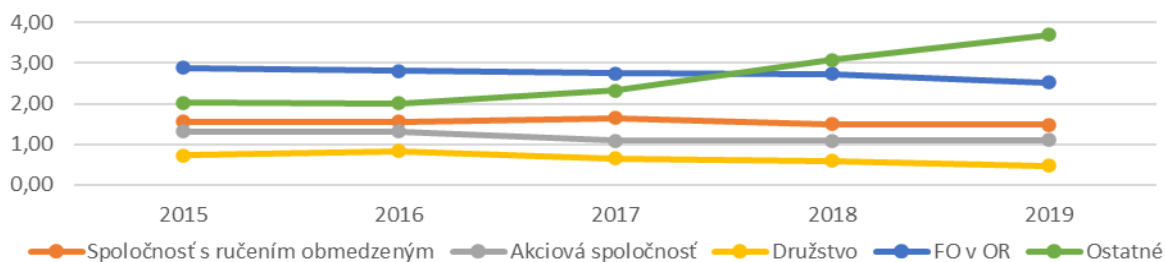
Tab. č. 52: Finančná produktivita práce MSP podľa právnych foriem

Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel rokov 2019 a 2018
Spoločnosť s ručením obmedzeným	1,56	1,56	1,64	1,50	1,48	↓ 0,02
Akciová spoločnosť	1,32	1,32	1,08	1,08	1,10	↑ 0,02
Družstvo	0,72	0,83	0,64	0,59	0,46	↓ 0,13
FO v OR	2,88	2,81	2,75	2,74	2,53	↓ 0,21
Ostatné	2,02	2,01	2,32	3,08	3,70	↑ 0,62

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Finančná produktivita práce MSP sa v priebehu rokov 2015 – 2019 vyvíjala rôzne. V prevažnej väčšine právnych foriem mala hodnota ukazovateľa klesajúci alebo kolísavý priebeh vývoja. Pozitívne tak možno vnímať len rastúci trend vývoja v prípade ostatných právnych foriem. Medzi právne formy s dlhodobo nadpriemernou finančnou produktivitou práce možno zaradiť FO zapísané v Obchodnom registri a ostatné právne formy. Naopak, dlhodobo najnižšiu produktivitu práce dosahujú družstvá.

Graf č. 58: Vývoj ukazovateľa finančnej produktivity práce MSP podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

2.6 Altmanov index finančného zdravia

Altmanov index finančného zdravia (Z-skóre) je súhrnný index hodnotenia finančnej situácie podnikov, ktorý pozostáva z piatich pomerových ukazovateľov predstavujúcich premenné modelu s rôznou váhou. Súčtom týchto ukazovateľov získame výslednú hodnotu indexu, na základe ktorej je možné podniky zaradiť do príslušného pásma finančnej situácie:

- **zlá finančná situácia** – Z-skóre < 1,2;
- **sivá zóna** – Z-skóre v intervale od 1,2 po 2,9;
- **dobrá finančná situácia** – Z-skóre > 2,9.

Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu

V roku 2019 došlo k rastu zastúpenia MSP v pásme dobrej finančnej situácie o 0,2 p. b. na 41,3 %, čo bolo spôsobené zvýšením podielu MSP v dobrej finančnej situácii vo všetkých veľkostných kategóriách. Najvyšší podiel podnikov v dobrej finančnej situácii spomedzi všetkých veľkostných kategórií MSP dosiahli v roku 2019 stredné podniky (42,4 %), naopak, najnižší mikropodniky (41,3 %).

V pásme sivej zóny sa v roku 2019 ocitol rovnaký podiel MSP ako v predchádzajúcom roku (25,3 %) – a to aj napriek tomu, že v prípade stredných podnikov došlo k miernemu poklesu. V celkovom percentuálnom vyjadrení sa v sivej zóne ocitlo až 41,3 % stredných podnikov, 35,5 % malých podnikov a 24,2 % mikropodnikov.

V zlej finančnej situácii sa v roku 2019 ocitlo o 0,2 p. b. menej MSP ako v roku 2018. Pokles bol spôsobený znížením podielu mikropodnikov a stredných podnikov v zlej finančnej situácii. Spomedzi všetkých kategórií MSP sa v zlej finančnej situácii ocitlo najviac podnikateľských subjektov v kategórii mikropodnikov – až 34,5 %.

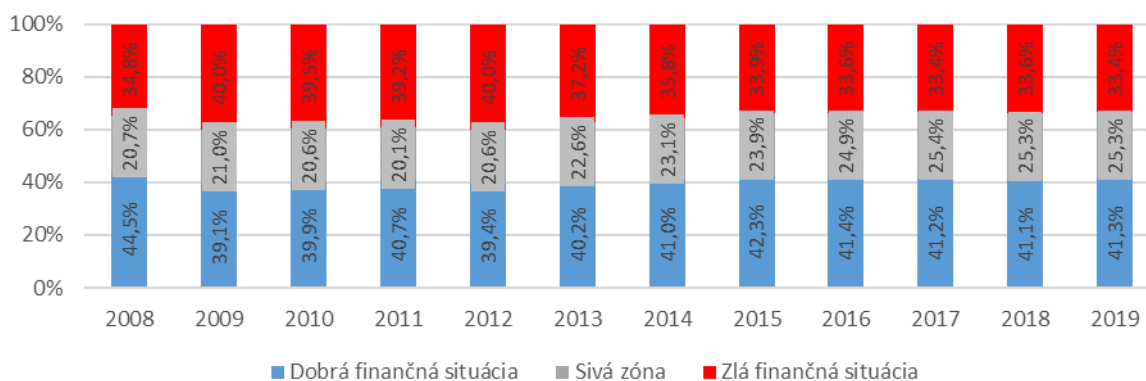
Tab. č. 53: Štruktúra zaradenia podnikov podľa veľkostných kategórií v pásmach Altmanovho modelu

Dobrá finančná situácia													Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Mikro	44,0%	39,2%	40,0%	40,5%	39,2%	40,4%	41,4%	42,3%	41,6%	41,3%	41,0%	41,3%	↑ 0,3
Malé	48,3%	39,6%	40,6%	43,0%	41,1%	37,6%	37,1%	41,6%	39,6%	39,7%	41,6%	41,7%	↑ 0,1
Stredné	44,2%	35,9%	39,4%	43,0%	45,1%	42,6%	39,2%	41,4%	39,3%	40,8%	42,2%	42,4%	↑ 0,2
MSP spolu	44,5%	39,1%	39,9%	40,7%	39,4%	40,2%	41,0%	42,3%	41,4%	41,2%	41,1%	41,3%	↑ 0,2
Veľké	47,3%	43,7%	49,7%	48,8%	53,2%	47,8%	47,5%	46,4%	45,8%	47,9%	47,1%	48,2%	↑ 1,1
Sivá zóna													Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Mikro	18,2%	19,6%	18,7%	18,6%	19,1%	21,0%	21,7%	22,6%	23,6%	24,2%	24,2%	24,2%	=
Malé	28,4%	29,6%	31,1%	30,7%	31,8%	35,7%	35,6%	35,4%	37,0%	36,6%	35,5%	35,5%	=
Stredné	38,9%	40,1%	39,7%	39,5%	36,8%	41,5%	42,5%	40,6%	41,5%	41,4%	41,4%	41,3%	↓ 0,1
MSP spolu	20,7%	21,0%	20,6%	20,1%	20,6%	22,6%	23,1%	23,9%	24,9%	25,4%	25,3%	25,3%	=
Veľké	40,1%	37,8%	37,1%	38,9%	34,4%	41,2%	39,8%	41,6%	42,8%	41,4%	43,2%	41,8%	↓ 1,4
Zlá finančná situácia													Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Veľkostná kategória podnikov	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Mikro	37,9%	41,2%	41,4%	41,0%	41,7%	38,6%	36,9%	35,1%	34,7%	34,5%	34,8%	34,5%	↓ 0,3
Malé	23,3%	30,7%	28,3%	26,3%	27,0%	26,7%	27,4%	23,0%	23,4%	23,6%	22,8%	22,8%	=
Stredné	16,8%	24,1%	20,9%	17,5%	18,1%	15,8%	18,4%	18,1%	19,2%	17,8%	16,4%	16,3%	↓ 0,1
MSP spolu	34,8%	40,0%	39,5%	39,2%	40,0%	37,2%	35,8%	33,9%	33,6%	33,4%	33,6%	33,4%	↓ 0,2
Veľké	12,6%	18,5%	13,1%	12,3%	12,4%	11,0%	12,7%	12,0%	11,5%	10,7%	9,7%	10,0%	↑ 0,3

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska pomeru medzi jednotlivými pásmami finančnej situácie MSP prevažovali v predkrízovom roku 2008 finančne zdravé podniky. V roku 2009, v ktorom sa v najväčšej miere prejavili dopady uplynulej hospodárskej krízy, vzrástol podiel podnikov so zlou finančnou situáciou na úkor zdravých podnikov. Následne, v rokoch 2010 – 2012, sa podiel podnikov s dobrou a zlou finančnou situáciou relatívne vyrovnal. V období rokov 2013 – 2019 sa finančná situácia slovenských MSP mierne zlepšila. Síce nedošlo k markantnému zvýšeniu podielu podnikov v dobrej finančnej situácii, avšak zvýšil sa podiel podnikov nachádzajúcich sa v neurčitej – tzv. sivej zóne, ktorá nepredstavuje pre podniky bezprostredné finančné ohrozenie. Podiel podnikov, ktorým hrozia finančné ťažkosti sa tak výrazne znížil. Pomer jednotlivých typov Altmanových pásiem finančného zdravia MSP v období rokov 2008 – 2019 znázorňuje nasledujúci graf:

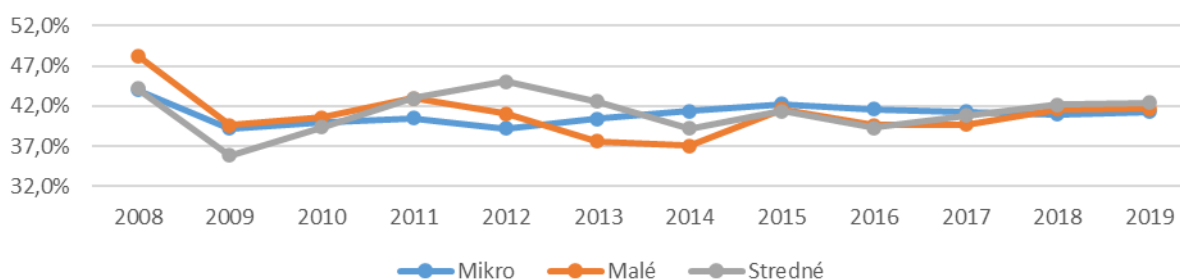
Graf č. 59: Vývoj podielu MSP v jednotlivých pásmach Altmanovho indexu

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj v štruktúre podnikov v dobrej finančnej situácii podľa jednotlivých veľkostných kategórií bol sprevádzaný výraznými výkyvmi. V roku 2009 došlo vplyvom krízy k zníženiu podielu finančne zdravých podnikov vo všetkých veľkostných kategóriách. Z dôsledkov, ktoré po sebe zanechala kríza, sa najľahšie spamätávali stredné podniky, ktorých podiel podnikov v dobrej finančnej situácii kontinuálne rástol až do roku 2012. Zatiaľ čo v období rokov 2012 – 2014 došlo v kategórii malých a stredných podnikov k poklesu, podiel finančne zdravých mikropodnikov pozvoľne rástol. V období rokov 2015 – 2019 sa rozdiely v podiele podnikov s dobrou finančnou situáciou medzi jednotlivými veľkostnými kategóriami postupne stierali až sa v roku 2019 takmer celkom vyrovnali.

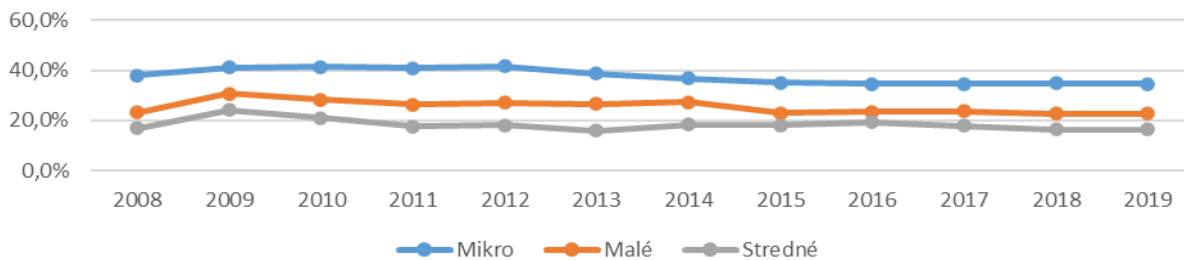
Graf č. 60: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Najvyšší podiel podnikov v zlej finančnej situácii dlhodobo dosahujú mikropodniky, čo je vzhľadom veľkosť a s ňou súvisiacu kapitálovú silu celkom prirodzené. Mikropodniky sú tak práve z týchto príčin najviac náchylné na výkyvy vo finančnej výkonnosti spomedzi všetkých MSP. Po mikropodnikoch dosahovali najvyšší podiel subjektov v zlej finančnej situácii malé a napokon stredné podniky. Dosiahnuté výsledky tak potvrdzujú, že s rastúcou veľkosťou podniku podiel subjektov v zlej finančnej situácii klesá. Z dlhodobého hľadiska mal ukazovateľ podielu podnikov so zlou finančnou situáciou vo všetkých kategóriách MSP relatívne vyrovnaný, mierne klesajúci trend.

Graf č. 61: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa veľkostných kategórií

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu

V členení podľa odvetví sa v dobrej finančnej situácii ocitli v roku 2019 v porovnaní s rokom 2018 vyššie percento podnikov vo všetkých odvetviach okrem pôdohospodárstva. V celkovom percentuálnom vyjadrení dosiahli najvyšší podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou subjekty pôsobiace v odvetví stavebníctva (44,7%). Odvetvím s najnižším výskytom finančne zdravých podnikov bolo v roku 2019 pôdohospodárstvo (29,6%).

V pásme sivej zóny sa v roku 2018 v členení podľa odvetví zvýšil podiel MSP v dvoch z piatich odvetví – v pôdohospodárstve (o 0,8 p. b.) a obchode (o 0,2 p. b.). Podiel priemyselných a stavebných MSP s nejednoznačnou finančnou situáciou medziročne poklesol a v odvetví služieb sa nemenil. Najvyšší podiel MSP v pásme sivej zóny sa nachádzal v odvetví priemyslu (28,1%), najnižší v odvetví služieb (24,1%).

Pri MSP nachádzajúcich sa v pásme zlej finančnej situácie prevažoval v roku 2019 pozitívny trend – v troch odvetviach (stavebníctvo, obchod a služby) došlo k zníženiu podielu podnikov nachádzajúcich sa v zlej situácii, v dvoch (pôdohospodárstvo a priemysel) k zvýšeniu. Najvyšším podielom MSP v zlej finančnej situácii sa v roku 2019 vyznačovalo pôdohospodárstvo (42,8%), najnižším stavebníctvo (28,6%).

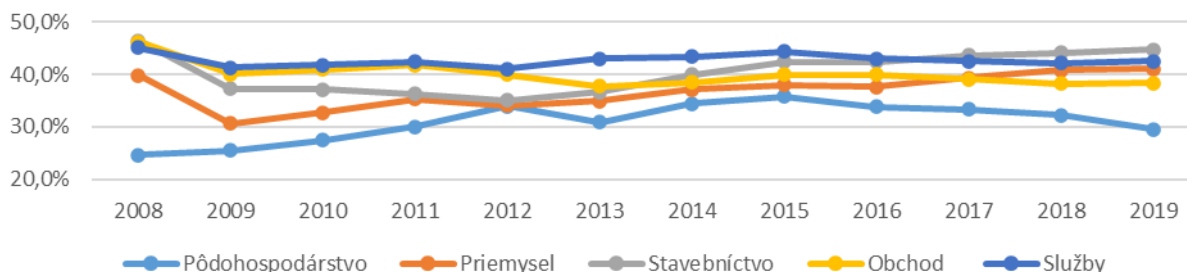
Tab. č. 54: Štruktúra zaradenia podnikov podľa odvetví v pásmach Altmanovho modelu

Dobrá finančná situácia													
Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Pôdohospodárstvo	24,6%	25,5%	27,5%	30,1%	34,0%	30,9%	34,5%	35,8%	33,8%	33,4%	32,3%	29,6%	↓ 2,7
Priemysel	39,8%	30,7%	32,7%	35,3%	34,1%	34,9%	37,1%	38,0%	37,7%	39,3%	40,8%	41,1%	↑ 0,3
Stavebníctvo	46,5%	37,3%	37,2%	36,3%	35,1%	36,7%	40,0%	42,4%	42,4%	43,6%	44,1%	44,7%	↑ 0,6
Obchod	46,2%	40,1%	41,0%	41,8%	40,0%	37,8%	38,5%	40,0%	40,0%	39,1%	38,3%	38,4%	↑ 0,1
Služby	45,1%	41,3%	41,8%	42,4%	41,1%	43,0%	43,4%	44,4%	43,0%	42,5%	42,2%	42,5%	↑ 0,3
Sivá zóna													
Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Pôdohospodárstvo	33,6%	26,1%	28,3%	29,0%	28,3%	26,7%	23,1%	24,7%	26,7%	26,1%	26,8%	27,6%	↑ 0,8
Priemysel	28,8%	28,7%	28,7%	27,1%	27,6%	29,9%	29,0%	29,7%	30,3%	29,8%	28,8%	28,1%	↓ 0,7
Stavebníctvo	24,1%	26,0%	24,7%	24,8%	23,8%	24,5%	24,4%	25,5%	26,6%	26,7%	26,9%	26,6%	↓ 0,3
Obchod	19,3%	20,2%	19,6%	19,1%	19,6%	23,0%	23,4%	24,1%	24,5%	25,5%	25,6%	25,8%	↑ 0,2
Služby	19,0%	19,0%	18,6%	18,3%	19,1%	20,7%	21,8%	22,5%	23,7%	24,2%	24,1%	24,1%	=
Zlá finančná situácia													
Odvetvie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Pôdohospodárstvo	41,9%	48,4%	44,2%	40,9%	37,7%	42,3%	42,4%	39,4%	39,5%	40,5%	40,9%	42,8%	↑ 1,9
Priemysel	31,5%	40,6%	38,6%	37,6%	38,3%	35,1%	33,9%	32,3%	32,0%	30,9%	30,3%	30,8%	↑ 0,5
Stavebníctvo	29,4%	36,7%	38,1%	38,9%	41,1%	38,9%	35,6%	32,1%	31,0%	29,7%	29,0%	28,6%	↓ 0,4
Obchod	34,5%	39,7%	39,3%	39,2%	40,3%	39,1%	38,1%	35,9%	35,5%	35,4%	36,2%	35,8%	↓ 0,4
Služby	35,9%	39,8%	39,6%	39,3%	39,9%	36,3%	34,8%	33,1%	33,2%	33,3%	33,6%	33,4%	↓ 0,2

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Vývoj v štruktúre finančne zdravých podnikov sa naprieč odvetviami vyvíjal odlišne. V porovnaní s predkrízovým rokom 2008 dosiahli vyšší podiel MSP s dobrou finančnou situáciou v roku 2019 len pôdohospodárske a priemyselné podniky, u ostatných bol zaznamenaný pokles. Odvetvím s dlhodobou najvyšším podielom finančne zdravých podnikov je sektor služieb. Naopak, najnižší podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou sa dlhodobo vyskytuje v odvetví pôdohospodárstva. V uplynulých 12 rokoch sa výrazne zlepšila finančná situácia u pôdohospodárskych, priemyselných a stavebných podnikov.

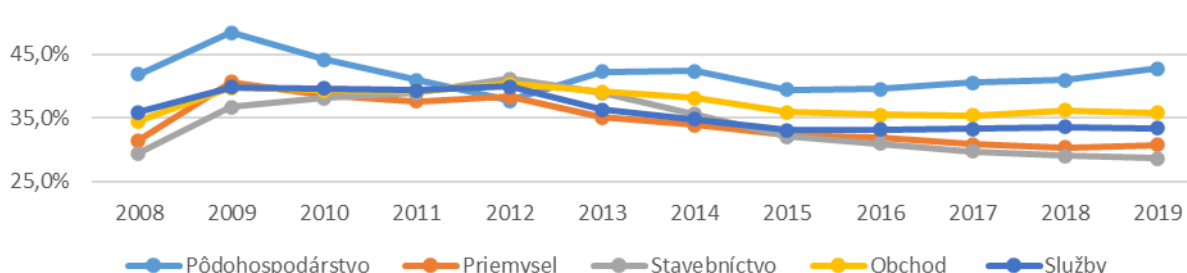
Graf č. 62: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Dôsledky uplynulej hospodárskej krízy sa v najväčšej miere prejavili v roku 2009, kedy došlo k nárastu podielu MSP v zlej finančnej situácii vo všetkých analyzovaných odvetviach. Po roku 2009 mal podiel finančne nezdravých podnikov prevažne klesajúci trend. Výrazne pozitívnym vývojom sa v priebehu rokov 2012 – 2019 vyznačovali stavebné MSP, u ktorých došlo k najdynamickejšiemu poklesu podielu finančne problémových podnikov spomedzi všetkých MSP. Dlhodobo najvyšší podiel finančne problémových podnikov dosahovali pôdohospodárske podniky.

Graf č. 63: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa odvetví

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Štruktúra zaradenia podnikov podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu

Podiel MSP s dobrou finančnou situáciou medziročne vzrástol až v piatich z ôsmich krajov – Košickom (o 1,2 p. b.), Prešovskom (o 0,4 p. b.), Bratislavskom (o 0,3 p. b.), Trnavskom a Žilinskom (o 0,2 p. b.). V Trenčianskom a Banskobystrickom kraji došlo k poklesu podielu finančne zdravých MSP a v Nitrianskom kraji nedošlo k medziročnej zmene. V celkovom percentuálnom vyjadrení bol podiel MSP s dobrou finančnou situáciou vyrovnaný a pohyboval sa v rozpätí od 40,0 % v Trnavskom kraji po 42,4 % v Žilinskom kraji.

V sivej zóne sa v medziročnom porovnaní ocitol vyšší podiel MSP ako v roku 2018 v troch slovenských krajoch – Trnavskom (o 0,4 p. b.), Bratislavskom (o 0,3 p. b.) a Banskobystrickom (o 0,1 p. b.). Medziročný percentuálny úbytok MSP v Altmanovej sivej zóne bol zaznamenaný v zostávajúcich piatich krajoch. Najvyšším podielom MSP s neurčitými výsledkami disponoval Trenčiansky kraj (27,1 %).

Podiel MSP v zlej finančnej situácii medziročne poklesol iba v troch slovenských krajoch – Bratislavskom, Košickom (oba o 0,7 p. b.) a Trnavskom (o 0,6 p. b.). V Prešovskom kraji bol v roku 2019 zaznamenaný rovnaký podiel ako v roku 2018 a v ostatných slovenských krajoch došlo k nárastu podielu finančne nezdravých podnikov – najviac v Trenčianskom kraji. V celkovom percentuálnom vyjadrení sa podiel MSP v zlej finančnej situácii pohyboval v rozpätí od 30,8 % v Prešovskom kraji po 35,7 % v Bratislavskom kraji.

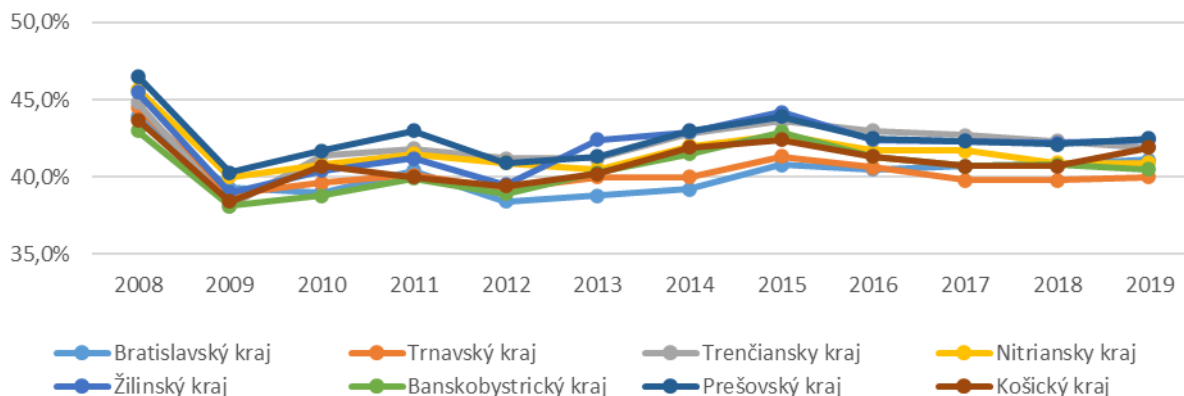
Tab. č. 55: Štruktúra zaradenia MSP podľa sídla v pásmach Altmanovho modelu

Dobrá finančná situácia													
Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	43,9%	39,3%	39,0%	40,4%	38,4%	38,8%	39,2%	40,8%	40,5%	40,7%	40,8%	41,1%	↑ 0,3
Trnavský kraj	44,5%	38,9%	39,6%	40,1%	39,2%	40,0%	40,0%	41,3%	40,6%	39,8%	39,8%	40,0%	↑ 0,2
Trenčiansky kraj	44,8%	38,1%	41,4%	41,8%	41,2%	41,2%	42,8%	43,6%	43,0%	42,7%	42,3%	41,9%	↓ 0,4
Nitriansky kraj	45,7%	40,0%	40,8%	41,5%	40,9%	40,5%	42,0%	42,7%	41,7%	41,7%	40,9%	40,9%	=
Žilinský kraj	45,5%	39,0%	40,4%	41,2%	39,5%	42,4%	42,9%	44,2%	42,4%	42,3%	42,2%	42,4%	↑ 0,2
Banskobystrický kraj	43,0%	38,1%	38,8%	39,9%	38,9%	40,3%	41,5%	42,9%	41,3%	40,7%	40,8%	40,5%	↓ 0,3
Prešovský kraj	46,5%	40,3%	41,7%	43,0%	40,9%	41,3%	43,0%	43,9%	42,5%	42,3%	42,1%	42,5%	↑ 0,4
Košický kraj	43,7%	38,4%	40,7%	40,0%	39,4%	40,2%	41,9%	42,4%	41,3%	40,7%	40,7%	41,9%	↑ 1,2
Sivá zóna													
Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	18,7%	18,8%	18,6%	18,2%	18,8%	20,6%	21,5%	22,2%	22,9%	23,0%	22,8%	23,1%	↑ 0,3
Trnavský kraj	22,8%	22,9%	21,9%	21,4%	22,2%	23,4%	24,5%	24,8%	26,3%	26,9%	26,2%	26,6%	↑ 0,4
Trenčiansky kraj	22,7%	23,2%	21,8%	21,5%	21,6%	24,1%	24,9%	25,6%	26,3%	27,0%	27,4%	27,1%	↓ 0,3
Nitriansky kraj	21,2%	21,8%	21,7%	21,3%	21,3%	24,4%	23,8%	24,7%	26,1%	26,6%	26,8%	26,3%	↓ 0,5
Žilinský kraj	21,8%	22,8%	22,0%	21,1%	21,7%	23,0%	24,5%	25,3%	26,2%	26,7%	26,6%	26,4%	↓ 0,2
Banskobystrický kraj	22,4%	22,1%	22,5%	21,3%	21,8%	23,5%	24,0%	24,8%	25,6%	26,5%	25,9%	26,0%	↑ 0,1
Prešovský kraj	22,0%	22,4%	22,0%	20,5%	21,9%	23,7%	23,4%	24,6%	25,9%	26,6%	27,1%	26,7%	↓ 0,4
Košický kraj	20,6%	20,3%	19,9%	20,2%	20,9%	22,7%	22,1%	23,4%	25,0%	25,5%	25,7%	25,2%	↓ 0,5
Zlá finančná situácia													
Kraj	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Bratislavský kraj	37,4%	41,9%	42,4%	41,3%	42,8%	40,6%	39,2%	37,0%	36,6%	36,3%	36,4%	35,7%	↓ 0,7
Trnavský kraj	32,8%	38,3%	38,5%	38,4%	38,6%	36,6%	35,5%	34,0%	33,1%	33,2%	34,0%	33,4%	↓ 0,6
Trenčiansky kraj	32,5%	38,7%	36,9%	36,8%	37,2%	34,7%	32,3%	30,8%	30,7%	30,3%	30,3%	31,0%	↑ 0,7
Nitriansky kraj	33,1%	38,2%	37,5%	37,1%	37,8%	35,1%	34,3%	32,6%	32,1%	31,7%	32,2%	32,8%	↑ 0,6
Žilinský kraj	32,7%	38,2%	37,7%	37,7%	38,8%	34,6%	32,6%	30,5%	31,4%	31,0%	31,1%	31,3%	↑ 0,2
Banskobystrický kraj	34,5%	39,8%	38,7%	38,9%	39,2%	36,2%	34,5%	32,3%	33,1%	32,8%	33,3%	33,5%	↑ 0,2
Prešovský kraj	31,5%	37,3%	36,3%	36,5%	37,1%	34,9%	33,6%	31,5%	31,6%	31,1%	30,8%	30,8%	=
Košický kraj	35,6%	41,3%	39,4%	39,8%	39,7%	37,1%	36,0%	34,1%	33,7%	33,7%	33,6%	32,9%	↓ 0,7

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Z hľadiska dlhodobého vývoja mal podiel podnikov s dobrou finančnou situáciou na úrovni krajov obdobný priebeh. Po úpadku v roku 2009 sa vývoj podielu finančne zdravých podnikov (s miernymi výkyvmi) vyznačoval prevažne rastúcim trendom. Napriek tomuto rastúcemu trendu však podiel finančne zdravých podnikov v členení podľa krajov nepresiahol hodnotu z predkrízového roku 2008 ani v jednom jedinom kraji. V dlhodobom porovnaní (rokov 2008 a 2019) sa najvýraznejšie znížil podiel finančne zdravých podnikov v Nitrianskom (o 4,8 p. b.) a Trnavskom kraji (o 4,5 p. b.), ktoré súčasne patrili v roku 2019 medzi kraje s najnižším podielom finančne zdravých podnikov. Naopak, medzi kraje s dlhodobo nadpriemerným podielom MSP s dobrou finančnou situáciou podľa Altmanovej metodiky možno zaradiť Žilinský a Trenčiansky kraj. Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii v období rokov 2008 – 2019 znázorňuje graf na nasledujúcej strane.

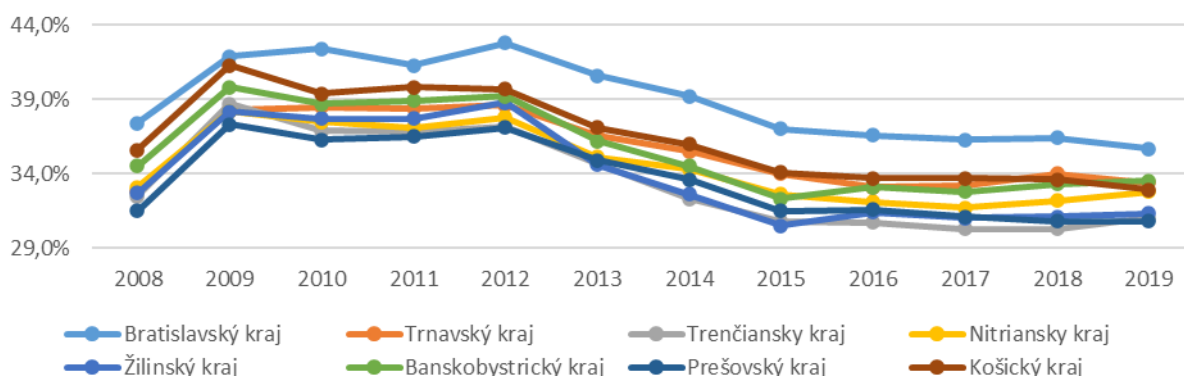
Graf č. 64: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel podnikov v zlej finančnej situácii významne vzrástol naprieč celým Slovenskom v roku 2009, kedy v dôsledku krízy došlo k poklesu rentability a rastu platobnej neschopnosti u MSP vo všetkých slovenských krajoch. Po roku 2009 sa podiel podnikov so zlou finančnou situáciou vyznačoval mierne klesajúcim trendom. V roku 2019 sa v pásme zlej finančnej situácie ocitol nižší podiel MSP ako v roku 2008 vo všetkých slovenských krajoch s výnimkou Trnavského, ktorý zaznamenal vyšší podiel finančne problémových MSP ako pred 11 rokmi. Dlhodobo najhoršie výsledky finančného zdravia podľa Altmanovej metodiky zaznamenali bratislavské MSP, ktoré dosahujú najvyšší podiel MSP v zlej finančnej situácii.

Graf č. 65: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa sídla

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Štruktúra zaradenia podnikov podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu

V členení podľa právnych foriem došlo v medziročnom porovnaní k rastu podielu MSP v dobrej finančnej situácii iba v jednej z piatich právnych foriem – v ostatných právnych formách (o 5,1 p. b.). Podiel finančne zdravých spoločností s ručením obmedzeným sa medziročne nemenil. Podiel finančne zdravých akciových spoločností, družstiev a FO zapísaných v Obchodnom registri medziročne poklesol. Najvyšší podiel podnikateľských subjektov v dobrej finančnej situácii zaznamenali v roku 2019 FO zapísané v Obchodnom registri (62,5 %), najnižší družstvá (18,2 %).

Podiel MSP nachádzajúcich sa v pásme sivej zóny sa medziročne zvýšil v dvoch typoch právnych foriem – akciových spoločnostiach (o 0,4 p. b.) a družstvách (o 0,2 p. b.). Pokles podielu MSP s nejednoznačnými výsledkami finančného zdravia medziročne klesol u FO zapísaných v OR a ostatných právnych foriem. U spoločností s ručením obmedzeným medziročne nedošlo k žiadnej zmene. Najvyšší podiel MSP nachádzajúcich sa v pásme nevyhranených finančných výsledkov zaznamenali spoločnosti s ručením obmedzeným (25,7 %).

V Altmanovom pásme podnikov so zlou finančnou situáciou bol medziročný vývoj taktiež nejednoznačný. Zatiaľ čo v prípade ostatných právnych foriem, spoločností s ručením obmedzeným a akciových spoločností došlo k medziročnému zníženiu podielu finančne nezdravých MSP, u družstiev a FO zapísaných v Obchodnom registri došlo k ich zvýšeniu. Najvyšší podiel subjektov so zlou finančnou situáciou zaznamenali družstvá (61,7 %), najnižší FO zapísané v Obchodnom registri (14,3 %).

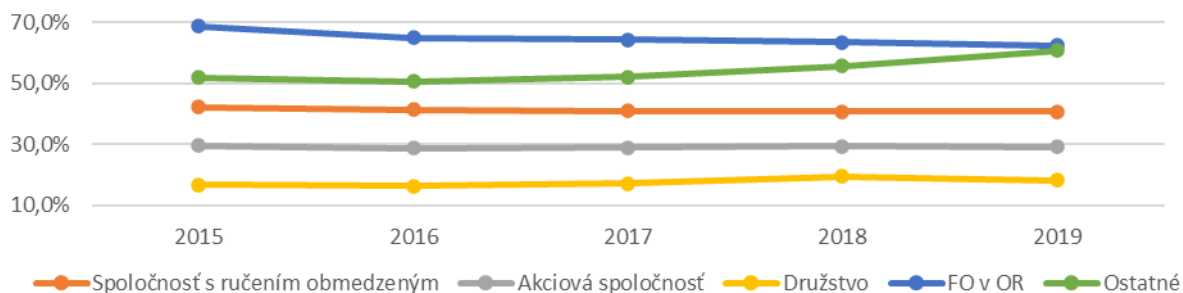
Tab. č. 56: Štruktúra zaradenia MSP podľa právnych foriem v pásmach Altmanovho modelu

Dobrá finančná situácia						
Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	42,2%	41,3%	41,0%	40,7%	40,7%	=
Akciová spoločnosť	29,6%	28,7%	29,0%	29,3%	29,1%	↓ 0,2
Družstvo	16,8%	16,2%	17,2%	19,5%	18,2%	↓ 1,3
FO v OR	68,8%	65,0%	64,3%	63,5%	62,5%	↓ 1,0
Ostatné	51,8%	50,7%	52,0%	55,6%	60,7%	↑ 5,1
Sivá zóna						
Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	24,0%	25,0%	25,7%	25,7%	25,7%	=
Akciová spoločnosť	21,7%	23,1%	22,1%	21,8%	22,2%	↑ 0,4
Družstvo	23,9%	24,7%	21,9%	19,9%	20,1%	↑ 0,2
FO v OR	21,5%	23,5%	24,6%	25,2%	23,2%	↓ 2,0
Ostatné	21,7%	22,0%	21,1%	20,0%	17,8%	↓ 2,2
Zlá finančná situácia						
Právna forma	2015	2016	2017	2018	2019	Rozdiel r. 2019 a 2018 v p.b.
Spoločnosť s ručením obmedzeným	33,8%	33,6%	33,3%	33,6%	33,5%	↓ 0,1
Akciová spoločnosť	48,6%	48,3%	48,9%	48,9%	48,8%	↓ 0,1
Družstvo	59,4%	59,2%	60,9%	60,6%	61,7%	↑ 1,1
FO v OR	9,7%	11,5%	11,1%	11,3%	14,3%	↑ 3,0
Ostatné	26,5%	27,3%	26,9%	24,5%	21,4%	↓ 4,1

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

V období rokov 2015 – 2019 sa vývoj podielu MSP s dobrou finančnou situáciou vo väčšine právnych foriem výraznejšie nemenil. Dve protichodné tendencie možno spozorovať iba v prípade FO zapísaných v OR a ostatných právnych foriem. Zatiaľ čo sa podiel finančne zdravých podnikov podnikajúcich v ostatných právnych formách vyznačoval rastúcim trendom, v prípade FO zapísaných v OR bol trend opačný. Vývoj podielu finančne zdravých MSP v členení podľa právnych foriem znázorňuje nasledujúci graf:

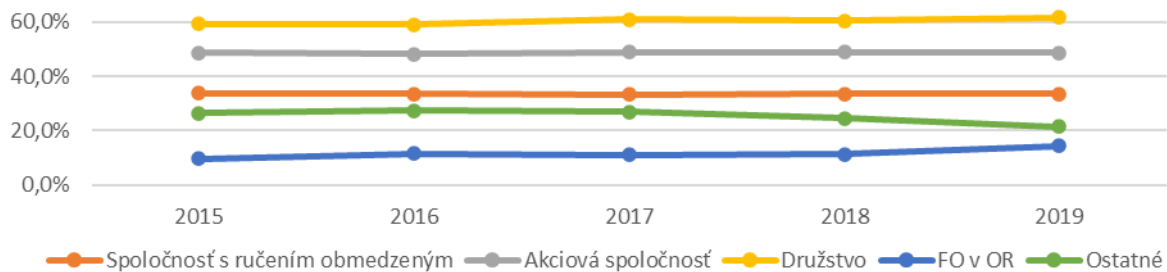
Graf č. 66: Vývoj podielu MSP v dobrej finančnej situácii podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Podiel MSP v zlej finančnej situácii v členení podľa právnych foriem sa v období rokov 2015 – 2019 taktiež nevyznačoval turbulentnými zmenami. Pozitívne možno vnímať hlavne klesajúci trend ukazovateľa v skupine ostatných právnych foriem. Naopak, mierne negatívny vývoj bol v sledovanom období príznačný pre FO zapísané v Obchodnom registri a družstvá.

Graf č. 67: Vývoj podielu MSP v zlej finančnej situácii podľa právnych foriem

Zdroj: finančné výkazy podnikateľských subjektov, spracované SBA

Zhrnutie

Finančné výsledky, ako aj pomerové ukazovatele slovenských MSP zaznamenali v medziročnom porovnaní vo väčšine prípadov zlepšenie. Napriek poklesu počtu MSP vstupujúcich do spracovania zaznamenali podnikateľské subjekty účtujúce v sústave jednoduchého a podvojného účtovníctva medziročný nárast tržieb, zisku pred zdanením, majetku i vlastného kapitálu. Pozitívne možno vnímať aj nárast pridanej hodnoty MSP. Spomedzi ukazovateľov finančnej výkonnosti zaznamenali pozitívny trend vývoja opäť predovšetkým ukazovatele likvidity, aktivity a zadlženosti. Ukazovatele likvidity zaznamenali rastúci trend už štvrtý rok po sebe – bežná likvidita MSP vzrástla v roku 2019 o 0,10 bodu a celková o 0,11 bodu, čím dochádza k pokračujúcej eliminácii rizika spojeného s neschopnosťou MSP uhrádzať svoje záväzky. Bežná likvidita MSP dosiahla v roku 2019 (obdobne ako v predchádzajúcich troch obdobiach) odporúčanú hodnotu ukazovateľa, čo naznačuje, že slovenské MSP s nedostatočnou likviditou problémy nemajú a štruktúra likvidných a menej likvidných foriem majetku je optimálna. Z hľadiska platobnej disciplíny došlo taktiež k zlepšeniu – a to ako v dobe úhrady záväzkov, tak aj inkasa pohľadávok. Predovšetkým doba splatnosti celkových záväzkov zaznamenala v medziročnom porovnaní výrazné zlepšenie (došlo k jej skráteniu o 4,8 dní), čo značí výrazné zvýšenie schopnosti MSP splácať dlh. Pozitívnym medziročným vývojom sa vyznačovali aj ukazovatele kvantifikujúce dodávateľsko-odberateľské vzťahy MSP. Doba splatnosti pohľadávok a záväzkov z OS medziročne poklesla o 1,6 resp. 1,4 dňa. Napriek tomu, že sa rozdiel medzi dobou splatnosti pohľadávok a záväzkov z OS medziročne znížil z 10,9 dní na 10,7 dní, doba splatnosti pohľadávok z OS naďalej prevyšovala dobu splatnosti záväzkov z OS, na základe čoho možno konštatovať, že MSP vyplácali finančné prostriedky svojim dodávateľom skôr ako ich získavali od svojich odberateľov. Hodnoty ukazovateľov aktivity z roku 2019 tak potvrdzujú dlhodobý trend zlepšovania platobnej disciplíny slovenských MSP. V súvislosti s dodávateľsko-odberateľskými vzťahmi je však potrebné zároveň podotknúť, že časový nesúlad medzi dobou úhrady a inkasa peňažných prostriedkov by mohol v prípade nedostatku likvidity spôsobiť niektorým MSP problémy. Obrat aktív MSP, ako jediný zo skupiny ukazovateľov aktivity, zaznamenal medziročné zhoršenie – jedno Euro aktív prinieslo MSP v roku 2019 0,91 Eura tržieb, čo je o 0,02 Eura menej ako v roku 2018. Pozitívny vývoj ukazovateľov bol zaznamenaný aj v oblasti zadlženosti MSP. Napriek tomu, že celková zadlženosť MSP v roku 2019 poklesla o 1,88 p. b. na 50,66 %, záujem o úverové financovanie sa medziročne zvýšil o 0,30 p. b., čomu nemalou mierou prispela dlhodobá pretrvávajúca politika nízkych úrokových sadzieb stimulujúca dopyt. Spomedzi ukazovateľov zadlženosti zaznamenal negatívnu medziročnú zmenu iba ukazovateľ podielu nákladových úrokov na platených bankových úveroch, ktorý vzrástol o 0,12 p. b. na 5,11 %. Negatívny medziročný trend vývoja však opäť zaznamenali ukazovatele hodnotiace rentabilitu a produktivitu podnikateľských subjektov, ktoré spomedzi uvedených ukazovateľov v najväčšej miere odzrkadľujú finančnú výkonnosť podnikateľských subjektov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom bola však dynamika poklesu hodnôt výrazne nižšia. Rentabilita aktív, ako aj rentabilita tržieb MSP zaznamenala v medziročnom porovnaní pokles o 0,30 resp. 0,23 p. b., čo sa prejavilo aj znížením podielu MSP s kladným hospodárskym výsledkom. V roku 2019 vykázalo zisk 66,1 % MSP účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva – o 0,3 p. b. menej ako v roku 2018. Mierne zníženie výkonnosti slovenských MSP potvrdili nielen ukazovatele rentability, ale aj ukazovateľ finančnej produktivity práce. V roku 2019 získali MSP z jedného Eura vynaložených osobných nákladov, 1,50 Eura pridanej hodnoty – o 1 cent menej ako v roku 2018.

Hodnoty, ako aj medziročnú zmenu finančných pomerových ukazovateľov slovenských MSP za rok 2019 znázorňuje tabuľka č. 57 na nasledujúcej strane.

Tab. č. 57: Medziročná zmena finančných ukazovateľov MSP

	Ukazovateľ	m.j.	2018	2019	Zmena
Likvidita	Likvidita 2. stupňa	koef.	1,50	1,60	↑ 0,10
	Likvidita 3. stupňa	koef.	1,70	1,81	↑ 0,11
Aktivita	Doba splatnosti celkových pohľadávok	dni	42,0	40,2	↓ 1,8
	Doba splatnosti krátk. pohľadávok z OS	dni	21,0	19,4	↓ 1,6
	Doba splatnosti celkových záväzkov	dni	106,1	101,3	↓ 4,8
	Doba splatnosti krátk. záväzkov z OS	dni	10,1	8,7	↓ 1,4
	Obrat aktív	koef.	0,93	0,91	↓ 0,02
Zadlženosť	Celková zadlženosť aktív	%	52,54	50,66	↓ 1,88
	Podiel MSP využívajúcich BÚ	%	19,10	19,40	↑ 0,30
	Podiel nákladových úrokov na platených BÚ	%	4,99	5,11	↑ 0,12
Rentabilita	Rentabilita aktív	%	1,93	1,63	↓ 0,30
	Rentabilita tržieb	%	5,19	4,96	↓ 0,23
	Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom	%	66,4	66,1	↓ 0,3
Produktivita	Finančná produktivita práce	€	1,51	1,50	↓ 0,01

Zdroj: vlastné spracovanie

Charakter medziročného vývoja vybraných finančných ukazovateľov mal v roku 2019 prevažne pozitívny trend. Osem finančných ukazovateľov (ukazovatele likvidity, doby splatnosti záväzkov a pohľadávok, celkovej zadlženosti aktív a podielu MSP využívajúcich BÚ) zaznamenali medziročné zlepšenie hodnôt. Negatívny trend zaznamenalo šesť ukazovateľov – obrat aktív, podiel nákladových úrokov na objeme bankových úverov, rentabilita tržieb, rentabilita aktív, podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom a finančná produktivita práce.

Graf č. 68: Charakter medziročného vývoja finančných ukazovateľov

Zdroj: vlastné spracovanie

Podľa Altmanovho indexu finančného zdravia sa finančná situácia slovenských MSP v roku 2019 mierne zlepšila. V dobrej finančnej situácii sa v roku 2019 ocitlo 41,3 % MSP, čo je o 0,2 p. b. viac ako v predchádzajúcom období. Popri raste podielu MSP v dobrej finančnej kondícii došlo súčasne k poklesu podielu MSP v zlej finančnej situácii o 0,2 p. b., čo možno hodnotiť pozitívne. Podiel MSP nachádzajúcich sa v pásme sivej zóny (t. j. s nejednoznačnou finančnou situáciou) sa medziročne nemenil.

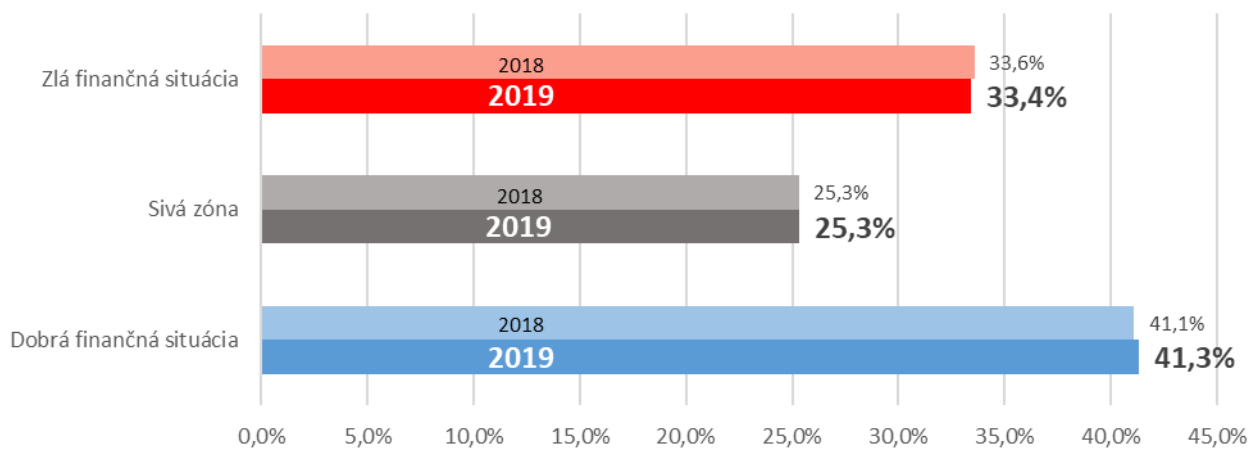
Tab. č. 58: Medziročná zmena podielu MSP v pásmach Altmanovho indexu

Altmanov index finančného zdravia	2018	2019	Zmena
Dobrá finančná situácia	41,1%	41,3%	↑ 0,2
Sivá zóna	25,3%	25,3%	=
Zlá finančná situácia	33,6%	33,4%	↓ 0,2

Zdroj: vlastné spracovanie

V celkovom percentuálnom vyjadrení sa v roku 2019 najviac MSP ocitlo podľa Altmanovho indexu finančného zdravia v pásme dobrej finančnej situácie (41,3 %). V pásme sivej zóny, ktorá predstavuje oblasť s nevyhranenými finančnými výsledkami, sa nachádzala viac ako štvrtina MSP (25,3 %). So zlou finančnou situáciou sa musela v roku 2019 vysporiadať viac ako tretina podnikateľských subjektov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva (33,4 %).

Graf č. 69: Podiel MSP v pásmach Altmanovho indexu v r. 2018 a 2019

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Finančná situácia slovenských MSP sa v medziročnom porovnaní podľa Altmanovej metodiky mierne zlepšila. V dobrej finančnej situácii sa v roku 2019 ocitlo 41,3 % MSP účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, čo je o 0,2 p. b. viac ako v roku 2018. Napriek zvýšeniu podielu podnikov v dobrej finančnej situácii však MSP naďalej sprevádzal pokles ukazovateľov rentability a produktivity práce. Ohliadnuc od ukazovateľov rentability a produktivity zaznamenali slovenské MSP zlepšenie finančných parametrov. V porovnaní s rokom 2018 zaznamenali zvýšenie likvidity, zlepšenie platobnej schopnosti, skrátenie doby splatnosti pohľadávok a záväzkov, pokles zadlženosti a rast záujmu o úverové financovanie. Z hodnôt finančných pomerových ukazovateľov MSP dosiahnutých v roku 2019 možno konštatovať, že slovenské MSP disponovali dostatočne likvidnou štruktúrou majetku, ktorá im umožňuje vyhnúť sa prípadným problémom v oblasti platobnej schopnosti. Čo sa týka samotnej platobnej schopnosti, doba splatnosti celkových záväzkov bola u MSP výrazne dlhšia ako doba splatnosti celkových pohľadávok. Naopak, v rámci dodávateľsko-odberateľských vzťahov (t. j. týkajúcich sa krátkodobých záväzkov a pohľadávok z obchodného styku) bol trend opačný – MSP uhradili svojim dodávateľom rýchlejšie ako inkasovali finančné prostriedky od svojich odberateľov. Z pohľadu včasnej úhrady či disciplinovanosti ide o pozitívnu skutočnosť, z hľadiska peňažných tokov však vzniknutá situácia vytvára tlak na tvorbu dostatočnej peňažnej zásoby. Napriek nízkym úrokovým sadzbám na bankovom trhu bola zadlženosť MSP na úrovni cca. 50 %, čo nepredstavuje ohrozenie ani neúmerné využívanie finančnej páky. Využívanie bankových úverov na financovanie prevádzkových a investičných aktivít bolo v roku 2019 naďalej veľmi opatrné - bankové úvery využívala len zhruba pätina MSP. Finančné zdravie slovenských MSP tak nevykazovalo v roku 2019 zásadné problémy, isté rezervy však boli badateľné v zhodnocovacom procese vyjadrenom ukazovateľmi rentability a produktivity.

Príloha

Metodika výpočtu

Finančné ukazovatele

Ukazovateľ		M.j.	Výpočet	
Likvidita	Likvidita 2. stupňa	koef.	obežné aktíva bez zásob	
			krátkodobé záväzky	
Likvidita	Likvidita 3. stupňa	koef.	obežné aktíva	
			krátkodobé záväzky	
Aktivita	Doba splatnosti pohľadávok	dní	pohľadávky	*360
			tržby	
	Doba splatnosti pohľadávok z OS	dní	krátkodobé pohľadávky z OS	*360
			tržby	
	Doba splatnosti záväzkov	dní	záväzky	*360
		tržby		
Doba splatnosti záväzkov z OS		dní	krátkodobé záväzky z OS	*360
			tržby	
Obrat aktív		koef.	tržby	
			aktíva	
Zadlženosť	Celková zadlženosť aktív	%	cudzie zdroje (vrátane časového rozlíšenia)	*100
			aktíva	
	Podiel MSP s bankovými úvermi	%	počet subjektov s nenulovými bankovými úvermi	*100
			celkový počet subjektov	
Podiel nákladových úrokov na BÚ		%	nákladové úroky	*100
			bankové úvery	
Rentabilita	Rentabilita aktív	%	výsledok hospodárenia za ÚO pred zdanením	*100
			aktíva	
	Rentabilita tržieb (na základe EBITDA)	%	výsledok hospodárenia za ÚO pred zdanením + odpisy + nákladové úroky	*100
			tržby	
Podiel MSP s kladným hospodárskym výsledkom		%	počet subjektov s kladným výsledkom hospodárenia pred zdanením	*100
			celkový počet podnikateľských subjektov	
Produktivita	Finančná produktivita práce	€	pridaná hodnota	
			osobné náklady	

Altmanov index finančného zdravia

$$Z - skóre = 0,717 * x_1 + 0,847 * x_2 + 3,107 * x_3 + 0,420 * x_4 + 0,998 * x_5$$

kde

x_1 = čistý pracovný kapitál / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

x_2 = nerozdelený zisk / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

x_3 = EBIT / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

x_4 = základné imanie / celkové záväzky

x_5 = tržby / celkový kapitál (resp. celkový majetok)

Pásma Altmanovho indexu finančného zdravia

Interval	Pásma finančnej situácie
Z-skóre < 1,2	Zlá finančná situácia
1,2 ≤ Z-skóre ≤ 2,9	Sivá zóna
Z-skóre > 2,9	Dobrá finančná situácia